

Algemeen ambtsbericht Syrië

Datum 26 augustus 2014

Colofon

Plaats Den Haag
Opgesteld door Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid
Afdeling Migratie en Asiel
T- 070 - 3485612

Redacteur(en): DCM/MA

Inhoudsopgave

	Colofon	3
	Inhoudsopgave	3
1	Veiligheidssituatie.....	7
1.1	<i>Politieke context (december 2013 – augustus 2014)</i>	7
1.1.1	Regime.....	7
1.1.2	Ontwikkelingen binnen de oppositie.....	11
1.1.3	Syrië en omliggende landen.....	12
1.1.4	VN-inspanningen in reactie op de Syrische humanitaire crisis (december 2013 – juli 2014).....	15
1.2	Veiligheidssituatie	18
1.2.1	Strijd Syrische leger - opstandelingen.....	18
1.2.2	Resultaat onderzoek inzet chemische wapens in Syrië.	27
1.2.3	Onderlinge strijd rebellen - noorden en oosten Syrië	28
2	Mensenrechten.....	35
2.1	Nationale wetgeving	35
2.2	Toezicht	35
2.2.1	Rapportages VN en andere organisaties inzake humanitaire en mensenrechtensituatie in Syrië.....	35
2.3	<i>Naleving en schendingen</i>	40
2.3.1	Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid	40
2.3.2	Vrijheid van vereniging en van vergadering	42
2.3.3	Vrijheid van godsdienst en overtuiging	43
2.3.4	Documenten en bewegingsvrijheid	45
2.3.5	Rechtsgang	46
2.3.6	Arrestaties en detenties	46
2.3.7	Foltering, mishandeling en bedreiging.....	50
2.3.8	Ontvoeringen	51
2.3.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	53
2.3.10	Doodstraf	54
2.4	<i>Positie van specifieke groepen</i>	54
2.4.1	Etnische minderheden.....	54
2.4.2	Vrouwen	57
2.4.3	Homoseksuelen	58
2.4.4	Minderjarigen	58
2.4.5	Dienstplichtigen	60
3	Migratie	62
3.1	<i>Ontheemden- en vluchtelingenstroom</i>	62
3.2	<i>Opvang in Syrië</i>	62
3.3	<i>Opvang in de regio</i>	63
3.3.1	Turkije	63
3.3.2	Jordanië	63
3.3.3	Irak	66
3.3.4	Libanon	66
3.3.5	Egypte	67
3.4	<i>Activiteiten internationale organisaties</i>	68
3.5	<i>Standpunt UNHCR inzake terugkeer naar Syrië</i>	69
4	Literatuur	70

Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Syrië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Syrische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerder verschenen algemene ambtsberichten over de situatie in Syrië (laatstelijk op 11 december 2013) en beslaat de periode van december 2013 tot augustus 2014.

Op 11 juli 2014 is uitgebracht een thematisch ambtsbericht inzake de positie van Syriërs in Egypte.

Het algemeen ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen. De in de tekst van het algemeen ambtsbericht opgenomen voorbeelden zijn niet uitputtend.

Sinds het uitbreken van het geweld in maart 2011 kunnen feiten, gebeurtenissen of omstandigheden in Syrië onder andere vanwege door de Syrische overheid opgelegde restricties aan de (inter)nationale media, beperkte bewegingsvrijheid, sluiting van de Nederlandse ambassade in Damascus, alsmede de onveilige situatie in het gehele land niet of nauwelijks meer onafhankelijk worden onderzocht en/of geverifieerd. Ook oefent het regime van president Bashar Al-Assad een beperkte zeggenschap uit over het gehele Syrische grondgebied.

In hoofdstuk één wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek en veiligheidsgebied.

In hoofdstuk twee wordt de mensenrechtensituatie in Syrië geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Tenslotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk drie komt de opvang van binnenlandse ontheemden en vluchtelingen aan de orde en wordt informatie verstrekt over de activiteiten van internationale organisaties, waaronder de UNHCR.

1 Veiligheidssituatie

Voor een algemeen overzicht van de binnenlandspolitieke situatie in Syrië in de periode januari tot en met november 2013 zie het algemeen ambtsbericht Syrië van 11 december 2013 (DCM/MA-506/12/51457).¹

1.1 Politieke context (december 2013 – augustus 2014)

In deze paragraaf volgt een chronologisch overzicht van *relevante* politieke ontwikkelingen binnen het regime en de oppositie.²

1.1.1 Regime

Toevoer van wapens uit Rusland, politieke en militaire steun uit Iran³ en van de Libanese militante groep Hezbollah, sterke verdeeldheid onder rebellengroepen, en een loyaal leger en inlichtingen- en veiligheidsdiensten zorgden ervoor dat het regime van de Syrische president Bashar Al-Assad in deze verslagperiode vast in het zadel bleef zitten.⁴

Sinds het uitbreken van de burgeroorlog liet Bashar Al-Assad zich in de verslagperiode enkele malen in het openbaar zien. Op 12 januari 2014 verscheen hij in de Al-Hamad moskee in Damascus ter gelegenheid van een islamitisch feest, waarop de geboortedag van de profeet Mohammed werd gevierd en herdacht. Op de Syrische staatstelevisie was te zien dat de president werd vergezeld door grootmoefti Ahmad Badreddin Hassoun van Syrië, de hoogste religieuze leider van het land, premier Wael Nader Al-Halqi en parlementsvoorzitter Mohammad Jihad Al-Laham.⁵ Op 12 maart 2014 vertoonde hij zich ook buiten Damascus tijdens een bezoek aan een groep ontheemden in Adra, zo'n twintig kilometer ten noordoosten van Damascus, een stad die enkele maanden daarvoor nog gedeeltelijk in handen was van rebellen. Hij sprak daarbij met ontheemde gezinnen en beloofde dat zijn regering bleef vechten tegen 'terreur en terroristen'.⁶

In een toespraak voor studenten en docenten aan de Universiteit van Damascus sprak de president op 13 april 2014 van 'een keerpunt in de crisis, zowel in militair opzicht in de oorlog tegen terreur, als maatschappelijk in termen van nationale verzoening en toenemend besef over de ware doelen van de aanval op het land'.⁷

¹ Zie ook *World Report 2014 – Syria*, Human Rights Watch (21 januari 2014); *World Report 2014: War on Syria's civilians unchecked – majority bullying, abusive counterterrorism policies threaten rights*, Human Rights Watch (21 januari 2014).

² Zie ook de brief van de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 13 januari 2014 (referentie 2014.9082), en *Syria Transition Roadmap*, Syrian Center for Political & Strategic Studies (2013).

³ Zo stuurde Iran dertigduizend ton voedselhulp naar Syrië, dat te kampen heeft met grote tekorten als gevolg van de burgeroorlog en uitzonderlijke droogte. Bovendien pompt Iran veel geld in Syrië om de economie van dat land te ondersteunen. In maart 2014 verstrekke Iran nog omgerekend ruim 2,6 miljard euro aan krediet aan Syrië. De twee belangrijkste industrieën in Syrië – toerisme en olie – zijn volledig ingestort sinds het begin van de burgeroorlog. (*Iran stuurt voedselhulp naar Syrië als steun aan Assad*, Volkskrant (9 april 2014); *Syrians face drought, wheat production seen at record low:WFP* (Reuters (8 april 2014)).

⁴ *'Assad is VS en EU te slim af'*, Inter Press Service News Agency (26 februari 2014); *Three years of strife and cruelty put Syria in free fall*, The New York Times (17 maart 2014); *En Assad steekt de middelvinger op*, NRC Handelsblad (22 maart 2014); *Gauging the Syrian conflict*, Stratfor – Global Intelligence (9 april 2014); *If Assad wins war, challenge from his own sect may follow*, The New York Times (24 april 2014); zie ook: *Syrian civil war 'endgame' will build on local truces*, Oxford Analytica (29 april 2014); *Analysis: How Syria's Assad seized momentum in war*, AP (10 mei 2014); *Armed conflict in Syria: Overview and U.S. response*, US Congressional Research Service (5 mei 2014).

⁵ *Tensions grow between Hezbollah and the Syrian regime*, Stratfor – Global Intelligence (22 april 2014).

⁶ *Bashar Al-Assad makes rare public appearance outside central Damascus*, The Guardian (12 maart 2014).

⁷ *Assad sieht Wende im Bürgerkrieg zu seinen Gunsten*, Die Zeit (14 april 2014); *Syrian president Bashar Al-Assad says civil war is turning in regime's favour*, The Guardian (14 april 2014); *Syria's Assad claims upper hand in war 'turning point'*, BBC News (14 april 2014).

Op 20 april 2014 bezocht Bashar Al-Assad het christelijke dorp Maaloula dat kort daarvoor door troepen van het regime was heroverd op de rebellen. Met dit bezoek trachtte hij zich te profileren als 'beschermer' van minderheden. In het algemeen kan worden gesteld dat het regime publieke bezoeken strategisch weet in te zetten. Premier Al-Halqi bezocht enkele malen gebieden nabij de frontlinie, waaronder Homs op 14 mei 2014 en Aleppo op 23 juni 2014.

Bushra Al-Assad, zuster van president Assad, bleef in de verslagperiode op de Europese zwarte lijst staan. Het feit dat zij directe familiebanden heeft met de Syrische leider bleek voldoende om haar op die lijst te houden, aldus het Europees Hof van Justitie op 12 maart 2014. De vrouw had na de dood van haar man, Assef Shawkat, die een hoge positie bekleedde binnen het ministerie van Defensie, het Europees Hof van Justitie gevraagd de beperkingen tegen haar op te heffen. Zo mocht zij niet vrij reizen naar landen van de Europese Unie, en waren bezittingen en tegoeden bevroren. Bovendien haalde zij aan dat zij niet langer in Syrië woonde en dat zij geen politieke rol speelde. Het Europees Hof van Justitie verwierp echter deze argumenten en wees erop dat in Syrië de macht vaak via familiebanden werd uitgeoefend. Het Hof merkte op dat als de EU alleen de machthebbers op de zwarte lijst had gezet, het aannemelijk was dat zij dit zouden omzeilen door familieleden in te zetten.⁸

Op 18 maart 2014 beval de Verenigde Staten (VS) dat de Syrische ambassade in Washington en de Syrische consulaten in Texas en Michigan de deuren moesten sluiten.⁹ Alle diplomaten en ondersteunende staf van het huidige Syrische regime dienden de VS te verlaten, tenzij zij een Amerikaans paspoort of permanente verblijfsstatus hadden. De werkzaamheden op de VS ambassade in Damascus werden reeds in februari 2012 opgeschort. Op 8 mei 2014 kondigde de VS verdere economische sancties af, ditmaal tegen de in Moskou gevestigde Tempbank, de Syrische Staatsolie Verkoopmaatschappij, twee Syrische raffinaderijen en zes vooraanstaande Syrische functionarissen, onder wie brigadegeneraal Bassam Al-Hassan, een presidentieel adviseur.

1.1.1.1 *Presidentsverkiezingen - 3 juni 2014*

De tweede ambtstermijn van president Assad eindigde op 17 juli 2014. Door het aannemen van een nieuwe kieswet keurde het Syrische parlement op 17 maart 2014 plannen goed voor het houden van presidentsverkiezingen. Daarbij konden zich voor de eerste keer naast de zittende president ook tegenkandidaten voor het presidentschap presenteren. Volgens paragraaf 30 van de kieswet diende iedere presidentskandidaat wel de steun van tenminste 35 leden uit het pro-Assad parlement te hebben en de afgelopen tien jaar onafgebroken in Syrië te hebben gewoond. Op deze wijze werden oppositieleden vrijwel uitgesloten van kandidaatstelling. Ook moesten beide ouders van de presidentskandidaat Syriërs zijn. Kiezers moesten voorts in het bezit zijn van een nieuw elektronisch identificatiedocument, dat alleen door de autoriteiten van het regime werd uitgegeven.¹⁰

⁸ *Zus van Syrische president blijft op Europese zwarte lijst*, Trouw (12 maart 2014).

⁹ *Amerika zet Syrische diplomaten het land uit*, Trouw (19 maart 2014); *Explosion levels hotel used by troops in Syria*, International New York Times (9 mei 2014); *Scores die after bomb detonates in heart of Aleppo; bomb under hotel signals new focus of Syrian rebels; struggle for city likely to be final showdown*, The Guardian (9 mei 2014).

¹⁰ *3 years into Syrian uprising, Assad is crushing revolt*, The Washington Post (15 maart 2014); *L'opposition syrienne exclue de facto de la présidentielle*, AFP (14 maart 2014); *Amid carnage of war, Syria readies for Assad re-election*, Reuters (6 maart 2014); *Shortcuts: Syria: Get set for this year's most surreal election*, The Guardian (14 april 2014); *A show of democracy amid destruction*, The New York Times (15 april 2014).

Als reactie op het in gang zetten van een verkiezingscampagne ten gunste van president Assad werd begin maart 2014 via het internet een campagne begonnen om de voormalige voorganger van de Omayyadenmoskee in Damascus, Moaz Al-Khatib, te nomineren als tegenkandidaat van de president. Deze kandidatuur ontving zowel binnen als buiten Syrië talloze steunbetuigingen. Hoewel hij de internetcampagne verwelkomde, was Al-Khatib van mening dat het houden van verkiezingen tijdens een burgeroorlog en onder supervisie van het bewind van president Assad onbehoorlijk was.¹¹

Parlementsvoorzitter Mohammed Al-Lahham kondigde op 21 april 2014 officieel aan dat er op 3 juni 2014 in Syrië presidentsverkiezingen zouden worden gehouden en dat Syriërs in het buitenland vanaf 28 mei 2014 hun stem konden uitbrengen. Onduidelijk bleef hoe het regime deze verkiezingen wilde laten plaatsvinden in gebieden waar gevochten werd en waar rebellen de macht in handen hadden. Ook was niet bekend hoe de miljoenen Syriërs die hun land vanwege de strijd waren ontvlucht, zich voor deelname aan de presidentsverkiezingen zouden moeten registreren. Veel Syriërs in het buitenland wonen in landen waar de Syrische ambassade en/of consulaten sinds het uitbreken van de crisis hun deuren moesten sluiten.¹²

Afgevaardigde in het Syrische parlement en voormalig lid van de Syrische Communistische Partij, Maher Abdul-Hafiz Hajjar, stelde zich op 22 april 2014 als eerste kandidaat voor het presidentschap in Syrië.¹³ Op 27 april 2014 stelden nog eens vijf personen zich kandidaat. Ingenieur en bestuurskundige Susan Omar, de enige vrouwelijke kandidaat, docent internationaal recht Samir Ahmed Meala, ingenieur Mohamed Firas Rayuh, Abdelsalam Yusef Salma (uit de buurt van Homs afkomstig en adviseur internationale organisaties) en oud-minister Hasan Abdallah Al-Nouri meldden zich aan. Kandidaten konden zich tot 1 mei 2014 laten registreren.¹⁴ Op 28 april 2014 stelde ook president Assad zich kandidaat voor het presidentschap.¹⁵ Na afloop van de termijn voor kandidaatstelling zouden zich volgens een woordvoerder van het parlement in totaal 23 (meest onbekende) kandidaten voor het presidentschap hebben aangemeld. Slechts twee van hen, Maher Al-Hajjar en Hassan Al-Nouri, kregen voldoende steun uit het parlement voor hun definitieve kandidaatstelling voor het presidentschap.¹⁶ In de aanloop naar presidentsverkiezingen op 3 juni 2014 werden in door de Syrische overheid gecontroleerde wijken van Damascus voorbereidingen getroffen

¹¹ 40% van het Syrische grondgebied, waarop meer dan 60% van de bevolking leeft, zou in handen van het regime zijn; slechts 200.000 van de 3 miljoen Syrische vluchtelingen en ontheemden staan ingeschreven op kieslijsten bij 39 Syrische ambassades (*Syrie: un communiste candidat à la première élection présidentielle en 50 ans*, AFP (23 april 2014); *Bachar Al-Assad assuré de sa réélection dans une Syrie en ruines*, AFP (28 mei 2014).

¹² *Syria conflict: West criticises Assad election plan*, BBC News (21 april 2014); *Syria President Bashar Al-Assad's confident call for elections*, Washington Post (23 april 2014); *Assad fühlt sich als Sieger*, Die Zeit (22 april 2014); *Syrian elections mocked with grim hashtag #AssadCampaignSlogans*, Washington Post (22 april 2014); *Syria election masks regime's multiple vulnerabilities*, Oxford Analytica (22 april 2014).

¹³ *Syrie: Un communiste candidat à la première élection présidentielle en 50 ans*, AFP (23 april 2014); *Syria: A weak challenger emerges for the presidency*, Stratfor – Global Intelligence (24 april 2014); *'Chemicaliën voor een zonnige toekomst' – Assad krijgt campagnehulp*, NRC/Handelsblad (24 april 2014).

¹⁴ *Kandidaten voor presidentschap Syrië blijven zich aanmelden*, Trouw (27 maart 2014); *Meer kandidaten voor presidentschap Syrië*, Reformatorisch Dagblad (28 april 2014); *Verkiezingen in Syrië parodie op democratie*, Algemeen Dagblad (28 april 2014).

¹⁵ *Assad seeks re-election as Syrian civil war rages*, Reuters (28 april 2014); *Assad erklärt Kandidatur zur Präsidentschaftswahl*, Die Welt (28 april 2014); *Syrien: Assad tritt bei Präsidentenwahl wieder an*, SpiegelOnline (28 april 2014).

¹⁶ *23 tegenstanders Assad in race presidentschap*, Trouw (1 mei 2014); *Syria opens presidential campaign as war rages on*, AP (11 mei 2014); *Homs residents return after 2 years*, Washington Post (11 mei 2014); *Syrie: Début de la campagne électorale pour l'élection présidentielle*, AFP (11 mei 2014); *Syria election campaign begins with full weight of the state behind Assad*, The Guardian (11 mei 2014).

ter ondersteuning van de kandidatuur van de zittende president.¹⁷ Tijdens openbare bijeenkomsten daar werd een beroep op de president gedaan om zich kandidaat te stellen. Ook werden er optochten georganiseerd om steun te betuigen aan de president. Winkeliers werden aangemoedigd hun steun te betuigen door de voorkant van hun winkel in de nationale kleuren van de Syrische vlag te tooien. Bij in gebreke blijven zou door de Syrische overheid in eerste instantie een boete van 5000 Syrische Ponden worden opgelegd en vervolgens een gevangenisstraf. Schoolkinderen werden per bus aangevoerd om aan de optochten te kunnen meedoen.¹⁸

Bij een verstoring door rebellen van de campagnevoering voor de presidentskiezingen kwamen volgens het Syrische Observatorium voor Mensenrechten op 22 mei 2014 zeker 21 mensen om bij een aanval met mortiergranaten op een verkiezingstent in de stad Deraa. Elf burgers, onder wie een kind, en zes leden van een pro-Assad militie, vonden de dood, terwijl er zeker 30 gewonden vielen te betreuren.¹⁹

Op 3 juni 2014 bleven de stembussen in Syrië voor de presidentsverkiezingen vijf uur langer open dan gepland. De autoriteiten meldden dat de stembussen tot middernacht (Syrische tijd) open bleven als gevolg van de grote belangstelling. Volgens ooggetuigen gingen in het centrum van Damascus veel kiezers naar de stembus. Meer dan 1500 van de 9600 stembureaus waren in de hoofdstad. Ook de president bracht samen met zijn vrouw Asma zijn stem uit. In kringen rond de president werd geschat dat de presidentsverkiezingen toch nog in 70 procent van het land konden worden gehouden en dat in totaal ruim 11 miljoen Syriërs hun stem uitbrachten. Op 4 juni 2014 werd bekend dat de president 88,7 procent van de stemmen zou hebben behaald en voor een derde termijn werd herkozen. Zijn twee opponenten (Hassan Al-Nouri en Maher Hajjar) kregen respectievelijk 4,4% en 3,2% van de stemmen).²⁰

In een briefing op 13 maart 2014 waarschuwde de Gezamenlijke Speciaal Vertegenwoordiger van de Arabische Liga/VN voor Syrië, onderhandelaar Lakhdar Brahimi de leden van de VN Veiligheidsraad al dat het houden van presidentsverkiezingen in Syrië de vooruitzichten van een hervatting van de vredesbesprekingen in Genève ernstig in gevaar zou brengen en bovendien indruiste tegen hetgeen is bepaald in het Genève Communiqué. De Syrische oppositie zou in dat geval waarschijnlijk niet meer geïnteresseerd zijn in verdere besprekingen met het Syrische regime. De internationale gemeenschap omschreef de verkiezingsplannen als 'een parodie op de democratie', de oppositie sprak van 'een farce'.²¹

¹⁷ *Amid carnage of war, Syria readies for Assad re-election*, Reuters (6 maart 2014); zie ook: *A Homs, la campagne présidentielle d'Assad a démarré*, AFP (14 maart 2014).

¹⁸ *Amid carnage of war, Syria readies for Assad re-election*, Reuters (6 maart 2014); *Damas se prépare au 'plébiscite' d'Assad à la présidentielle*, AFP (12 mei 2014).

¹⁹ *Syrie: Attaque rebelle contre un meeting électoral au sud, progrès de l'armée à Alep*, AFP (23 mei 2014); *Deadly mortar attack hits Assad gathering in Syria*, AP (23 mei 2014).

²⁰ *Langer stemmen in Syrië door grote belangstelling*, ANP (4 juni 2014); *Hele wereld mag Assads hand kussen*, Nederlands Dagblad (4 juni 2014); *Syria holds election as war grinds on*, International New York Times (4 juni 2014); *Amid war and shelling, Syrians vote for president*, AP (3 juni 2014); *Syrian regime will use poll to show its staying power*, Oxford Analytica (3 juni 2014); *'Democratie interesseert me niet, ik ben moe. Ik stem Assad*, Volkskrant (4 juni 2014); *Analysis Syria and Egypt's tale of two polls could end in same old story*, The Guardian (5 juni 2014); *Bashar Al-Assad wins re-election in Syria as uprising against him rages on*, The Guardian (4 juni 2014).

²¹ *Amid carnage of war, Syria readies for Assad re-election*, Reuters (6 maart 2014); *3 years into Syrian uprising, Assad is crushing revolt*, The Washington Post (15 maart 2014); *Anti-Assad allies rebuff Syrian presidential election plan*, Reuters (3 april 2014).

De stembusgang voldeed volgens mediaberichten in geen enkel opzicht aan internationale standaarden. Zo verklaarden Syriërs in Beiroet verschillende malen hun stem op Assad te hebben uitgebracht. Op 16 juli 2014 werd Assad ingezworen voor een nieuwe ambtstermijn van zeven jaar.

1.1.2

Ontwikkelingen binnen de oppositie

Op 5 januari 2014 werd Ahmad Al-Jarba²² herkozen als president van de Syrische Oppositie Coalitie (SOC) en versloeg daarmee de overgelopen oud-premier van Syrië, Riad Hijab. Op 19 mei 2014 trad Asaad Mustafa, minister van Defensie, van de interim regering van de oppositie af vanwege onenigheid met de president van de SOC, Al-Jarba.²³ Tijdens een driedaagse bijeenkomst in Istanbul werd op 8 juli 2014 Hadi Al-Bahra, SOC onderhandelaar bij de Geneefse vredesonderhandelingen,²⁴ tot nieuwe president van de SOC gekozen als opvolger van Ahmad Al-Jarba, die een maximum termijn van tweemaal zes maanden had voltooid. Naast een nieuwe president werden drie vice-presidenten, een secretaris-generaal en een politiek comité gekozen.²⁵

Op 15 februari 2014 werden op last van Bashar Al-Assad vrijwel alle leden van de onderhandelingsdelegatie van de Syrische oppositie op een terreurlist geplaatst en hun bezittingen in beslag genomen. De Syrische regering beriep zich hierbij op een anti-terreurwet uit 2012. Volgens een onderhandelaar van het Syrische regiem was al twee maanden voor de onderhandelingen in Genève beslist dat het overgrote deel van de onderhandelingsdelegatie van de Syrische oppositie op deze lijst terecht zou komen. Een direct verband met de conferentie werd ontkend. In totaal zouden zo'n 1500 activisten en opstandelingen op de terreurlist voorkomen.²⁶

Meerdere bloedverwanten of familieleden van leden van de Syrische oppositie zouden op last van Bashar Al-Assad zijn opgepakt, onder wie Mahmoud Sabra, broer van delegatielid van de Syrische oppositie in Genève, Mohammad Sabra.²⁷

Aan de vooravond van een bezoek van SOC-president Ahmad Al-Jarba aan Washington in mei 2014 werden SOC-kantoren in Washington en New York opgewaarderd tot *foreign mission*.²⁸

Op 17 mei 2014 onderschreven in overleg met Turkije en Qatar een aantal vooraanstaande groepen van het Syrische islamitische verzet (Ajnad Al-Sham, Mujahidin Army, Faylaq Al-Sham, Furqan Brigades en Islamic Front) een Handvest van Revolutionaire Eer. Daarin werden enkele pluralistische beginselen voor een toekomstig Syrië (zoals revolutie op religieuze grondslag zonder fanatisme; val van het regime/eerlijke berechting kopstukken; territoriale eenheid/onverdeeldheid Syrië; respect voor mensenrechten, waartoe islam oproept; samenwerking met diverse revolutionaire groeperingen/regionale en internationale actoren, die solidair met Syrische volk zijn), en afwijzing van iedere vorm van extremisme verwoord. Als reactie op dit Handvest gaf de islamitische strijdgroep Jabhat Al-Nusra een

²² *Profile: Ahmad Jarba, Syrian opposition leader*, BBC News (20 januari 2014).

²³ *Syria: Rebel leader resigns*, Stratfor – Global Intelligence (19 mei 2014).

²⁴ Zie ook paragraaf 1.1.4.2 *Start overleg Genève II*.

²⁵ *Syrian opposition meets to elect new president*, AP (6 juli 2014); *Syrian opposition coalition elects new president*, Reuters (8 juli 2014).

²⁶ *'Assad liet overleg mislukken'*, Trouw (17 februari 2014); *Delegatie oppositie Syrië op terreurlist*, De Telegraaf (15 februari 2014).

²⁷ *Syrien: Assad lässt Angehörige von Oppositionellen verhaften*, Die Zeit (27 februari 2014); *Kerry sees Syrian retaliation against rivals in talks*, The New York Times (26 februari 2014).

²⁸ *Syrian Opposition Coalition offices in U.S. given 'foreign mission' status*, Washington Post (6 mei 2014); *U.S. gives Syrian opposition new status ahead of leader's visit*, CNN.com (5 mei 2014); *Syrian opposition will have foreign mission in US*, BBC News (5 mei 2014); *Syrie: Washington donne le statut de mission diplomatique aux bureaux de l'opposition*, AFP (5 mei 2014).

verklaring uit. Daarin werd gesteld dat Jabhat Al-Nusra niet was geconsulteerd, dat alleen een (Syrische) staat werd aanvaard op basis van alleenheerschappij van de sharia, geen samenwerking met andere actoren die geen voorstander zijn van een khalifaat/islamitische heerschappij.

1.1.3

Syrië en omliggende landen

In de verslagperiode bleven de buurlanden de gevolgen van de strijd tussen het regime en opstandelingen in Syrië ondervinden.

Irak

De VN Speciale Afgezant voor Irak, Nikolay Mladenov, waarschuwde de leden van de VN-Veiligheidsraad op 27 maart 2014 dat het voortgaande conflict in Syrië een regionale dimensie toevoegde aan de sektarische spanningen in Irak en Syrië. Terroristische netwerken, waaronder met name ISIS, kregen de gelegenheid banden te smeden over de grenzen heen en hun machtsbasis verder uit te breiden. De combinatie van een verdeeld leiderschap in Irak, toenemende onvrede onder de soennitische bevolking over het bewind van Maliki, onopgeloste grondwettelijke twistpunten tussen de verschillende gemeenschappen in Irak en een groeiende militaire dreiging vanuit Syrië schiep een situatie die broos en explosief was.²⁹

Veel Syriërs vluchtten naar de Koerdische Autonome Regio (KAR) in het noorden van Irak. Tussen de 250.000 en 300.000 Syrische vluchtelingen, voornamelijk Syrische Koerden, bevonden zich in de verslagperiode in de KAR. Daarnaast waren er als gevolg van de steeds verslechterende veiligheidssituatie in de provincie Anbar duizenden ontheemden.³⁰

Iraakse legerhelicopters bombardeerden op 26 april 2014 in Syrië in Wadi Suwab in de buurt van Al-Bukamal een brandstofkonvooi van acht voertuigen. De vrachtwagens, afkomstig van de extremistische groepering ISIS, zouden volgens het Iraakse ministerie van Binnenlandse Zaken op weg zijn ter bevoorrading naar jihadististen in de provincie Anbar in Irak. Het was voor zover bekend de eerste keer dat Irak een doelwit binnen Syrië aanviel. Acht mensen zouden door de aanval om het leven zijn gekomen. ISIS zou een veilige corridor tot stand hebben gebracht tussen de noord-Syrische stad Aleppo en Anbar, waarlangs een stroom van wapens, logistiek en mankracht werd vervoerd.³¹

ISIS en andere gewapende soennitische groeperingen consolideerden sinds begin juni 2014 in een onverwacht hoog tempo hun machtsbasis in (delen van) de etnisch heterogene provincies ten noorden van Bagdad en ten zuiden van de KAR. Mediabeelden van massa-executies toonden de gruwelijkheden aan waarmee dit gepaard ging.³²

Libanon

Ook Libanon kreeg de afgelopen drie jaar te maken met de gevolgen van de burgeroorlog in buurland Syrië. Sektarische spanningen namen toe, doordat de soennitische gemeenschap in Libanon grotendeels steun uitsprak voor de Syrische opstandelingen, terwijl de sji'ieten in Libanon zich uitspraken voor het Syrische bewind. De sji'ietische Hezbollah, de belangrijkste gewapende macht in Libanon,

²⁹ U.N. warns of increasing militant links between Iraq, Syria, Reuters (27 maart 2014).

³⁰ UNHCR (5 juni 2014).

³¹ Iraq hits 'jihadist convoy' in Syria, BBC News (27 april 2014); Irak valt brandstofkonvooi in Syrië aan, Trouw (27 april 2014); Iraqi army strikes 'jihadist convoy' in Syria, The Guardian (27 april 2014); Irak valt brandstofkonvooi in Syrië aan, Reformatorisch Dagblad (28 april 2014).

³² Brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 juni 2014 (kenmerk 2014.319659) inzake de stand van zaken in Irak en de opmars van ISIS.

wierp haar gewicht in de strijd ten behoeve van het Syrische regime. Door het sturen van ervaren strijders naar het Syrische front kon Hezbollah bij sommige gevechten de doorslag geven ten gunste van het Syrische bewind. Het geweld nam in Libanon zelf ook aanzienlijk toe, doordat soennitische extremisten via bomaanslagen een reeks van vergeldingsaanvallen uitvoerde op door Hezbollah gecontroleerde sji'itische gebieden, alsook Iraanse doelwitten in het zuiden van Beiroet. Bijna dagelijks vonden er gevechten plaats in de stad Tripoli en waren er schietpartijen in grensplaatsen als Aarsal en Hermel.³³ Syrische gevechtstoestellen vlogen regelmatig het Libanese luchtruim binnen voor beschietingen. Voor Libanon werd het daardoor steeds moeilijker om buiten het Syrische conflict te blijven.³⁴ De gevechten tussen troepen van het Syrische regime, al dan niet ondersteund door strijders van Hezbollah, en de Syrische rebellen in het grensgebied met Libanon namen toe. Syrische rebellen vonden gemakkelijk hun weg van Syrisch naar Libanees grondgebied, en extremistische groepen als Jabhat Al-Nusra en de Abdullah Azzam Brigades waren in de verslagperiode al in Libanon actief.³⁵

Jordanië

In de verslagperiode leek ook Jordanië steeds meer betrokken te raken bij het conflict in buurland Syrië. Hoewel het land zich al drie jaar zoveel mogelijk afzijdig probeerde te houden, heeft het – naast het bieden van onderdak van officieel ruim 600.000 vluchtelingen afkomstig uit Syrië – steeds meer te maken met grensoverschrijdingen door rebellen. Zo opende Jordaanse gevechtsvliegtuigen op 16 april 2014 het vuur op een colonne voertuigen, die vanuit Syrië de grens met Jordanië wilde oversteken. Volgens een verklaring van het Jordaanse leger betrof het 'gecamoufleerde' voertuigen, vermoedelijk met Syrische rebellen die op de vlucht waren voor het Syrische leger. Op 26 mei 2014 werd de Syrische ambassadeur Bahj Suleiman in Jordanië het land uitgewezen, naar verluidt vanwege herhaaldelijk geuite kritiek in de sociale media op het Syrië-beleid van de Jordaanse regering. Als vergelding volgde de uitwijzing van de Jordaanse Tijdelijk Zaakgelastigde in Damascus.³⁶ Ook de binnenlandse spanningen namen gestaag toe, vooral als gevolg van de toenemende druk op gastgemeenschappen en sociale voorzieningen door de continue stroom van Syrische vluchtelingen en de moeilijke economische situatie in Jordanië.

Israel – Golan hoogvlakte

Het conflict in Syrië had in de verslagperiode grote invloed op de Golan-hoogte, het gebied waar de *United Nations Disengagement Observer Force* (UNDOF) en de *United Nations Truce Supervision Organisation* (UNTSO) toezicht houden op bestaande bestandslijnen en het staakt-het-vuren tussen Syrië en Israël. Het mandaat van UNDOF werd op 18 juni 2014 met een half jaar verlengd tot 1 december 2014. Hoewel de bestandslijnen en het staakt-het-vuren formeel in stand bleven, veranderde de veiligheidssituatie op de Golan-hoogte aanzienlijk en namen de gevechten tussen regimetroepen en rebellengroepen in dit gebied toe.

Voor Israël vormde in de verslagperiode de bestandslijn met Syrië steeds meer een veiligheidsrisico.³⁷ Israël gaf meer dan 57,3 miljoen dollar uit aan versterking van de

³³ *Rockets in Bekaa as Lebanon struggles to contain Syria spillover*, Reuters (17 maart 2014); *Eleven die in clashes in Lebanon's Tripoli*, Reuters (21 maart 2014); *Doden bij sektarisch geweld Libanon*, Reformatorisch Dagblad (21 maart 2014).

³⁴ *Fueled by Syrian war, hostilities surge in Lebanon*, AP (18 maart 2014)

³⁵ *Battle for Syrian rebel town erases Lebanon border*, AP (6 maart 2014); *'Libanon laatste vrije natie voor christenen'*, Nederlands Dagblad (13 maart 2014); *Libanon sends army to Syria border as rebels flee*, AP (17 maart 2014); *Fears for Lebanon's stability as Al-Qaeda builds networks*, The Washington Post (18 maart 2014).

³⁶ *Jordan expels Syrian envoy in diplomatic tussle*, AP (26 mei 2014); *Jordanië oorlog Syrië ingezogen*, De Telegraaf (17 april 2014).

³⁷ *Syria tensions raise Hezbollah-Israel conflict risk*, Oxford Analytica (7 mei 2014).

grens op de Golan hoogvlakte.³⁸ Door de strijd in Syrië werd de controle over de bestandslijn aan Syrische kant verdeeld tussen het Syrische leger en verschillende rebellengroeperingen. Zo zou de noordelijke sector van de bestandslijn in handen zijn van meer seculiere rebellengroepen, het centrum zou worden beheerst door een mengeling van salafistische en seculiere groepen, en de zuidelijke sector zou in handen zijn van meer religieuze groepen als Jabhat Al-Nusra. Het Syrische leger zou meer bevolkte gebieden aan de bestandslijn controleren.³⁹ Het afschieten van raketten over en het plaatsen van berm bommen langs de grenslijn nam in de verslagperiode aanzienlijk toe. Israël opende op 4 maart 2014 het vuur op twee vermeende Hezbollah strijders, die bezig zouden zijn een berm bom te plaatsen aan de bestandslijn met Syrië. Als gevolg van een berm bom explosie waarbij vier Israëlische militairen gewond raakten, werden op 19 maart 2014 militaire doelen in Syrië door Israël met artillerie en vliegtuigen bestookt.⁴⁰ Hierbij vielen twee Syrische doden en zeventien Syrische gewonden.⁴¹ Daarnaast zijn er op 23 en 24 april 2014 door de Syrische luchtmacht bommen gedropt in de area of separation. Op 22 juni 2014 kwam een Israëlische tiener om door een antitankraket afkomstig uit Syrië. Drie andere personen met wie hij in een voertuig zat, raakten gewond. Het Israëlische leger hield het Syrische regime verantwoordelijk en bestookte Syrische militaire doelen met tankgeschut.⁴² Recent werd het voertuig van een contractant van de *Israel Defence Forces* (IDF) vanuit Syrië beschoten, waarbij diens vijftienjarige zoon om het leven kwam. Israël reageerde hierop met beschietingen op doelen van het Syrische leger. Tevens voorkwam Israël tot op heden naar verluidt vier keer met luchtacties wapentransporten naar Hezbollah op Syrisch grondgebied en één keer net over de grens met Libanon.

Hoewel Israël niet meegezogen wilde worden in de strijd in Syrië en zich afzijdig hield, liet het land in 2013 zo'n 800 Syriërs toe voor medische behandeling. Sommigen werden snel geholpen in een militair veldhospitaal. De meesten verbleven enkele weken of maanden in één van de vier civiele ziekenhuizen in het noorden van Israël. Na behandeling werden zij naar Syrië teruggestuurd. Hoewel aan nazorg en revalidatie niets werd gedaan in Israël, mochten sommige Syriërs nog terugkomen voor een vervolgooperatie, bijvoorbeeld aan hun schedelpan. Na de behandeling namen de Israëlische artsen geen contact meer op met de behandelde Syriërs. Dat kon voor deze laatsten ook gevaarlijk zijn, omdat de oversteek voor een medische behandeling als een daad van verraad zou kunnen worden opgevat. Beide landen bevinden zich immers formeel in staat van oorlog. De betrokken Israëlische ziekenhuizen gaven de behandelde Syriërs dan ook geen medicijnen mee met Hebreeuwse letters. Ook mochten hun namen en gezichten niet in de media.⁴³

Turkije

Turkije verbrak in maart 2012 de diplomatieke betrekkingen met Syrië – hoewel het Syrische consulaat in Istanbul tot op heden geopend bleef – en sprak steun uit voor de Syrische Oppositie Coalitie (SOC).⁴⁴ Op 29 januari 2014 vielen Turkse

³⁸ *Israel fires on Hezbollah fighters at Syrian border*, Washington Post (6 maart 2014).

³⁹ *The battle for Al-Quneitra, the 'Gateway to Damascus'*, Jamestown Foundation (6 maart 2014).

⁴⁰ *Blast near Syrian border wounds three Israeli soldiers: military sources*, Reuters (18 maart 2014); *Israel bombs Syrian posts over Golan attack on its troops*, Reuters (19 maart 2014).

⁴¹ *Blast near Syrian border wounds three Israeli soldiers: military sources*, Reuters (18 maart 2014); *Israel bombs Syrian posts over Golan attack on its troops*, Reuters (19 maart 2014).

⁴² *Zehn Tote bei israelischem Vergeltungsschlag*, Frankfurter Allgemeine (23 juni 2014); *Activists: Israeli air raids kill 10 Syrian troops*, AP (23 juni 2014); *Israeli military carries out airstrikes in Syria*, AP (23 juni 2014).

⁴³ *Eersteklas zorg voor de vijand*, NRC Handelsblad (19 april 2014).

⁴⁴ *Turkey faces security challenges and political dilemmas in the Syrian conflict*, Jamestown Foundation (3 december 2013); zie ook het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken van 13 maart 2014 op vragen van het lid Omtzigt (CDA) over mogelijke steun van Turkije aan jihadisten in Syrië, kenmerk DVB/TN-035/14, en het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken van 12 maart 2014 op vragen van het lid De Roon (PVV) over samenwerking met Turkije bij terrorismebestrijding, kenmerk DVB/TN-038/14.

gevechtsvliegtuigen in het noorden van Syrië een konvooi van de *Islamic State of Iraq and Sham* (ISIS) aan, waarbij drie voertuigen zouden zijn vernietigd. De actie volgde op een mortierbeschieting van ISIS strijders over de grens op een doel van het Vrije Syrische Leger (FSA) op Turks grondgebied.⁴⁵

Arabische Liga

Al enige tijd overweegt de Arabische Liga om de Syrische zetel in de Liga die thans onbezet is, toe te wijzen aan de Syrische Oppositie Coalitie (SOC). Irak, Algerije Egypte spraken zich hier echter op 25 maart 2014 tegen uit. Leaders van landen die lid zijn van de Arabische Liga, kwamen op 25 maart 2014 in Koeweit-stad bijeen voor een topconferentie. Het lidmaatschap van het Syrische bewind was al in 2011 opgeschort wegens de misdaden die het bewind beging tegen de eigen bevolking. De Arabische Liga heeft sancties ingesteld tegen het regime en Bashar Al-Assad verschillende keren opgeroepen om af te treden.⁴⁶

1.1.4 *VN-inspanningen in reactie op de Syrische humanitaire crisis (december 2013 – juli 2014)*

1.1.4.1 *Resoluties*

Toen het Syrische regime op 15 december 2013 begon met systematische aanvallen vanuit militaire helicopters met vatenbommen op de stad Aleppo,⁴⁷ stelde de VS op 19 december 2013 een ontwerp-tekst op voor een resolutie in de VN-Veilighedsraad, waarin het gebruik van deze wapens werd veroordeeld. Rusland blokkeerde dit voornemen. Het VK probeerde nadien nogmaals, niet in de vorm van een ontwerp-resolutie, maar in een ontwerpverklaring van de VN-Veilighedsraad, waarin verontwaardiging over het gebruik van deze wapens werd uitgesproken. Doordat Rusland op 8 januari 2014 deze ontwerp-tekst zodanig afzwakte, trok het VK de ontwerp-tekst weer in.⁴⁸

Een ontwerp-resolutie, opgesteld door Australië, Jordanië en Luxemburg, waarin het staken van luchtbombardementen op dichtbevolkte gebieden, het toestaan van vrijwillige evacuatie uit belegerde wijken, het toestaan van toegang voor humanitaire organisaties tot belegerde gebieden (waaronder de oude stad van Homs, Nubl en Zahra in de noordelijke provincie Aleppo, het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmouk bij Damascus en verschillende plaatsen van de landelijke omgeving van Damascus (Ghouta) werd geëist, circuleerde daarna voor commentaar binnen de VN Veilighedsraad. In de ontwerp-resolutie werd de SGVN gevraagd iedere maand te rapporteren aan de VN Veilighedsraad over de implementatie van de resolutie. Indien de resolutie niet zou worden nageleefd, zou de VN Veilighedsraad zich beraden op nader te nemen stappen. Op 13 februari 2014 presenteerde Rusland daarop een eigen ontwerp voor een VNVR-resolutie, die onder meer terreuractiviteiten in Syrië veroordeelde. Elementen uit de Russische ontwerp-tekst, waaronder bestrijding van terrorisme, werden opgenomen in de eerdere ontwerp-tekst van Australië, Jordanië en Luxemburg, die op 22 februari 2014 unaniem door de vijftien leden van de VN Veilighedsraad werd aangenomen⁴⁹

⁴⁵ *Leger doet aanval op Al-Qaeda in Syrië*, Volkskrant (30 januari 2014); *Turkije valt ISIS aan*, DeTelegraaf (30 januari 2014).

⁴⁶ *Sommet arabe: l'opposition syrienne réclame des armes*, AFP (25 maart 2014); *Le conflit syrien dominera le sommet arabe à Koweït*, AFP (25 maart 2014).

⁴⁷ Zie ook paragraaf 1.2 *Veiligheidssituatie*.

⁴⁸ *Syrië mag van Moskou burgers bombarderen*, Nederlands Dagblad (10 januari 2014); *Rusland blokkeert veroordeling Syrische regering namens VN*, NRC Handelsblad (9 januari 2014); *Russia again blocks U.N. Security Council from condemning Syria attacks*, Reuters (8 januari 2014).

⁴⁹ Resolution 2139 (2014), adopted by the Security Council at its 7116th meeting, on 22 February 2014, S/RES/2139 (2014).

(resolutie 2139).⁵⁰ Volgens waarnemers zou de Syrische regering zich in de praktijk weinig aantrekken van de inhoud van deze resolutie, en hulptransporten naar belegerde wijken slechts mondjesmaat of niet toestaan.⁵¹ Daadwerkelijke verbetering van de humanitaire situatie in het land is tot op heden uitgebleven.

De SGVN eiste op 23 april 2014 dat de VN Veiligheidsraad actie zou ondernemen tegen de schendingen van het internationaal recht in Syrië. In een maandelijks rapport aan de 15 leden van de VN Veiligheidsraad inzake de implementatie van resolutie 2139 schreef hij dat de eerdere eis om toegang tot Syrië en belegerde gebieden te verkrijgen voor humanitaire hulp door geen van de partijen in het conflict in Syrië werd nageleefd.⁵² Voorafgaand aan dit rapport deden op 23 april 2014 Valerie Amos (*UN Emergency Relief Coordinator*), Anthony Lake (*Executive Director of the UN Children's Fund (UNICEF)*), Antonio Guterres (*UN Refugee Agency (UNICEF)*), Margaret Chan (*UN World Health Organisation (WHO)*) en Ertharin Cousin (*UN World Food Programme (WFP)*) in een gezamenlijke verklaring een dringende oproep aan de Syrische autoriteiten alsook aan de verschillende gewapende groepen om humanitaire hulp toe te laten, belegeringen op te heffen en het bombarderen van burgers te doen stoppen.⁵³

In opvolging van VN-Veiligheidsraadresolutie 2139 werd op 14 juli 2014 unaniem door de VN Veiligheidsraad resolutie 2165 aangenomen om *cross border*-hulp door de VN zonder toestemming van de Syrische autoriteiten mogelijk te maken. Bij vier grensovergangen (Bab Al-Salam, Bab Al-Hawa, Al-Yarubiyah en Al-Ramtha) waar rebellengroepen de dienst uitmaken kunnen vanuit Turkije, Irak en Jordanië hulpgoederen Syrië ingevoerd worden.⁵⁴

Toen een door Frankrijk opgestelde ontwerpresolutie om het conflict in Syrië door te verwijzen naar het Internationaal Strafhof voor onderzoek naar en mogelijke vervolging van de verantwoordelijkheden voor de vele oorlogsdrijven en misdaden tegen de menselijkheid op 22 mei 2014 in de VN Veiligheidsraad in stemming werd gebracht, stemden Rusland en China tegen. De overige dertien leden stemden voor.

⁵⁰ *Russia decries U.N. draft on Syria aid, urges resolution on 'terrorism'*, Reuters (11 februari 2014); *Obama slams Russia for blocking UN Syria action*, AP (12 februari 2014); *Syrie/ONU: 1e discussion au Conseil sur le projet de résolution humanitaire*, AFP (12 februari 2014); *Vertrek Assad geen voorwaarde meer*, Volkskrant (14 februari 2014); *Russia, Britain, France say possible U.N. Syria aid vote this week*, Reuters (19 februari 2014); *Syrie: Les Occidentaux soumettent au vote un projet de résolution humanitaire*, AFP (20 februari 2014); *U.N. Syria aid vote likely Friday, Russia or China support unclear*, Reuters (19 februari 2014); *Syria rebel commanders reject leadership shakeup*, AP (20 februari 2014); *UN resolution on Syria aid faces vote this week*, AP (20 februari 2014); *U.N. Security Council members propose resolution on Syrian Aid*, The New York Times (20 februari 2014); *U.N. Security Council to vote on Syria aid resolution Saturday*, Reuters (20 februari 2014); *Rusland en China steunen VN-resolutie over hulp Syrië*, Volkskrant (24 februari 2014); *Syria's humanitarian crisis will take years to reverse*, Oxford Analytica (25 februari 2014); *UN Security Council: Adoption of resolution offers first sign of hope for Syria*, Amnesty International (22 februari 2014); *Syria: Welcome UN Resolution on access to aid*, Human Rights Watch (22 februari 2014).

⁵¹ *Syria: Defying Security Council on aid access*, Human Rights Watch (28 maart 2014); *Unanimously approved, Security Council resolution demands aid access in Syria*, UN News Service (22 februari 2014).

⁵² *Report of the Secretary-General to the Security Council on the implementation of Security Council resolution 2139 (2014)*, S/2014/295 (23 april 2014); *UN: 3,5 million Syrians desperately need aid*, AP (24 april 2014); *3,5 Millionen Syrer sind noch immer ohne Hilfe aus dem Ausland*, Die Zeit (24 april 2014); *VN-chef eist actie tegen Syrië*, Reformatorisch Dagblad (24 april 2014); *Pas d'amélioration de l'accès humanitaire (rapport de Ban Ki-moon au Conseil)*, AFP (24 april 2014); *VN-chef eist actie tegen partijen in Syrië*, Trouw (24 april 2014).

⁵³ *Syria: UN chiefs issue impassioned plea to save besieged civilians*, UN News Service (23 april 2014); *Joint Statement by heads of UN Humanitarian agencies on Syria*, www.unhcr.org (23 april 2014).

⁵⁴ *VN-Veiligheidsraad stemt in met hulp aan rebellegebieden in Syrië*, Volkskrant (15 juli 2014); *VN niet meer langs Assad voor hulp aan Syriërs, maar gaat dit helpen?*, NRC Handelsblad (14 juli 2014); *UN authorizes cross-border aid to Syrians*, AP (14 juli 2014); *UNO-Resolution: Sicherheitsrat erlaubt direkte Hilfslieferungen für Syrien*, SpiegelOnline (14 juli 2014).

Het was de vierde keer dat Rusland en China van hun vetorecht gebruik maakten om een VN Veiligheidsraad-actie met betrekking tot Syrië te frustreren.⁵⁵

1.1.4.2 Start overleg Genève II

Op 22 januari 2014 vond in het Zwitserse Montreux de openingssessie plaats van de Genève II-Conferentie, voorgezeten door VN Secretaris-Generaal (VN SG) Ban Ki-moon, die een begin zou moeten vormen van een vredesproces voor Syrië. De SG VN riep bij de opening op tot toegang voor hulpverleners, onder meer tot de vele belegerde plaatsen, waar de burgerbevolking gebrek aan vrijwel alles leed. Hij vroeg de partijen serieus in gesprek met elkaar te gaan. Verontwaardiging en vijandigheid tussen de partijen overheersten echter op de eerste dag van de conferentie.

De openingssessie werd bijgewoond door meer dan dertig landen en internationale organisaties.⁵⁶ De Syrische delegatie werd geleid door minister van Buitenlandse Zaken, Walid Al-Mouallem, die beklemtoonde dat de regering van president Assad volkomen legitiem was en vocht tegen vooral Al-Qaeda-terroristen. Hij riep op die terroristen niet langer te steunen en de sancties tegen Syrië op te heffen. Volgens de minister dreigde de oorlog naar de omliggende landen over te slaan.⁵⁷

De Syrische oppositie was vertegenwoordigd door de Syrische Oppositie Coalitie (SOC). Voorzitter Ahmad Al-Jarba verklaarde dat Syrische regeringstroepen het Vrije Syrische Leger (FSA) aanvielen en aan Al-Qaeda verwante strijdgroepen zouden ontzien. Ook beschuldigde Jarba de Syrische president ervan die strijdgroepen indirect te steunen. Hij herhaalde dat president Assad, die volgens hem schuldig was aan tal van oorlogsmisdaden, eerst van het politieke toneel moest verdwijnen en zodoende ruimte moest bieden aan een overgangsregering conform het Genève Communiqué. Opvallend afwezige op de conferentie was Iran, dat in het Syrische conflict een sleutelrol speelt. Hoewel de SGVN Iran in eerste instantie wel uitnodigde, werd deze uitnodiging ingetrokken, omdat Iran weigerde het Genève Communiqué, dat de basis vormde voor de onderhandelingen, te onderschrijven.⁵⁸

Na twee overlegrondes bleek dat de standpunten van de twee partijen nog te ver uit elkaar lagen en kwam men niet verder dan een poging een agenda voor de onderhandelingen vast te stellen. Het enige positieve aan de bijeenkomsten was dat beide partijen aanwezig waren en bereid waren geweest via VN-gezant Brahimi met elkaar te communiceren.⁵⁹ Op 15 februari 2014 sloot VN-gezant Brahimi het overleg af zonder dat het tot een doorbraak in de onderhandelingen was gekomen en zonder dat er een datum voor een derde ronde werd vastgesteld.⁶⁰

⁵⁵ *China and Russia block referral of Syria to Court*, New York Times (22 mei 2014); *Russia and China veto UN resolution on Syrian conflict*, The Guardian (23 mei 2014); *Russia, China veto UN bid to refer Syria to international court*, Reuters (22 mei 2014); zie ook: *Syria: Groups call for ICC referral*, Human Rights Watch (15 mei 2014); *UN Security Council: Give ICC mandate in Syria*, Human Rights Watch (13 mei 2014).

⁵⁶ Algerije, Australië, Bahrein, België, Brazilië, Canada, China, Denemarken, Egypte, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, India, Indonesië, Irak, Italië, Japan, Jordanië, Koeweit, Libanon, Luxemburg, Mexico, Marokko, Nederland, Noorwegen, Oman, Qatar, Rusland, Saoedi-Arabië, Zuid-Afrika, Zuid-Korea, Spanje, Zweden, Zwitserland, Syrië, Turkije, Verenigde Arabische Emiraten, VK, VK, Vaticaan. VN, EU, Arabische Liga, Organisatie van Islamitische Samenwerking.

⁵⁷ *Syria accuses the west of pouring arms into the hands of terrorists*, The Guardian (22 januari 2014).

⁵⁸ *Low expectations for Syrian peace talks*, AP (11 januari 2014); *Syria peace conference to open Jan.22 in Montreux*, AP (17 december 2013); *Zwischen Friedens-PR und Waffenlieferungen*, Die Welt (19 januari 2014); *Syria: Justice essential for durable peace – talks should lead to aid access, release of detainees, end of indiscriminate attacks*, Human Rights Watch (20 januari 2014).

⁵⁹ *Risk that Syria may stall peace talks is rising*, Oxford Analytica (4 februari 2014).

⁶⁰ *Future of Syrian talks in doubt; after a dispiriting finish, U.N. mediator declines to set a date for a 3rd round*, International New York Times (17 februari 2014); *'Assad liet overleg mislukken'*, Trouw (17 februari 2014); *Après l'échec des négociations, la guerre va s'intensifier en Syrie*, AFP (17 februari 2014); *Syria talks: 'Impasse' at Geneva on power transfer*, BBC News (27 januari 2014).

Begin februari 2014 legde de plaatsvervanger van VN-gezant Brahimi, Nasser Al-Kidwa, zijn functie neer. Algemeen werd verondersteld dat zijn geringe populariteit bij het Syrische regime – hij was door de Arabische Liga voorgedragen voor zijn functie – ten grondslag lag aan zijn ontslag.⁶¹ Ook Mokhtar Lamani, vertegenwoordiger van VN-gezant Brahimi in Damascus zou gevraagd hebben uit zijn functie te worden ontheven.⁶²

Benoeming nieuwe Syrië-gezant

Lakhdar Brahimi, sinds 17 augustus 2012 opvolger van Kofi Annan als Arabische Liga/VN-gezant voor Syrië, kondigde in bijzijn van de SGVN op 13 mei 2014 aan zijn functie als VN-bemiddelaar per 31 mei 2014 neer te leggen.⁶³ De Zweeds-Italiaanse diplomaat Staffan de Mistura wordt de nieuwe speciale Syrië-gezant van de VN. Voorzover bekend zal de Mistura enkel namens de VN optreden. Wel zou hij een Arabische rechterhand krijgen.⁶⁴

1.2 Veiligheidssituatie⁶⁵

1.2.1 Strijd Syrische leger - opstandelingen

De gevechten tussen voor- en tegenstanders van president Assad gingen in de verslagperiode in alle hevigheid door. Syrische regeringsstrijdkrachten zouden aan een opmars bezig zijn, maar zouden daarbij volgens waarnemers over te weinig stootkracht beschikken om de opstandelingen definitief te kunnen verslaan.⁶⁶ In verband hiermee zouden zij zich voornamelijk op de voor hen belangrijkste delen van het land richten, zoals Damascus, Aleppo, Homs, de kuststreek en de hoofdwegen.⁶⁷ Het Syrische regime zou zich hierbij van de volgende strategie bedienen: een gebied belegeren, hermetisch van de buitenwereld afsluiten, uithongeren, en vervolgens de overgebleven inwoners evacueren met behulp van de VN, waarbij het regime, in bijvoorbeeld Homs, alle mannen van strijdbare leeftijd gevangen zet in een detentiecentrum ten behoeve van onderzoek of zij deel uitmaakten van rebellen groepen.⁶⁸

1.2.1.1 Aleppo

Vanuit het zuiden en westen omsingelden Syrische troepen in de verslagperiode het oostelijk deel van de stad Aleppo om zodoende door uithongering de opstandelingen tot overgave te dwingen, zoals dat eerder op kleinere schaal was gebeurd met opstandige wijken in Homs en Damascus.⁶⁹ De levensader voor de opstandelingen in

⁶¹ *Secretary-General says resignation of Deputy Joint Special Representative on Syria effective this week*, UN Department of Public Information (3 februari 2014).

⁶² *Vertegenwoordiger van VN gezant wil weg uit Syrië*, De Telegraaf (3 maart 2014).

⁶³ *Diplomats: Staffan de Mistura is new Syria envoy*, AP (10 juli 2014); *Syria: UN-Arab League envoy Brahimi resigns*, UN News Service (13 mei 2014).

⁶⁴ *Nieuwe Syrië-gezant VN is Zweeds-Italiaans*, Trouw (10 juli 2014).

⁶⁵ Zie ook de brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 18 december 2013 (referentie 2013.349980); *Syrian civil war 'endgame' will build on local truces*, Oxford Analytica (29 april 2014); *Armed conflict in Syria: Overview and U.S. response*, US Congressional Research Service (5 mei 2014).

⁶⁶ *Uithongeren is nu het advies*, Trouw (18 maart 2014); *Rebel offensives unlikely to break stalemate in Syria*, Oxford Analytica (25 maart 2014); *Syrian war could evolve into territorial stalemate*, Oxford Analytica (19 mei 2014).

⁶⁷ *3 years into Syrian uprising, Assad is crushing revolt*, The Washington Post (15 maart 2014); *Voor Syrië dreigt opsplitsing; noch Assad noch rebellen kunnen oorlog winnen*, De Telegraaf (15 maart 2014); *Gauging the Syrian conflict*, Stratfor – Global Intelligence (9 april 2014); *Syrian war 'endgame' will build on local truces*, Oxford Analytica (29 april 2014).

⁶⁸ *Zie ook: Briefing note on sieges across Syria*, Amnesty International (16 april 2014).

⁶⁹ UNHCR kon op 9 april 2014 voedsel en andere hulpgoederen afleveren in een deel van Aleppo, dat in handen was van rebellen. Dankzij een tijdelijk bestand konden twee trucks dekens, plastic folie, keukengerei en voedsel afleveren in de wijk Bustan Al-Qasr (*Syrie: première distribution d'aides dans les quartiers rebelles d'Alep*, AFP (9 april 2014); *Hulp voor inwoners*, Volkskrant (10 april 2014); *Ceasefire allows first aid into Aleppo neighbourhood*

het oosten van de stad liep richting het noorden naar de Turkse grens. De afgelopen maanden voerde het Syrische regime het gebruik van uiterst onnauwkeurige vatenbommen⁷⁰ op wijken in Aleppo drastisch op.⁷¹ Het betrof hier een dodelijk efficiënte tactiek waarbij burgers uit deze gebieden werden verjaagd. De verliezen aan eigen Syrische soldaten werden geminimaliseerd, maar deze tactiek kostte wel aan talrijke aantallen burgers, waaronder veelal vrouwen, kinderen en ouderen het leven.⁷²

In Aleppo kwamen in december 2013/begin januari 2014 honderden burgers om het leven en raakten duizenden mensen gewond, toen militaire helikopters op grote hoogte vatenbommen afwierpen op plekken, waar zij grotere doelen konden raken, zoals busstations, markten, grote kruispunten in woonwijken en scholen. Ook werden wegen in het oosten van de stad met boordkanonnen onder vuur genomen.⁷³

Bij bombardementen van de Syrische luchtmacht met vatenbommen vanuit legerhelikopters op woonwijken op de stad Aleppo op 1 en 2 februari 2014 zouden volgens het Observatorium zeker 83 doden zijn gevallen. De meeste doden zouden burgers zijn, onder wie veel kinderen. Volgens het Observatorium zou het Syrische leger vantevoren de toegangswegen naar te treffen woonwijken hebben afgesloten. Hierdoor konden de bewoners de bombardementen, waaraan ook vliegtuigen meededen, niet meer ontvluchten. Bij een luchtaanval op de wijk Sukkari die in handen is van de rebellen, met vatenbommen op 16 juni 2014 vielen volgens het Observatorium zeker twintig doden, het Mediacentrum in Aleppo sprak zelfs van dertig doden. De aanval vond plaats nabij een centrum waar hulpgoederen worden afgeleverd. Veel gewonden werden naar geïmproviseerde ziekenhuizen afgevoerd.⁷⁴

Op 22 mei 2014 slaagde het Syrische regeringsleger erin met steun van de luchtmacht de *Aleppo Central Prison* te ontzetten. Opstandelingen probeerden in een belegering van de gevangenis waar zo'n 4000 gevangenen, waaronder ook vrouwen, werden vastgehouden, sinds april 2013 gevangengenomen rebellen te bevrijden. Opstandelingen deden meerdere pogingen om de poorten van de gevangenis met bomauto's bestuurd door zelfmoordcommando's op te blazen, maar bewakers en soldaten binnen het gevangeniscomplex wisten de aanvallen steeds af te slaan. De omgeving van de gevangenis is strategisch van groot belang, omdat de gevangenis ligt aan een belangrijke bevoorradingsweg die de rebellen gebruiken om delen van de stad Aleppo die zij in handen hebben, van voedsel en materieel te voorzien.⁷⁵

in nearly a year, UNHCR (9 april 2014); 'Wir versprechen dir, dich das nächste Mal zu töten', Die Zeit (23 april 2014); 'Aleppo is alleen nog voor de allersterksten'; *in het hart van Syrië*, Vrij Nederland (10 mei 2014).

⁷⁰ Olievaten volgestouwd met explosieven, olie en soms ook metaalscherven en spijkers, bedoeld om zoveel mogelijk slachtoffers op de grond te maken.

⁷¹ *Syria conflict: Barrel-bombed Aleppo 'living in fear'*, BBC News (28 april 2014).

⁷² *Uithongering dreigt voor Aleppo*, Volkskrant (4 maart 2014); *Platgebombardeerd Aleppo hel op aarde*, Het Parool (11 maart 2014); *Syria: Unlawful air attacks terrorize Aleppo*, Human Rights Watch (24 maart 2014); *Aleppo under bombardment*, Institute for War and Peace Reporting (19 februari 2014); *Syrians flee Aleppo for Turkey*, Institute for War and Peace Reporting (19 februari 2014).

⁷³ *VN: Situatie Syrië angstaanjagend*, Volkskrant (17 december 2013); *Syrië mag van Moskou burgers bombarderen*, Nederlands Dagblad (10 januari 2014); *Syrische leger voert weer luchtaanvallen uit op Aleppo*, Volkskrant (18 december 2013); *Syrian planes pound Aleppo for fourth straight day*, AP (18 december 2013); *Syria: UN humanitarian chief decries 'indiscriminate attacks' in Aleppo*, UN News Service (31 december 2013); *Syria: Dozens of government attacks in Aleppo*, Human Rights Watch (21 december 2013); *Syria: UN agency voices horror at reported bomb raid that killed up to 28 children in Aleppo*, UN News Service (16 december 2013).

⁷⁴ *Tientallen doden in Aleppo na luchtaanval met vatenbommen*, Trouw (16 juni 2014).

⁷⁵ *Syrische leger maakt einde aan belegering gevangenis Aleppo*, NRC Handelsblad (22 mei 2014); *Syrian tanks roll into Aleppo prison grounds*, AP (22 mei 2014); *Syrie: les forces du régime marquent un point décisif à Alep*, AFP (22 mei 2014).

Een hotel in Aleppo waar Syrische militairen waren ondergebracht, werd op 8 mei 2014 door een bomaanslag verwoest. Ook enkele andere naastgelegen gebouwen werden verwoest. De panden stonden in een wijk die werd beheerst door het regime. De gewapende groep Islamitisch Front eiste de verantwoordelijkheid van de aanslag op. Er zouden volgens haar bij de aanslag vijftig Syrische militairen zijn omgekomen. Volgens de Syrische televisie zou het om het Carlton Hotel gaan, dat naast de eeuwenoude citadel van Aleppo stond, aan de rand van gebied dat in handen was van de rebellen.⁷⁶ Volgens het Observatorium zouden op 6 mei 2014 ongeveer dertig Syrische militairen zijn omgekomen toen rebellen een zware bom lieten ontploffen in een tunnel onder een controlepost in het noordwesten van het land. De aanslag zou hebben plaatsgevonden bij de plaats Ma'arat Al-Nu'man in de provincie Idlib.⁷⁷ Zeker achttien mensen kwamen op 2 mei 2014 om het leven toen twee autobommen tot ontploffing werden gebracht. Elf van hen zouden kinderen zijn. Ongeveer vijftig mensen raakten gewond. De explosies vonden plaats in de dorpjes Jibrin en Al-Hamairi in de centrale provincie Hama.⁷⁸

1.2.1.2 Homs

Al bijna twee jaar was de oude stad van Homs in handen van de oppositie en onderwerp van belegering door het Syrische regime. Bijna 3.000 inwoners zaten hierdoor al maanden zonder voedsel en medicijnen. Sinds 7 februari 2014 was er een door de VN onderhandeld kort staakt-het-vuren van kracht tussen het Syrische regime en opstandelingen om hulpgoederen het gebied binnen te krijgen, en om burgers die vastzaten de mogelijkheid te geven weg te komen. Het staakt-het-vuren werd echter op 8 februari 2014 meteen al geschonden toen een konvooi met hulpgoederen werd beschoten en enkele medewerkers van de VN en de Rode Halve Maan vast kwamen te zitten in de oude stad. Slechts twee voertuigen met hulpgoederen wisten uiteindelijk het gebied te bereiken. Het staakt-het-vuren werd op 10 februari 2014 met drie dagen verlengd. Daarna kon overeenstemming worden bereikt om vanaf 14 februari 2014 nogmaals een staakt-het-vuren van drie dagen af te kondigen om de rest van 3.000 personen uit het oude stadsdeel te evacueren. 1412 personen zouden in die periode zijn geëvacueerd.⁷⁹ Het ging vooral om vrouwen, kinderen en oude mannen. De inwoners werden uit de stad gehaald door de VN en de Rode Halve Maan, de zusterorganisatie van het Rode Kruis. Nog elf personen, hoofdzakelijk christenen, werden op 19 februari 2014 geëvacueerd uit de wijken Boustane Al-Diwane en Hamidiyeh van Homs.⁸⁰

Geëvacueerde jongens en mannen in de leeftijd van 16 tot en met 54 jaar werden voor verhoor vastgehouden in de Al-Andalus school. Volgens de Syrische

⁷⁶ *Explosion levels hotel used by troops in Syria*, International New York Times (9 mei 2014); *Explosie verwoest hotel in Aleppo*, Reformatorisch Dagblad (8 mei 2014).

⁷⁷ *Tientallen doden door bom in tunnel Syrië*, De Telegraaf (6 mei 2014).

⁷⁸ *Car bombs in Central Syria kill at least 19*, The New York Times (2 mei 2014); *Veel kinderen omgekomen door autobommen in Syrië*, Trouw (2 mei 2014); *Syria TV: Car bombs hit central villages, kill 18*, AP (2 mei 2014).

⁷⁹ *Syrie: Après Homs et les prisonniers, Genève II aborde les questions politiques*, AFP (27 januari 2014); *Syria talks: Power transfer on agenda at Geneva*, BBC News (27 januari 2014); *Vrouwen en kinderen Homs vrij om te gaan*, ANP (27 januari 2014); *Assad laat vrouwen en kinderen gaan*, De Telegraaf (27 januari 2014); *Vrouwen en kinderen mogen Homs uit*, Volkskrant (27 januari 2014); *Break in siege is little relief to Syrian city*, The New York Times (9 februari 2014); *Six hundred Syrians flee besieged Old Homs in aid convoy*, Reuters (9 februari 2014); *Akkoord over humanitaire hulp aan Syrische stad Homs*, NRC Handelsblad (6 februari 2014); *Syria crisis: Evacuation operation in Homs begins*, BBC News (7 februari 2014); *VN verwelkomt akkoord over hulp verhongerende mensen Homs*, Algemeen Dagblad (6 februari 2014); *Verspilde tijd op Syrië-overleg Genève*, Nederlands Dagblad (11 februari 2014).

⁸⁰ *Honderden mensen weg uit Homs*, ANP (10 februari 2014); *Evacués uit Homs vastgezet*, ANP/Reuters (12 februari 2014); *Evacuatie Homs 'vreselijk eng'*, Volkskrant (12 februari 2014); *Syrie: plus de 1.150 personnes évacuées de Homs en quatre jours*, UN News Centre (11 februari 2014); *State media: Syria allows some men to leave Homs*, AP (11 februari 2014); *Syrie: l'arrestation des hommes évacués de Homs inquiète les Etats-unis*, AFP (13 februari 2014); *Syrie: civils évacués de Homs, rejet de limogeage du chef d'une coalition rebelle*, AFP (19 februari 2014).

autoriteiten waren de aanhoudingen noodzakelijk, omdat zich mogelijk strijders onder de mannen zouden bevinden. Een groot aantal mannen in de oude stad van Homs zou volgens het regime strijder zijn of zou hulp hebben verleend aan opstandelingen. Van de aangehouden 390 mannen zouden er volgens Syrië inmiddels 228 zijn vrijgelaten. Volgens de VN zouden er in februari 2014 nog zo'n 430 mannen worden vastgehouden. Begin april 2014 werden nog ongeveer 80 personen vastgehouden. Het betrof volgens het regime opstandelingen. Volgens de Syrische oppositie ging het echter om een groep waarin vele vreedzame activisten zaten.⁸¹

Een explosie van twee autobommen kostte op 9 april 2014 in Homs aan zeker 25 mensen het leven. Nog eens 106 personen raakten gewond.⁸² Bij een aanslag met autobommen kwamen op 29 april 2014 zeker 36 mensen om het leven en raakten tenminste 85 mensen gewond, onder wie veel burgers.⁸³

Volgens de Syrische oppositie zouden zich in april 2014 nog zo'n 1.300 personen, hoofdzakelijk burgers, in de belegerde wijken Jouret Al-Chiyah, Hamidiyeh, Bab Al-Houd, Wadi Al-Sayeh en Al-Waer in Homs bevinden.⁸⁴ Door maanden van uithongering was het verzet in Homs ernstig verzwakt. Hun aanvoerlijnen vanuit Libanon werden in maart 2014 afgesneden, toen de grensstad Zara in handen viel van het Syrische leger. Volgens de Syrische Oppositie Coalitie (SOC) werd in het belegerde oude stadsdeel van Homs vooral nog gevochten door strijders van het Vrije Syrische Leger (FSA). Er zou sprake zijn geweest van onenigheid tussen strijders die zich zouden willen overgeven en rebellen die ten koste van alles verder zouden willen vechten.⁸⁵

In haar streven iedere infiltratie door opstandelingen vanuit Libanon tegen te gaan, boekte het Syrische regime resultaat door op 20 maart 2014 het dorp Al-Hosn (met het beroemde twaalfde eeuwse kasteel Krak des Chevaliers) bij de Libanese grens, dat al sinds 2012 in handen van opstandelingen was, te veroveren.⁸⁶ Op 19 maart 2014 werd al het Syrisch-Libanese grensdorp Ras Al-Ayn door Syrische regeringstroepen met hulp van Hezbollah veroverd.⁸⁷ De achtereenvolgende verovering van tenminste vier dorpen en stadjes aan de Syrisch-Libanese grens bracht een exodus teweeg van (gewonde) rebellen en burgers richting Libanon.⁸⁸

Een staakt-het-vuren tussen de Syrische autoriteiten en rebellen maakte het mogelijk dat opstandelingen, met hun familie, vanaf 8 mei 2014 met behoud van

⁸¹ *Zorgen en vragen over de mannen uit Homs*, Trouw (14 februari 2014); *Syrie: L'armée reprend un village alaouite théâtre d'un 'massacre'*, AFP (17 februari 2014); *Wat staat ex-rebellen te wachten?*, Volkskrant (31 mei 2014).

⁸² *Syria crisis: Car bombings kill 25 in Homs*, BBC News (9 april 2014).

⁸³ *Car bombs kill at least 37 in Syria's Homs: monitoring group*, Reuters (29 april 2014); *Minstens 50 doden vandaag in Syrië, ruim 100 mensen gewond*, NRC Handelsblad (29 april 2014).

⁸⁴ *Syrie: Le Conseil de sécurité inquiet pour les civils bloqués à Homs*, AFP (18 april 2014).

⁸⁵ *Homs emerges as turning point in shaping Syria's future*, The New York Times (22 april 2014); *Deel van rebellen in belegerde stad Homs bereid tot overgave aan Assad*, Volkskrant (23 april 2014); *Weakened rebels in last stand for Homs, capital of Syrian revolution, as Assad forces advance*, AP (22 april 2014); *Divided city may be key to Syria's future; Homs looms as a test of how to stitch battered country back together*, New York Times (24 april 2014).

⁸⁶ *This fantastic 12th-century castle is Syrian troops' latest conquest*, The Washington Post (20 maart 2014); *Syrie: Le régime remporte une victoire en s'emparant du Krak des Chevaliers*, AFP (20 maart 2014); *Syrian troops capture Crusader-era citadel*, AP (20 maart 2014); *Syrie: Le Krak des Chevaliers porte les traces d'après combats*, AFP (22 maart 2014); *Syria Crusader castle Krak des Chevaliers has war scars*, BBC News (22 maart 2014).

⁸⁷ *Syrian fighting gives Hezbollah new but diffuse purpose*, The New York Times (20 mei 2014); zie ook: *Country Reports on Terrorism 2013 – Foreign Terrorist Organizations: Hizbollah*, US Department of State (30 april 2014).

⁸⁸ *Syria closes Lebanon border crossing amid fighting*, AP (20 maart 2014); *L'armée syrienne pilonne des localités du nord du Liban (sécurité)*, AFP (20 maart 2014); *Scores of Syrian rebels flee into Lebanon after ambush*, Reuters (20 maart 2014).

lichte wapens onder begeleiding van de VN met bussen voor in totaal 1.900 personen uit het centrum van Homs werden overgebracht naar dorpen op het platteland ten noorden van de stad, die in handen van de oppositie waren.⁸⁹ Volgens activisten zouden daarbij geen detenties hebben plaatsgevonden voor controle door veiligheidsdiensten. Ook zouden rebellen tegelijkertijd de toegang in het noorden van het land tot twee door hen belegerde steden waar veel sji'ieten wonen, hebben geopend voor de aanvoer van hulpgoederen. Diverse gevangenen⁹⁰ zouden door de rebellen in de stadjes Nubl, Az-Zahraa en Kassab in de noordelijke provincies Aleppo en Latakia zijn vrijgelaten.⁹¹ Rebellenstrijders en het Syrische regeringsleger kwamen vervolgens een staakt-het-vuren overeen in Waer, een buitenwijk van de stad Homs, die nog in handen was van de opstandelingen. Het bestand moest de strijdende partijen ruimte geven voor onderhandelingen over een vrije aftocht voor de rebellen. De rebellen hebben Waer nog steeds stevig in handen, maar de inwoners drongen de afgelopen tijd steeds meer aan op hun vertrek. Syrische regeringstroepen hebben de wijk volledig omsingeld. Daardoor begon er een nijpend gebrek aan voedsel en brandstof te ontstaan. De regeringsgezinde wijk Zahra van Homs, waar veel christenen en alawieten wonen, werd op 25 mei 2014 getroffen door een bomaanslag, waarbij zeker dertien doden en 40 gewonden vielen.⁹²

1.2.1.3

Qalamoun-gebergte – Yabroud - Rankous

Voorafgegaan door zware bombardementen en artilleriebeschietingen zette het Syrische leger samen met de Libanese sji'itische groepering Hezbollah⁹³ op 12 februari 2014 een grondoffensief in tegen het rebellenbolwerk in het westen van Syrië in het strategisch gelegen Qalamoun-gebergte in de buurt van de Libanese grens. Deze regio was van belang voor de aanvoer van manschappen en voorraden aan de rebellen. Daarbij had het Syrische leger het vooral gemunt op de stad Yabroud, die sinds een jaar in handen van de opstandelingen was.⁹⁴ Als belangrijk aanvoerpunt was Yabroud voor zowel de Syrische regering als voor de rebellen van grote waarde.⁹⁵ De stad ligt dichtbij de snelweg die Damascus met het noorden van Syrië verbindt. Naar verluidt zouden er zo'n 4000 christenen in Yabroud hebben gewoond, verdeeld over 600 families. Veel christenen zouden erin zijn geslaagd tijdig te vluchten, maar ouderen, weduwen met kleine kinderen en zieken moesten achterblijven.⁹⁶ In de christelijke wijken van Yabroud zouden vrijwel alle huizen door radicaal-islamitische milities zijn leeggeroofd. Het Syrische leger bombardeerde in Yabroud locaties van waaruit werd geschoten.⁹⁷ De dorpen Qara, Deir Attiya, Sahel

⁸⁹ *Syrische Rebellen beginnen Abzug aus Homs*, Die Welt (7 mei 2014); *Propagandasieg für Assad*, Frankfurter Allgemeine (7 mei 2014); *Syrian rebels depart Homs district under deal*, The New York Times (7 mei 2014); *Syrian rebels evacuating Homs after cease-fire deal that also calls for them to free prisoners*, Washington Post (7 mei 2014); *Syria: Rebels begin to leave key city*, Stratfor – Global Intelligence (7 mei 2014).

⁹⁰ Onder hen waren volgens het Syrian Observatory for Human Rights 29 Assad getrouwe strijders, 12 kinderen en een Iraanse vrouw.

⁹¹ *Rebels to abandon Homs district as part of ceasefire deal*, The Guardian (3 mei 2014); *Syrien: Konfliktparteien in Homs vereinbaren angeblich Waffenstillstand*, Die Zeit (2 mei 2014); *Reports: Ceasefire reached in Syrian city of Homs*, AP (2 mei 2014); *Syria truce 'to let rebels withdraw from besieged Homs'*, BBC News (2 mei 2014); *Rebellen-Rückzug aus Homs: Assads teurer Triumph*, SpiegelOnline (6 mei 2014); *Rebellen vertrekken met bussen uit centrum Homs*, Volkskrant (7 mei 2014); *A beacon of rebellion in Syria falls to Assad, last rebels leave Homs in a deal that appears to harden national divide*, International New York Times (8 mei 2014); *Homs valt, Assad wil nu Aleppo*, Trouw (8 mei 2014); *Rebels evacuated from Homs, the cradle of Syrian uprising*, Reuters (7 mei 2014); *What does the Homs truce mean for Syria*, CNN.com (7 mei 2014).

⁹² *Opnieuw bestand met rebellen Homs*, Volkskrant (26 mei 2014); *Car bomb kills 13 in Syria's Homs: monitoring group*, Reuters (25 mei 2014).

⁹³ Zie ook: *En Syrie, le Hezbollah a acquis une précieuse expérience anti-guérilla*, AFP (14 april 2014). Het aantal strijders van Hezbollah in Syrië wordt geschat op tenminste 5000 man. Het aantal gesneuvelde Hezbollah-strijders wordt geschat op ongeveer 300 man.

⁹⁴ *Syrian forces press assault on strategic town near Lebanon*, Reuters (4 maart 2014).

⁹⁵ *Entscheidungsschlacht am Fuss der Kalamun-Berge*, Die Welt (14 februari 2014).

⁹⁶ *Situatie voor christenen in Yabroud onhoudbaar*, www.refdag.nl (4 maart 2014).

⁹⁷ Ooit maakte Yabroud deel uit van een Aramees koninkrijk en werd in het stadje een enorme tempel gebouwd waar de zon werd vereerd. In de Romeinse tijd veranderde dit in de verering van Jupiter, todat de tempel in 331 na chr. een enorme kathedraal werd, gewijd aan keizer Constantijn en diens moeder Helena. Daarnaast kent

en Nabak ten noordoosten van Yabroud waren al in handen van het Syrische leger.⁹⁸ Hezbollah wilde vooral een einde maken aan beschietingen en zelfmoordaanslagen in Libanon door strijders vanuit Syrië. Op 16 maart 2014 kregen Syrische strijdkrachten volgens de Syrische staatstelevisie SANA de stad Yabroud volledig in handen.⁹⁹

Na de val van Yabroud begon een offensief van het Syrische leger gesteund door Hezbollah ten noorden van Damascus tegen de dorpen Rankous (ten zuiden van Yabroud), Flita en Ras Al-Maara (in het noordwesten) in het Qalamoun-gebergte, teneinde de grens tussen Syrië en de Bekaa-vallei in het oosten van Libanon hermetisch af te sluiten en op die manier de bevoorradingsmogelijkheden voor de opstandelingen af te snijden.¹⁰⁰ De dorpen Flita en Ras Al-Maara werden op 29 maart 2014 door het Syrische leger ingenomen, waardoor de verbindingen tussen Damascus met Aleppo en de Middellandse Zee verder veilig werden gesteld.¹⁰¹ Op 14 april 2014 slaagde het Syrische leger erin nog enkele bolwerken van de rebellen ten noorden van Damascus in het Qalamoun-gebergte in handen te krijgen. Zo werden Sarkha, Maaloula en Jibbeh veroverd. Opstandelingen hadden nog slechts enkele steunpunten als Asal Al-Ward, Hawsh Arab en Jbaadin in de Qalamoun-regio in handen. Beheersing van deze regio betekende controle van de stroom van wapens en strijders naar Ghouta, een gebied ten oosten van Damascus dat in handen van de rebellen was, van waaruit zij beschietingen konden uitvoeren in de Syrische hoofdstad.¹⁰²

1.2.1.4 Damascus en omliggende gebieden

Vatenbommen zijn ook veelvuldig ingezet in buitenwijken van Damascus. Bij luchtaanvallen op door rebellen bezette dorpen in de omgeving van Damascus kwamen volgens activisten zeker 26 mensen, onder wie tien kinderen om het leven. Zo'n vijftig mensen raakten gewond. Het dorp Al-Neshabieh, ten oosten van Damascus, werd het eerst geraakt door twee bijna gelijktijdige luchtaanvallen. Iets later volgden nog luchtaanvallen op de dorpen Al-Hosn en Talbiseh in de provincie Homs.¹⁰³ Door een mortieraanval op het centrum van Damascus in de voornamelijk door sji'ieten bewoonde wijk Shaghour vielen op 29 april 2014 volgens het Observatorium zeker zeventien doden. Tientallen mensen raakten gewond. Enkele granaten sloegen in bij een school. Hoewel de aanval niet werd opgeëist, was bekend dat Syrische rebellen regelmatig vanuit de door hen beheerste voorsteden de hoofdstad bestookten met mortieren.¹⁰⁴ Bij gevechten rond de luchtmachtbasis in de buurt van het stadje Mleiha ten zuidoosten van Damascus kwam op 18 mei 2014

Yabroud nog twee kerken, de oude kerk en de nieuwe kerk. De nieuwe kerk zou vrijwel zijn leeggeroofd door milities, die vlak voor de ingang een militaire post zouden hebben ingericht. Het kruis op de oude kerk zou door milities met explosieven zijn opgeblazen. (*Situatie voor christenen in Yabroud onhoudbaar*, www.refdag.nl (4 maart 2014).

⁹⁸ *Syrian troops bombard rebel stronghold of Yabroud*, BBC News (13 februari 2014); *Syrian army advancing on rebel town near Lebanon*, AP (4 maart 2014).

⁹⁹ *Leger Syrië rukt op*, Trouw (13 februari 2014); *Syria killing accelerates as peace talks falter*, Reuters (12 februari 2014); *Syria: Air strikes, clashes intensify in Yabroud*, Stratfor – Global Intelligence (12 februari 2014); *Syrian forces press assault near Lebanon border: activists*, Reuters (12 februari 2013); *Raids aériens sur la ville de Yabroud, près de Damas (militants)*, AFP (12 februari 2014); *Syrian forces seize town long held by insurgents; close to Lebanon border, Yabroud is a critical transit point and a tactical prize*, International New York Times (17 maart 2014); *Syrian forces enter last rebel bastion near Lebanese border*, Reuters (15 maart 2014); *Assads Truppen erobern Rebellenbastion Jabrud*, Die Welt (16 maart 2014).

¹⁰⁰ *L'armée syrienne se prépare à de nouveaux assauts après la prise de Yabroud*, AFP (17 maart 2014).

¹⁰¹ *Syrian forces take two villages near Lebanon*, Reuters (29 maart 2014).

¹⁰² *Syrian troops choke off rebels north of Damascus*, AP (14 april 2014); *L'armée syrienne reprend le contrôle de la ville chrétienne de Maaloula*, AFP (14 april 2014).

¹⁰³ *Air raids in central Syria kill 26: activists*, Reuters (24 februari 2014).

¹⁰⁴ *Mortar shells kill 14 in central Damascus*, AP (29 april 2014); *Minstens 50 doden vandaag in Syrië, ruim honderd mensen gewond*, NRC Handelsblad (29 april 2014); *Doden door mortieraanval centrum Damascus*, Algemeen Dagblad (29 april 2014).

de bevelhebber van de Syrische luchtverdedigingsstrijdkrachten, luitenant-generaal Hussein Ishaq, om het leven.¹⁰⁵

In de tussentijd zou het Syrische regime naar verluidt zogenaamde *Local Reconciliation Committees* hebben gevormd om te praten met de plaatselijke bevolking, teneinde in ruil voor voedsel, medicijnen en evacuatie Syrische rebellen over te halen tot een lokale wapenstilstand. Hierbij zouden plaatselijke hoogwaardigheidsbekleders uit door rebellen beheerste districten in en rondom de hoofdstad Damascus zijn ingeschakeld. Indien overeenstemming werd bereikt, moest de officiële Syrische vlag worden gehezen en zou het beleg rond het district door het Syrische leger worden opgeheven. Opstandelingen zouden de heerschappij binnen hun district behouden, mits zij hun zware wapens zouden overdragen.¹⁰⁶ Op deze wijze zou het eind januari/midden februari 2014 tot een lokale wapenstilstand zijn gekomen met betrekking tot het district Barzé, het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmouk, de districten Qoudsaya (noordoosten), Mouadamiyat Al-Sham (zuidwesten), Beit Sahem en Yalda (zuiden) en Babbila (zuiden). In sommige districten zoals Qoudsaya zouden leger en opstandelingen gemeenschappelijke controleposten hebben betrokken en gezamenlijk patrouilleren onder de naam *Local Defence Committees*. Onderhandelingen zouden gaande zijn met betrekking tot Harasta. Met betrekking tot Daraya (zuidwesten) en Douma (noordoosten) was voor zover bekend nog geen overeenstemming bereikt. Volgens berichten heeft het regime in Daraya het niet slagen van een overeenkomst direct afgestraft met vatenbommen. Bij deze lokale wapenstilstandovereenkomsten speelde mee dat, hoewel het Syrische leger een totaal beleg van de betrokken districten had ingesteld, zij er tot dusverre niet in was geslaagd deze verzetshaarden te bedwingen. De opstandelingen van hun kant konden de hoofdstad niet veroveren. De plaatselijke bevolking geconfronteerd door regelmatige beschietingen en bombardementen leed in de tussentijd door gebrek aan voedsel en medicamenten.¹⁰⁷ Op 9 april 2014 kwam het stadje Rankous ten noorden van Damascus weer in handen van de Syrische strijdkrachten, nadat opstandelingen zich daaruit hadden teruggetrokken.¹⁰⁸

Op basis van videomateriaal stelde Human Rights Watch (HRW) dat het Syrische leger in februari 2014 voor het eerst sinds het uitbreken van de burgeroorlog een krachtig soort clusterbommen heeft ingezet.¹⁰⁹ Op de videobeelden waren raketaanvallen te zien op Kaefer Zita, een stadje ten noorden van Hama in het noorden van Syrië op 12 en 13 februari 2014, alsmede brokstukken van de gebruikte munitie. HRW sprak ook met lokale activisten en munitie-experts. Deze laatsten schatten in dat de clusterbommen die het Syrische regime gebruikte, waarschijnlijk uit Rusland afkomstig waren. Volgens HRW was het type clusterbom

¹⁰⁵ *Syrian air defence chief killed in attack by rebels*, The Guardian (18 mei 2014); *Syrie: un général tué, des opposants appellent au boycott de la présidentielle*, AFP (18 mei 2014); *Top officer with Syrian air defense dies in battle; effect of general's death uncertain in civil war fought mainly on ground*, International New York Times (20 mei 2014).

¹⁰⁶ *Assad government brokering truces with rebellious localities*, Washington Post (21 februari 2014); *Assad sieht Wende im Bürgerkrieg zu seinen Gunsten*, Die Zeit (14 april 2014); *Syrian president Bashar Al-Assad says civil war is turning in regime's favour*, The Guardian (14 april 2014).

¹⁰⁷ *Syrie: L'armée et les rebelles signent des armistices autour de Damas*, AFP (17 februari 2014); *Syria's warring parties share ire over jovial photos of local truce*, Reuters (18 februari 2014).

¹⁰⁸ *Syria crisis: Car bombings kill 25 in Homs*, BBC News (9 april 2014); *Syrie: Le régime reprend la ville de Rankous, 25 morts dans des attentats*, AFP (9 april 2014); *Assad's forces recapture rebel border town*, Reuters (9 april 2014).

¹⁰⁹ Een clusterbom bevat tientallen of zelfs honderden kleinere bommen. Eén zo'n bom kan daardoor een groot gebied bestrijken. Aanvallen met clusterbommen leiden dan ook vaak tot veel slachtoffers, zeker als in in bewoond gebied worden afgeworpen. Om die reden hebben meer dan 100 landen, waaronder Nederland op 4 december 2008 een verdrag ondertekent, dat het gebruik van clusterbommen verbiedt. Syrië heeft dit verdrag niet ondertekend.

dat op de videobeelden te zien was, een stuk krachtiger en dodelijker dan andere munitie die het Syrische leger tot dusverre inzette.¹¹⁰

Het Syrische leger en luchtmacht voerden ook de bombardementen op in het zuiden van Syrië, met name in de provincie Dara'a. De dorpen Enkhil, Ghabagheb, Naima en de stad Dara'a werden daarbij zwaar getroffen, alsmede het dorp Shajra waarbij op 18 juni 2014 tenminste twintig mensen om het leven kwamen.¹¹¹ Strijders van de oppositie zouden in de provincie Dara'a, die grenst aan Jordanië, naar verluidt een groot offensief op de hoofdstad Damascus voorbereiden. Het eerste doel van dit offensief zou zijn een gebied onder controle te krijgen langs de Syrisch-Jordaanse grens. Van daaruit zouden aanvallen moeten volgen die de weg naar Damascus moesten openleggen. Voor zover kon worden nagegaan, is dit offensief nog niet gerealiseerd.¹¹²

Ook in de zuidelijke regio van Al-Quneitra dat grenst aan de door Israël bezette Golan-Hoogvlakte, vonden op 21 februari 2014 hevige gevechten plaats, waarbij het Syrische leger zijn posities versterkte om van daaruit Syrische opstandelingen uit het gebied te verdrijven.¹¹³

Volgens Syrische staatsmedia zouden opstandelingen behorende tot *Jabhat Al-Nusra* of *Liwa Al-Islam* in een hinderlaag zijn gevallen van het Syrische leger en Hezbollah. Zij zouden vanuit door opstandelingen beheerste buitenwijken (Oost-Ghouta) ten oosten van Damascus op weg zijn geweest naar het strijdtoneel bij de stad Dera'a of het Qalamoun gebergte. Daarbij zouden 175 rebellen zijn omgekomen. Volgens het Observatorium zouden er bij de aanval 70 rebellen zijn omgekomen; het dodenaantal zou verder kunnen oplopen, omdat er nog rebellen werden vermist.¹¹⁴

In het rapport *Razed to the ground – Syria's unlawful neighborhood demolitions in 2012-2013* uitgebracht op 30 januari 2014 bekritiseerde Human Rights Watch (HRW) de sloop van vier buurten en een militair vliegveld in Damascus en van twee wijken in Hama, – voorzien van veelzeggende satellietbeelden vóór en na de verwoestingen. Hele wijken werden tussen juli 2012 en zomer 2013 met de grond gelijk gemaakt. Duizenden gezinnen kwamen berooid op straat terecht, want in veel gevallen kregen zij nauwelijks of geen tijd om hun huisraad te redden. Flatgebouwen met zeven of acht verdiepingen gingen plat, zonder dat er sprake was van gevechten. De verwoestingen, uitgevoerd met bulldozers en explosieven, dienden geen militair doel. Volgens HRW waren zij klaarblijkelijk vooral bedoeld om de burgerbevolking te straffen. Voorzover HRW kon nagaan, werden alleen in niet-regeringsgezinde wijken huizen gesloopt. De schaal van de verwoestingen raamde HRW op meer dan 140 hectare, tweehonderd voetbalvelden bij elkaar. De sloop vond vaak plaats onder militair toezicht, in de meeste gevallen na schotenwisselingen tussen het Syrische leger en opstandelingen. Volgens in het rapport aangehaalde gouverneur Hussein Makhlof verklaarde deze dat het afbreken

¹¹⁰ *Syria: New deadly cluster munition attacks – powerful rocket attacks cause casualties, long-term danger*, Human Rights Watch (18 februari 2014); *'Syrisch leger gooit krachtige Russische clusterbommen'*, Trouw (20 februari 2014).

¹¹¹ *Activists: Syrian strikes target refugees, kill 7*, AP (18 juni 2014); *Syria bombing kills 20 in refugee camp near Jordan border: activists*, Reuters (18 juni 2014).

¹¹² *Secret strategy: Saudi Arabia and the US 'backing new front against Assad'*, The Guardian (12 maart 2014); *3 years into Syrian uprising, Assad is crushing revolt*, The Washington Post (15 maart 2014).

¹¹³ *Syrian air force steps up attacks in south*, AP (21 februari 2014); *Heavy shelling rocks Golan Heights area between Syria, Israel*, CNN (21 februari 2014).

¹¹⁴ *Pro-Assad forces kill 175 rebels in ambush: Syrian state media*, Reuters (26 februari 2014); *Kerry sees Syrian retaliation against rivals in talks*, The New York Times (26 februari 2014); *Syrisch leger doodt 175 rebellen*, Trouw (26 februari 2014).

van woningen in Damascus nodig was om zich schuil houdende rebellen te kunnen verjagen.¹¹⁵

1.2.1.5 Latakia - Kassab

De Syrische kuststrook staat overwegend onder controle van de autoriteiten in Damascus. De provincie Tartus wordt gezien als de meest stabiele regio en in de provincie Latakia zijn alleen delen van de provinciegrenzen in handen van de rebellen. Deze gebieden kennen nu en dan een opleving van geweld tussen het regime en de oppositie. Hoewel het oorlogsgeweld in deze gebieden beperkt is, brengt verspreiding van sectarisch georiënteerde paramilitaire groepen een groot veiligheidsprobleem met zich mee. Soennitische moslims in Latakia, waaronder de zakenelite, worden geconfronteerd met ontvoeringen, afpersing en geweld. Ook zijn grote groepen soennitische ontheemden potentieel kwetsbaar voor sectarisch geweld. Sinds het begin van de opstand verstevigde het regime haar greep op deze kustprovincies.

Op 23 maart 2014 slaagden Syrische opstandelingen erin het stadje Kassab, één van de laatste twee officiële doorgangsposten in handen van het Syrische regime bij de Turkse grens te veroveren. Geruchten van gewelddadigheden door rebellen tegen christenen uit Kassab, die de ronde deden in de Armeense diaspora in het buitenland, konden niet door waarnemers worden bevestigd.¹¹⁶ Het merendeel van de voornamelijk Armeense bevolking van Kassab (ongeveer 2000 personen) zocht zijn toevlucht in de naburige stad Latakia.¹¹⁷ In schoolgebouwen werden alawitische vluchtelingen opgenomen, die noordelijke dorpjes vanwege bombardementen waren ontvlucht.¹¹⁸ Opstandelingen kregen in de provincie Latakia aan de kustlijn ook een smalle, rotsachtige strook land genaamd Samra, ook bij de Turkse grens, in handen. Tussen Syrische troepen en opstandelingen werd gevochten in de dorpen Qastal Maaf en Nabaain.¹¹⁹ Syrische strijdkrachten voerden diverse aanvallen uit op posities van de rebellen in het gebied. Op 15 juni 2014 slaagden eenheden van het Syrische leger en strijders van Hezbollah erin Kassab weer in handen te krijgen, nadat het merendeel van de rebellen, waaronder strijders van *Jabhat Al-Nusra*, zich uit de stad had teruggetrokken.¹²⁰ Een Syrisch gevechtsvliegtuig dat volgens de Turkse autoriteiten het Turkse luchtruim schond, werd daarbij door Turks afweergeschut neergehaald. Tenminste 43 personen kwamen om het leven toen een autobom ontplofte aan de Syrisch-Turkse grenspost Bab Al-Salameh. Talloze personen raakten gewond. Volgens het Observatorium zou ISIS achter de aanslag zitten.¹²¹

¹¹⁵ *Razed to the ground – Syria's unlawful neighborhood demolitions in 2012-2013*, Human Rights Watch (30 januari 2014); *Syrian government 'demolished thousands of homes'*, BBC News (30 januari 2014); *Hoe Syrië zichzelf van de kaart veegt*, Nederlands Dagblad (30 januari 2014); *'Leger Syrië sloopte hele woonwijken*, Volkskrant (31 januari 2014); *Syrische kemphanen komen in Genève niet tot doorbraak*, Nederlands Dagblad (31 januari 2014).

¹¹⁶ Zo wees Ahmad Jarba, leider van de Syrische Oppositie Coalitie (SOC), in een brief van 8 april 2014 aan de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken John Kerry beschuldigingen van de hand als zouden rebellen in de provincie Latakia christenen hebben belaagd en heilige plaatsen hebben ontwijfd. (*Syria's political opposition urges U.S. action after Aleppo's 'genocide'*, Reuters (14 april 2014).

¹¹⁷ *Syrian-Armenian town's fate murky after rebel grab*, AP (28 maart 2014); *Massale vlucht christenen uit Syrisch dorp Kassab*, Reformatorisch Dagblad (28 maart 2014).

¹¹⁸ *Rebellen naderen Syrische havenstad Latakia*, NRC Handelsblad (13 april 2014); *In Assad's coastal heartland, Syria's war creeps closer*, Reuters (13 april 2014).

¹¹⁹ *Les rebelles syriens marquent des points dans un bastion du régime*, AFP (24 maart 2014); *Syrian rebels in assault on Assad's home area: Groups aim to open supply line to Mediterranean, troops defend enclave close to Turkish border*, The Guardian (26 maart 2014); *Syrian rebels capture town near Turkish border*, AP (24 maart 2014); *Syrian forces battle rebels near Turkey border crossing*, Reuters (24 maart 2014); *Clashes spread near Syria's border with Turkey*, AP (25 maart 2014); *Syrian rebels and army clash over coastal town*, AP (26 maart 2014); *Syrie: Le régime tente de déloger les rebelles de son fief de Lattaquié*, AFP (26 maart 2014); *Syrie: L'armée reprend une position clé à Lattaquié, fief du régime* (TV), AFP (31 maart 2014).

¹²⁰ *Syrian government retakes border town in Assad coastal heartland*, Reuters (15 juni 2014); *Syria: Regime forces retake Kassab*, Stratfor – Global Intelligence (15 juni 2014).

¹²¹ *Explosion kills 43 at Syrian border with Turkey: monitoring group*, Reuters (15 mei 2014).

1.2.2 *Resultaat onderzoek inzet chemische wapens in Syrië*

VN inspecteurs die in Syrië onderzoek deden, kwamen op 13 december 2013 tot de conclusie dat op vijf plaatsen waarschijnlijk chemische wapens waren gebruikt. De inspecteurs onder leiding van de Zweedse professor Ake Sellström onderzochten het vermeende gebruik van chemische wapens op in totaal zeven plaatsen in Syrië. Volgens hen was er op twee plaatsen te weinig informatie aanwezig om het gebruik te kunnen bevestigen. De inspecteurs hadden slechts toestemming gekregen vast te stellen óf er chemische wapens werden gebruikt, niet wie ze hadden gebruikt. De plaatsen waar de inspecteurs bevestiging vonden voor het gebruik van chemische wapens waren Khan Al-Assal (buiten Aleppo), Jobar (bij Damascus), Saraqueb (vlak bij Idlib in het noordwesten) en Ashrafiah Sahnaya (bij Damascus). In twee gevallen waren er aanwijzingen dat het zenuwgas sarin was gebruikt.¹²²

In een eerder rapport, verschenen op 16 september 2013, hadden de VN inspecteurs al geconcludeerd dat het vaststond dat er in Ghouta (in Damascus) bij een grote en dodelijke aanval in augustus 2013 chemische wapens waren gebruikt, waarbij naar schatting 1400 mensen om het leven waren gekomen. Die aanval leidde uiteindelijk tot internationale actie, met als voorlopig resultaat een door de VS en Rusland geleid akkoord tot vernietiging van het arsenaal aan chemische wapens van Syrië vóór de tweede helft van 2014.¹²³ Op 23 juni 2014 zou Syrië het laatste deel van zijn gedeclareerde arsenaal chemische wapens hebben overgedragen. Volgens de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW) werd de laatste 8% van de in totaal 1300 ton chemische wapens en grondstoffen in de Syrische havenstad Latakia overgeladen in schepen, waarna de chemicaliën zouden worden vernietigd aan boord van het Amerikaanse schip Cape Ray op volle zee, met hydrolyse op basis van soda, zouten en water, en bij fabrieken in Finland, Duitsland, Groot-Brittannië en de VS.¹²⁴ Over de eventuele aanwezigheid van niet-gedeclareerde chemische wapens in Syrië kan geen uitsluitsel worden gegeven. Ook is er nog geen besluit genomen in de OPCW over de vernietiging van de 12 productiefaciliteiten die onderdeel uitmaken van het Syrische chemische wapenprogramma.

Syrische opstandelingen claimden op 3 maart 2014 dat het Syrische regeringsleger opnieuw chemische wapens zou hebben ingezet. Op gezag van medische bronnen stelden zij vast dat minstens vier rebellen door gifgas waren gedood in Adra, vlakbij Damascus. Deze bewering kon echter niet worden gecontroleerd door onafhankelijke waarnemers. Ook een Syrisch dorp zou op 11 april 2014 doelwit zijn geweest van een aanval met gifgas (mogelijk chloorgas)¹²⁵. Wat zich precies afspeelde in Kfar Zeita, een dorp in de provincie Hama, dat in handen was van rebellen, was niet duidelijk.¹²⁶ Video's die activisten op internet plaatsten, toonden grote gelijkenis met

¹²² VN: *Waarschijnlijk chemische wapens gebruikt op vijf plekken in Syrië*, NRC Handelsblad (13 december 2013); *UN bestätigen Einsatz von Giftgas in Syrien*, die Welt (13 december 2013); *UN inspectors confirm chemical weapons attack in Syria, possibly others*, AP (13 december 2013); *VN heeft bewijs van nog vier aanvallen met gifgas*, Trouw (13 december 2013); *Abschlussbericht zu Syrien: Uno geht von Giftgas-Einsatz an fünf Orten aus*, Spiegel-on-line (13 december 2013); *Those guilty of chemical weapons attacks in Syria must be held accountable – Ban*, UN News Service (13 december 2013).

¹²³ VN: *Waarschijnlijk chemische wapens gebruikt op vijf plekken in Syrië*, NRC Handelsblad (13 december 2013); *UN bestätigen Einsatz von Giftgas in Syrien*, die Welt (13 december 2013); *UN inspectors confirm chemical weapons attack in Syria, possibly others*, AP (13 december 2013); *VN heeft bewijs van nog vier aanvallen met gifgas*, Trouw (13 december 2013); *Abschlussbericht zu Syrien: Uno geht von Giftgas-Einsatz an fünf Orten aus*, Spiegel-on-Line (13 december 2013).

¹²⁴ *Global watchdog: Syria has shipped out its last 'declared' chemical weapons*, CNN World (23 juni 2014); *Syria hands over remaining chemical weapons for destruction*, Reuters (23 juni 2014).

¹²⁵ Chloorgas is een chemisch wapen dat voor het eerst werd ingezet door het Duitse leger tijdens de Eerste Wereldoorlog in Ieper in 1915. Het probleem met chloorgas is dat de samenstellende elementen onschuldig zijn en op honderden manieren worden gebruikt, niet alleen in de industrie (waterzuivering, PVC-buizen), maar ook in het huishouden.

¹²⁶ *Group says Syria used chemical weapons in April*, AP (13 mei 2014).

eerdere beelden van gifgasslachtoffers: lijkbleke mannen, vrouwen en kinderen die naar adem haptten in een veldhospitaal.¹²⁷ Het regime in Damascus en opstandelingen gaven elkaar de schuld, maar de locaties bevonden zich in oppositie gecontroleerd gebied dat voortdurend doelwit is van bombardementen door het regime. Voor zover bekend zouden tientallen personen gewond zijn geraakt.¹²⁸ De OPCW stuurde op 2 mei 2014 een nieuwe missie naar Syrië om onderzoek te doen naar meldingen van aanvallen met chloorgas. De Syrische regering stemde in met deze missie.¹²⁹ De missie werd op 27 mei 2014 tijdens een veldbezoek beschoten. In een voorlopig rapport stelde de missie dat de beschikbare informatie niet terzijde gelegd kan worden als onsamenhangend, willekeurig of politiek gemotiveerd. Ook ondersteunt het rapport de 'visie dat toxische chemicaliën, waarschijnlijk stoffen die de longen irriteren, zoals chloorgas, op een systematische wijze in meerdere aanvallen zijn gebruikt.'

1.2.3 Onderlinge strijd rebellen - noorden en oosten Syrië¹³⁰

1.2.3.1 Dominantie ISIS - provincie Ar-Raqqa

Hoewel de strijdgroep *Islamic State of Iraq and Sham* (ISIS)¹³¹ al aanwezig was in het noorden van Syrië en tevergeefs probeerde de aanvoerlijnen tussen Turkije en Aleppo onder controle te krijgen,¹³² begon deze radicaal islamistische beweging in de verslagperiode steeds meer weerstand op te roepen, zowel onder de Syrische bevolking als onder andere gematigde Syrische rebellengroepen.¹³³ ISIS voerde in de gebieden die zij veroverde (waaronder de provincie Ar-Raqqa), een streng islamitisch regime in, met onder meer sharia rechtspraak en openbare executies.¹³⁴ Ook verbood zij er onder meer muziek, roken en alcohol. Vrouwen moesten een sluier dragen, mochten hun stem niet verheffen in het openbaar en konden alleen met een mannelijke begeleider zwaar gesluierd over straat. Winkeliers waren verplicht hun winkels te sluiten voor en tijdens de gebedsstonen.¹³⁵ Op 30 april

¹²⁷ *Syria: Strong evidence government used chemicals as a weapon*, Human Rights Watch (13 mei 2014).

¹²⁸ *OPCW: derde chemische wapens Syrië verwijderd*, Trouw (4 maart 2014); *Mogelijk nieuwe gifgasaanval Syrië: 4 doden en 20 gewonden*, Trouw (3 maart 2014); *Risk of new Syrian chemical weapons attack is rising*, Oxford Analytica (4 april 2014); *Diese Bomben fielen ohne Pause aus Helikoptern*, Die Welt (13 april 2014); *Gewonden na aanval met gifgas in Syrië*, Volkskrant (14 april 2014); *Rebellen werfen Assad erneut Gifteinsatz vor; Syrische Regierung scheint stabil wie lange nicht. Aber einen weiteren C-Waffen-Angriff könnte die Welt kaum ignorieren*, Die Welt (14 april 2014); *Syria opposition claims has evidence of chlorine gas attack*, Reuters (14 april 2014).

¹²⁹ *Minstens 50 doden vandaag in Syrië, ruim 100 mensen gewond*, NRC Handelsblad (29 april 2014); *Afvaardiging kijkt of Syrië chloorgas inzet tegen burgers*, Trouw (30 april 2014).

¹³⁰ Het is bij deze paragraaf van belang op te merken dat het strijdtoneel zeer dynamisch is. Gebieden kunnen derhalve snel overgaan van de ene naar de andere strijdende partij.

¹³¹ Zie ook: *Al-Qaeda is een multinational met florerende filialen*, NRC Handelsblad (15 februari 2014).

¹³² De strijd langs sektarische lijnen tussen soennieten en sjii'ieten in Syrië gaat ook niet aan de buurlanden voorbij. Zo startte in Irak het Iraakse leger een offensief tegen ISIS, nadat deze beweging begin januari 2014 in de onrustige Anbar-provincie de stad Falluja en een deel van de stad Ramadi in handen kreeg en er de zwarte vlaggen met witte korantekens ophingen. Daarmee beheerst ISIS de uitgestrekte woestijn die aan Syrië grenst. Directe oorzaak van de recente opmars van ISIS in Irak was het harde optreden van de overheid tegen soennieten, die in Anbar protesteerden tegen de nationale Iraakse regering, die het sjii'itische deel van de bevolking zou bevoordelen. Uit woede over de steun van de sjii'itische Hezbollah aan het Syrische regime, probeerde ISIS ook het fragiele evenwicht in Libanon te verstoren. Begin januari 2014 eiste ISIS voor het eerst een bomaanslag op in een sjii'itische wijk van Beiroet. In november 2013 claimde een lokale tak van Al-Qaeda een aanslag op de Iraanse ambassade in Beiroet. ISIS zwoor meer terreuracties in Libanon te zullen uitvoeren (*Islamists exploit weak border to fight in Iraq and Syria*, The Guardian (5 januari 2014); *Al-Qaeda herrijst in Midden-Oosten*, Trouw (6 januari 2014); *Ein Afghanistan am Mittelmeer*, Frankfurter Allgemeine (12 december 2013); *As Al-Qaeda revives, Iraq struggles to secure Syria border*, Reuters (14 januari 2014).

¹³³ *CNN Exclusive: Syrian town left scarred by opposition group ISIS' brutal rule*, CNN (17 februari 2014); *The Jihadist Movement suffers from divisions and discord*, Stratfor – Global Intelligence (6 maart 2014).

¹³⁴ Zo zou de Syrische Fatoum Al-Jassem voor het aanmaken van een profiel op Facebook zijn gestenigd. Militanten van ISIS sleurden het meisje voor de shariarechtbank in Raqqa. De rechter kende geen genade en vergeleek de aanmaak van een Facebookprofiel met overspel, waarop een zware straf moest volgen, www.refdaq.nl (14 februari 2014); www.hln.be (14 februari 2014); *Islamic judge orders Syrian girl stoned to death for Facebook account*, www.frontpagemag.com (13 februari 2014).

¹³⁵ *Syrische rebellen hebben behalve Assad nog een vijand: ISIS*, Volkskrant (7 januari 2014); *Syrische rebellen zetten aanval op jihadisten in*, Volkskrant (7 januari 2014); *Opmars Al-Qaeda stuit op weerstand*, De Telegraaf (6

2014 meldde het Syrische Observatorium voor Mensenrechten dat ISIS in de stad Raqqa enkele vijanden aan een kruis had opgehangen. De bebloede lichamen van twee mannen hingen aan een kruis in het centrum van de stad. Zij waren samen met nog vijf anderen door ISIS doodgeschoten. ISIS dreigde de lichamen op de plaats van de executie te laten 'als les voor de bevolking'.¹³⁶ Volgens het Observatorium zouden acht rivaliserende rebellen die te gematigde opvattingen koesterden, op 28 juni 2014 in de provincie Aleppo door ISIS zijn vermoord, waarna hun lichamen aan kruizen werden gehangen.¹³⁷

ISIS zou inmiddels vrijwel de gehele provincie Ar-Raqqa controleren, met de Koerdische *Democratic Union Party* (PYD) in een deel van het gebied tussen Tel Abyad en Ayn Al-Arab, en hier en daar voor het moment aan ISIS gelieerde FSA-groepen (waaronder *Liwa Al-Hamza*) direct aan de Turkse grens. Ook zou ISIS alle dammen in de rivier de Eufraat controleren en wist deze zelfs in te zetten voor electriciteitsopwekking. Grote zorgen bestaan er over de wijze waarop ISIS haar greep op de provincie Ar-Raqqa had weten te consolideren. Hoewel de leiding van ISIS veelal uit buitenlandse strijders bestond, werd een steeds grotere betrokkenheid van Syriërs bij ISIS zichtbaar, waaronder minderjarige jongens, en in enkele gevallen Syrische activisten die eerder bij de plaatselijke *Local Coordination Committees* (LCC) betrokken waren. In de stad Ar-Raqqa staat vrijwel elke vorm van maatschappelijke organisatie onder strakke controle van ISIS en/of aan ISIS verbonden islamitische rechtbanken en bestuursraden. Van de oorspronkelijke 42 Syrische activistische groepen in de regio waren er volgens bronnen in de loop van de verslagperiode nog ongeveer zes over in Ar-Raqqa. De democratische beweging was haast volledig verjaagd. Enkele belangrijke democratische kopstukken verbleven al maanden in ISIS detentiefaciliteiten of waren in het geheel verdwenen. De huidige activiteiten van LCC's ter plaatse beperkten zich tot onderwijs en het plaatsen en fotograferen van anti-ISIS graffiti.¹³⁸

Volgens nog onbevestigde berichten zou ISIS op internet een verklaring hebben uitgegeven, waarbij aan in Ar-Raqqa woonachtige christenen enkele opties werden voorgelegd: aanvaarden van door ISIS geformuleerde eisen en bekering tot de islam, of verwerpen islamitisch gezag van ISIS en risico lopen gedood te worden.¹³⁹ De eisen aan christenen hielden in betaling van belasting (*dhimma*) ter grootte van 14 gram puur goud in ruil voor bescherming, geen herstelwerkzaamheden meer aan kerken, geen vertoon van kruizen of andere christelijke godsdienstige symbolen buiten de kerk, geen luiden van klokken of gebed in het openbaar, geen dragen van wapens en accepteren van andere, nog door ISIS te formuleren leefregels. Volgens ISIS zou een groep van twintig christelijke leiders de nieuwe leefregels hebben aanvaard. In de stad Ar-Raqqa woonden ongeveer 300.000 mensen, van wie minder dan 1% christenen. Veel christenen verlieten de stad uit angst voor gewelddadigheden door ISIS.¹⁴⁰

januari 2014); *Syria: Extremists restricting women's rights*, Human Rights Watch (13 januari 2014); *Activists in Raqqa face daily threats*, Institute for War and Peace Reporting (12 december 2013); *Sigaretten in zak al doodzonde voor jihadisten*, Nederlands Dagblad (23 januari 2014).

¹³⁶ *Death and desecration in Syria: Jihadist group 'crucifies' bodies to send message*, CNN.COM (1 mei 2014);

Radicalen 'kruisigen' slachtoffers in Syrië, Trouw (30 april 2014); *Crucifixion from ancient Rome to modern Syria*, BBC News (8 mei 2014); *Kruisigen van tegenstanders: het staat in de koran*, Nederlands Dagblad (10 mei 2014).

¹³⁷ *ISIS crucifies eight rival fighters, says monitoring group*, Reuters (29 juni 2014).

¹³⁸ *Al Qaeda splinter group withdraws from oil-rich Syrian province*, Reuters (10 februari 2014).

¹³⁹ *'If they reject, they are subject to being legitimate targets, and nothing will remain between them and ISIS other than the sword'. (Syria crisis: ISIS imposes rules on Christians in Raqqa*, BBC News (27 februari 2014).

¹⁴⁰ *Syria crisis: ISIS imposes rules on Christians in Raqqa*, BBC News (27 februari 2014).

Op 29 juni 2014 riep ISIS een 'islamitisch kalifaat' uit in de gebieden die het in handen heeft in Syrië en Irak, met ISIS-leider Abu Bakr Al-Baghdadi als 'kalief'. Deze beweerde af te stammen van de kalief die na de profeet Mohammed kwam en wijzigde de naam van ISIS in IS, de Islamitische Staat. Op internet werden alle inwoners van het noorden van Irak opgeroepen trouw te zweren aan Al-Baghdadi. De belangrijkste islamitische rebellengroeperingen in Syrië als het *Islamitische Front*, *Jabhat Al-Nusra* en *Majlis Sura Mujaheddin Al-Sharkija* (uit de oostelijke provincie Deir Az-Zor) hebben het uitroepen van een 'islamitisch kalifaat' door ISIS van de hand gewezen.¹⁴¹

1.2.3.2 *Vorming Islamitisch Front (IF) - Syrisch Revolutionair Front (SRF); Syrische Reddingsfront*

Mede om aan ISIS voldoende tegenwicht te kunnen bieden, fuseerden zeven kleinere radicale rebellengroepen eind november 2013 in het Islamitisch Front (IF) onder leiding van Mohammed Zahran Alloush.¹⁴² Het IF, dat vooral gesteund werd door Qatar, is gekant tegen 'westerse waarden en idealen', en wil in Syrië een islamitische staat vestigen. Als reactie op de fusie binnen het IF vormden 14 brigades van het Vrije Syrische Leger (FSA) in december 2013 het Syrisch Revolutionair Front (SRF). Het SRF, dat in de verslagperiode een afdeling had in het noorden in Jabal Al-Zawiya, provincie Idlib, met aanvoerder Jamal Maarouf, en een afdeling in het zuiden bij de stad Deraa, werd militair gesteund door Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). Het SRF was gematigd conservatief, niet ideologisch religieus en afkerig van hulp aan groepen als het Islamitische Front, dat wel een islamitische ideologie koestert.¹⁴³

Eind mei 2014 zouden twintig rebellengroepen uit de provincie Idlib een nieuwe coalitie (het Syrische Reddingsfront – *Syrian Salvation Front*) zijn aangegaan om president Assad uit zijn functie te onttrekken. De nieuwe coalitie zou geen specifieke ideologische oriëntatie hebben, maar verbonden zijn met het Vrije Syrische Leger (FSA).¹⁴⁴

1.2.3.3 *Onderlinge gevechten rebellen*

Begin januari 2014 openden rebelleneenheden in de provincies Idlib, Aleppo, Hama en Ar-Raqqa in het noorden van Syrië de aanval op de radicaal islamitische strijders van ISIS.¹⁴⁵ Directe aanleiding vormden de moord eind december 2013 op dr. Hussein Al-Suleiman, alias Abu Rayyan, een gerespecteerd leider van *Ahrar Al-Sham*, en de moord op een populaire arts op 3 januari 2014 in Aleppo.¹⁴⁶ Als gevolg van dit offensief trok ISIS zich uit diverse plaatsen terug.¹⁴⁷ Op sommige plekken

¹⁴¹ *ISIS roept in Irak kalifaat uit*, Volkskrant (30 juni 2014); *Terrorgruppe Isis ruft islamische Kalifat aus*, Die Welt (29 juni 2014); *Kalifaat in oprichting*, Nederlands Dagblad (1 juli 2014); *Islamische Rebellen in Syrien lehnen 'Kalifat' ab*, Die Welt (30 juni 2014).

¹⁴² Het *Islamic Front* is een samenvoeging van twee coalities die in de tweede helft van 2012 tot stand kwam, namelijk het *Syrian Islamic Liberation Front* (SILF) en het *Syrian Islamic Front* (SIF). Het SILF bestond aanvankelijk uit vier belangrijke lokale groeperingen, namelijk *Suqur Al-Sham* in Idlib, *Islam Brigade* in Damascus, *Tawhid Brigade* in Aleppo en *Faruq Battalions* in Homs. Deze laatste groepering viel begin 2013 uit elkaar en sloot zich niet bij het *Islamic Front* aan. Het SIF bestaat uit *Haqq Brigade* in Homs, *Ansar Al-Sham* in Lattakia en *Ahrar Al-Sham*, *Islamic Front's rise will reshape Syrian insurgency*, Oxford Analytica (9 januari 2014).

¹⁴³ *De meeste strijders, het best bewapend; het Islamitisch Front in Syrië*, Vrij Nederland (15 februari 2014).

¹⁴⁴ *Syria: New moderate alliance forms in Idlib*, Stratfor – Global Intelligence (30 mei 2014).

¹⁴⁵ *Syrian factions target group linked to Qaeda*, *International New YorkTimes* (14 januari 2014); *What does rebel infighting mean for Syria conflict?*, BBC News (10 januari 2014); *Im syrischen Chaos kämpft jeder gegen jeden*, Die Welt (10 januari 2014).

¹⁴⁶ *What does rebel infighting mean for Syria conflict?*, BBC News (10 januari 2014).

¹⁴⁷ *Syria rebel infighting spreads to city in east*, AP (6 januari 2014); *Rebellen Turkse grens Syrië stoppen gevechten*, ANP/Reuters (6 januari 2014); *Oppositie Syrië veroverd legerkamp van moslimextremisten*, NRC Handelsblad (5 januari 2014).

lieten zij volgens Syrische mensenrechtenactivisten de lichamen van burgers achter, waaronder 21 geëxecuteerden in het kinderziekenhuis in Qadi Askar in Aleppo.¹⁴⁸

Vlakbij de grens met Turkije heroverde ISIS op 12 januari 2014 dorpen en steden op andere rivaliserende groeperingen.¹⁴⁹ ISIS zou op 12 januari 2014 tientallen leden van andere Syrische rebellengroepen hebben geëxecuteerd. Volgens mensenrechtenactivisten die in het gebied aanwezig waren, zou het gaan om zo'n 100 strijders van *Jabhat Al-Nusra* en de *Ahrar Al-Sham-brigade*, die in de stad Tel Abyad tijdens gevechten door ISIS gevangen waren genomen.¹⁵⁰ Volgens waarnemers van het Syrische Observatorium voor Mensenrechten werden op 11 maart 2014 in het dorp Shuyukh ten noordoosten van de stad Aleppo door ISIS zeker 22 mensen geëxecuteerd.¹⁵¹ Daarnaast zou ISIS in de gehele provincie Aleppo meer dan 30 mannen om het leven hebben gebracht, zowel met vuurwapens als met zwaarden. Onder de slachtoffers waren onder meer twaalf strijders van andere rebellengroeperingen.¹⁵²

Bij de onderlinge gevechten tussen ISIS, het Vrije Syrische Leger en andere Syrische rebellengroepen zouden in de eerste twee weken van 2014 1069 personen zijn omgekomen, waaronder 608 strijders van de gewapende oppositie groepen (al dan niet van (streng) islamistische signatuur), 312 ISIS strijders, en 130 burgers.¹⁵³

1.2.3.4 Verzoeningspogingen

De leider van de jihadistische rebellengroep *Jabhat al-Nusra*, Abu Mohammad Al-Jolani, riep in een verklaring op 7 januari 2014 op tot een staakt-het-vuren tussen de verschillende rebellengroepen en jihadisten. Ter verzoening zou een commissie moeten worden ingesteld met daarin vertegenwoordigers van de belangrijkste brigades die zich baseerden op de islamitische wet en die de strijd tegen het regime van Assad tot voornaamste doel hadden.¹⁵⁴ Abu Bakr Al-Baghdadi, leider van ISIS, zou zich in soortgelijke bewoordingen hebben uitgesproken.¹⁵⁵

Aan de onderlinge strijd tussen rivaliserende rebellengroepen in Syrië leek echter geen einde te komen.¹⁵⁶ Zo maakte een zelfmoordaanslag in Aleppo op 1 februari 2014, die werd toegerekend aan ISIS, in een klap een einde aan deze verzoeningspoging. Bij de aanslag kwamen meer dan 20 mensen om het leven, onder wie vertegenwoordigers van *Jabhat Al-Nusra*, die gekomen waren om met ISIS te onderhandelen.¹⁵⁷

Op 1 februari 2014 zouden ISIS strijders bij Aleppo een belangrijke commandant van de rivaliserende *Al-Tawheed-Brigades* hebben gedood. De moordaanslag verhevigde de strijd tussen ISIS en rivaliserende strijdgroepen. Commandant Adnan

¹⁴⁸ *Syrische rebellen zetten aanval op jihadisten in*, Volkskrant (7 januari 2014); *Rebel infighting spreads to an eastern Syrian city*, The New York Times (6 januari 2014); *Hoofdkwartier ISIS ingenomen door Syrische rebellen*; *Volkskrant* (8 januari 2014); *Al-Qaeda-beweging ISIS verliest in Irak en Syrië*, Volkskrant (9 januari 2014); *ISIS trekt zich op verschillende fronten terug*, Trouw (9 januari 2014); *Syrië mag van Moskou burgers bombarderen*, Nederlands Dagblad (10 januari 2014); *Nearly 700 killed in Syria rebel infighting*, CNN (12 januari 2014).

¹⁴⁹ *Tientallen militanten geëxecuteerd in Syrië*, Reformatorisch Dagblad (13 januari 2014); *ISIS herovert Syrische stad op andere rebellen*, Trouw (15 januari 2014).

¹⁵⁰ *U.N. says executions in Syria by rebels may be war crimes*, The New York Times (16 januari 2014).

¹⁵¹ *Islamist militants, local men said to kill 22 in Syrian village*, Reuters (12 maart 2014); *Bürgerkrieg in Syrien: Dschihadisten töten 22 Gefangene in Aleppo*, SpiegelOnline (12 maart 2014).

¹⁵² *Extremisten ISIS vermoorden tientallen mensen*, Trouw (11 maart 2014).

¹⁵³ *Syrie: plu de 1.000 morts en deux semaines de combats rebelles/jihadistes (ONG)*, AFP (16 januari 2014); *Nearly 700 killed in Syria rebel infighting*, CNN (12 januari 2014).

¹⁵⁴ *Terroristengroep Syrië roept op tot wapenstilstand tussen rebellen*, NRC Handelsblad (7 januari 2014); *Strijd Midden-Oosten wordt heviger, deze groepering eist de hoofdrol op*, NRC Handelsblad (6 januari 2014); *Leider Nusra Front maant tot eenheid 'omdat anders winst verloren gaat'*, Volkskrant (7 januari 2014).

¹⁵⁵ *Jihadi group urges end to Syrian rebel infighting*, AP (19 januari 2014).

¹⁵⁶ *The Jihadist Movement suffers from divisions and discord*, Stratfor – Global Intelligence (6 maart 2014).

¹⁵⁷ *Rebellenoverleg Syrië opgeblazen*, De Telegraaf (3 februari 2014).

Bakour werd vlakbij zijn hoofdkwartier het slachtoffer van een dubbele bomaanslag.¹⁵⁸ Op 23 februari 2014 kwam Abu Khaled Al-Soury, ook bekend als Abu Omar Al-Shamy en onder zijn eigen naam Mohammed Bahaiah, een Syrische rebellenleider en vertrouweling van Al-Qaeda-leider Ayman Al-Zawahiri, bij een zelfmoordaanslag van ISIS in Aleppo om het leven. Hij was een leider van de salafistische groepering *Ahrar Al-Sham* en voordien actief in Irak en Afghanistan. Hij zou belast zijn geweest te bemiddelen bij de onderlinge strijd tussen rivaliserende rebellen en ISIS. Ook zes andere kopstukken van de groepering kwamen bij de aanslag om het leven.¹⁵⁹ In de provincie Idlib duurden gevechten tussen *Jabhat Al-Nusra* en ISIS voort, waarbij ISIS op 15 april 2014 onder andere een lokale leider van *Jabhat Al-Nusra*, Abu Mohammed Al-Ansari, zijn vrouw, dochter, broer en nicht vermoordde.¹⁶⁰

In een verklaring op internet nam *Al-Qaeda* voorman Ayman Al-Zawahiri begin februari 2014 uitdrukkelijk afstand van ISIS. Volgens Al-Zawahiri was ISIS té extremistisch. Slachtpartijen onder Syrische en Iraakse burgers, maar vooral ook onder jihadistische medestrijders door ISIS in plaats van strijd tegen het Syrische bewind werden door Al-Zawahiri sterk veroordeeld.¹⁶¹

Op 25 februari 2014 riep Abu Mohammed Al-Golani, leider van *Jabhat Al-Nusra*, in een videoboodschap geproduceerd door de mediagroep van *Jabhat Al-Nusra*, *Al-Manara Al-Baydha* (de *Witte Minaret*), en verspreid op rebellenwebsites, ISIS op binnen vijf dagen bemiddeling te zoeken voor de geschillen tussen de rivaliserende islamistische groeperingen via vooraanstaande geestelijke leiders of uit de regio te worden verdreven, indien ISIS de uitkomsten van de bemiddeling niet zou eerbiedigen.¹⁶² Als reactie op dit ultimatum zou ISIS zich hebben teruggetrokken uit het strategische belangrijke stadje Azaz aan de grens met Turkije, uit de stad Aleppo en andere steden in de gelijknamige noordelijke provincie. ISIS zou zich vooral richten op bescherming van het gebied rond de provinciehoofdstad Raqqa, door ISIS gezien als haar hoofdstad in Syrië.¹⁶³

Aan de vooravond van de tweede gespreksronde in Genève tussen het Syrische regime en de oppositie kwamen bij een aanval van jihadistische groeperingen volgens het Syrische Observatorium voor Mensenrechten meer dan veertig mensen om het leven in het dorp Maan in de centraal gelegen provincie Hama, waar veel alawieten wonen. Dorpelingen zouden eerder mortiergranaten hebben afgeschoten

¹⁵⁸ 'Tientallen doden door 'vatbommen' Aleppo, ANP (3 februari 2014); *Syrisch leger gooit 'vatbommen' af: 83 doden in woonwijken Aleppo*, Volkskrant (3 februari 2014).

¹⁵⁹ *Syrian Al-Qaeda-linked rebel commander killed in Aleppo*, BBC News (23 februari 2014); *Syria rebel leader close to al-Qaeda chief killed by splinter group*, The Guardian (24 februari 2014); *Hoog Al-Qaeda-lid gedood door rebellen in Syrië*, Volkskrant (23 februari 2014); *Radicale rebellen Syrië gedood door nog radicalere*, Nederlands Dagblad (25 februari 2014).

¹⁶⁰ *Syria: Top rebel leader killed*, Stratfor – Global Intelligence (17 april 2014).

¹⁶¹ *Extremisme van ISIS gaat Al-Qaeda te ver*, Trouw (4 februari 2014); *Al-Qaeda breaks with Syria group in mounting feud*, AP (3 februari 2014); *Al-Qaeda doet ISIS in de ban*, De Telegraaf (4 februari 2014); *Syrie: Les rivalités jihadistes entraînent une remise en cause du leadership d'Al-Qaïda*, AFP (19 april 2014); Zie ook: *Country Reports on Terrorism 2013 – Foreign Terrorist Organizations: Al-Qa'ida*, US Department of State (30 april 2014).

¹⁶² *Syrian Al-Qaeda group gives rival Islamists ultimatum*, Reuters (25 februari 2014); *UN: Palestinians in Syrian camp are 'traumatized'*, AP (25 februari 2014); *Al Qaeda branch in Syria issues ultimatum to splinter group*, CNN (25 februari 2014).

¹⁶³ *Jihadisten trekken zich terug uit steden in noorden van Syrië*, NRC Handelsblad (1 maart 2014); *Jihadist infighting could boost Syrian rebels*, Oxford Analytica (6 maart 2014); *The Jihadist Movement suffers from divisions and discord*, Stratfor – Global Intelligence (6 maart 2014); *Op zoek naar de dode zonen van het bevrijde Azaz*, Trouw (7 maart 2014).

op posities van jihadistische rebellen. Op 17 februari 2014 zou het Syrische leger het dorp Maan weer volledig in handen hebben gekregen.¹⁶⁴

Bij een aanslag met een autobom op een veldhospitaal bij de plaats Atmeh bij de grens met Turkije kwamen volgens Syrische activisten op 23 februari 2014 zeker veertien mensen om het leven, tientallen mensen raakten gewond. Het hospitaal was eigendom van de pro-oppositie-zakenman Ghassan Abboud, die ook eigenaar was van *Orient Television*. Dit televisiestation, dat gevestigd is in Dubai en in Syrië uitzendt, leverde bij uitzendingen veel kritiek op ISIS. Volgens artsen in het hospitaal zou ISIS achter de aanslag zitten. ISIS zou op 20 februari 2014 ook een aanslag hebben gepleegd op een vluchtelingenlamp in de grensplaats Azaz, waardoor meer dan 20 mensen om het leven kwamen.¹⁶⁵

In de tussentijd bleven met ISIS rivaliserende gewapende oppositiegroepen proberen ISIS uit posities in het noorden en oosten van Syrië te verdrijven. Na dagenlange gevechten, waarbij talrijke aanslagen met autobommen plaatsvonden, om de controle over dorpen en olievelden in de oostelijke provincie Deir Az-Zor slaagden volgens het *Syrian Observatory for Human Rights* rivaliserende gewapende oppositiegroepen, waaronder de jihadistische groepering *Jabhat Al-Nusra*, erin ISIS tot terugtrekking te dwingen uit deze provincie. Om verder bloedvergieten te voorkomen zou ISIS zich hebben gehegroepeerd in onder meer de provincie Raqqa, waarbij de gelijknamige provinciehoofdstad het voornaamste ISIS bolwerk bleef.¹⁶⁶ Bij onderlinge gevechten tussen ISIS en *Jabhat Al-Nusra* om het bezit van de stad Bukamal en omgeving in de olierijke provincie Deir Az-Zor in de buurt van de Iraakse grens, waarbij ISIS aansluiting zou trachten te krijgen met ISIS eenheden over de grens in Irak, zouden op 11 april 2014 meer dan vijftig doden zijn gevallen.¹⁶⁷

Volgens het *Syrian Observatory for Human Rights* zouden ISIS en *Jabhat Al-Nusra* op 11 mei 2014 in hevige strijd met elkaar zijn verweekeld, waarbij ISIS de stad Deir Az-Zor in het oosten van Syrië zou hebben omsingeld.¹⁶⁸ Met behulp van wapens, buitgemaakt in Irak, veroverden ISIS-strijders verder terrein. Op 17 juli 2014 bezette ISIS het Shaar-gasveld ten oosten van Homs. Verder veroverde ISIS al de helft van de stad Deir Az-Zor, een Syrische stad nabij de Iraakse grens, op andere rebellen. Regeringstroepen zouden nog enkele wijken van Deir Az-Zor beheersen, maar in de provincie eromheen zouden zij nauwelijks meer aanwezig zijn.

1.2.3.5 *Verstrekken militair non-lethal materieel*

Het *Vrije Syrische Leger* (FSA) toonde zich teleurgesteld dat het VK en de VS (tijdelijk) stopten met het leveren van 'niet-dodelijke' hulp, zoals voertuigen, communicatiemiddelen en nachtkijkers aan Syrische rebellen. De rebellen spraken van een misverstand, dat ze snel hoopten op te lossen. Het VK liet op 11 december 2013 weten te stoppen met het programma, ter waarde van 250 miljoen dollar, nadat materieel in handen was gevallen van islamistische rebellen. De VS nam een soortgelijk besluit na berichten dat islamistische militanten bases en magazijnen van het FSA hadden veroverd in het noorden van Syrië.¹⁶⁹ Strijders van het *Islamitisch*

¹⁶⁴ *Bloedbad in Maan legt druk op vredesoverleg*, Volkskrant (11 februari 2014); *Rebel attack on Syrian Alawite village kills 40*, AP (10 februari 2014); *Syrie: L'armée reprend un village alaouite théâtre d'un 'massacre'*, AFP (17 februari 2014).

¹⁶⁵ *Activists: 14 killed in car bomb attack in rebel-held Syrian town*, CNN (23 februari 2014); *Syrian field hospital hit by car bomb near Turkey*, BBC News (23 februari 2014); *Car bomb kills 14 in Syrian town on Turkish border: activists*, Reuters (23 februari 2014).

¹⁶⁶ *Jihadist infighting could boost Syrian rebels*, Oxford Analytica (6 maart 2014).

¹⁶⁷ *Mehr als 50 Tote bei Gefechten zwischen Rebellen*, ZeitonLine (11 april 2014); *Syria: Rebel infighting kills 51*, Stratfor – Global Intelligence (10 april 2014); *Assaut jihadiste repoussé dans l'est syrien, environ 90 morts* (ONG), AFP (11 april 2014).

¹⁶⁸ *Syria opens presidential campaign as war rages on*, AP (11 mei 2014); *Al Qaeda splinter group moves to take eastern Syrian city*, Reuters (11 mei 2014).

¹⁶⁹ Op 28 januari 2014 werden de Amerikaanse hulpleveranties aan de Syrische oppositie hervat.

Front verdreven het FSA begin december 2013 bij de grensovergang Bab Al-Hawa tussen Turkije en Syrië. Daarbij zou generaal Salim Idris van de *Supreme Military Council* (SMC) van het FSA via Turkije tijdelijk naar Doha (Qatar) zijn uitgeweken. Het besluit weerspiegelde westerse zorgen over de groeiende dominantie van jihadistische groeperingen in de Syrische burgeroorlog.¹⁷⁰

Op 16 februari 2014 werd na een bijeenkomst van de 30 leden tellende SMC generaal Salim Idris als leider van het FSA vervangen door de op het strijdtoneel meer ervaren kolonel Abdul-Illah Al-Bashir Nu'aymi, voorheen hoofd van de FSA operaties in de provincie Al-Quneitra aan de grens van de door Israël bezette hoogte van Golan.¹⁷¹ Deze militair zou de eenheid en discipline in de FSA moeten terugbrengen, waardoor een hervatting van regelmatige wapenleveranties vanuit het buitenland zou kunnen plaatsvinden. Generaal Idris werd verantwoordelijk gehouden voor de leegloop onder strijders binnen het FSA. Een aantal van hen zou het FSA de rug hebben toegekeerd en zich hebben aangesloten bij gewapende groepen met een (streng) islamitische signatuur, waarbij zij niet alleen hun wapens meenamen, maar deze ook inzetten tegen het FSA zelf. Op 19 februari 2014 verwierp Idris in een verklaring zijn ontslag. Voorts gaf hij aan met steun van vijftien regionale rebellencommandanten te breken met het SMC¹⁷² en het politieke leiderschap van de Syrische oppositie.¹⁷³

Berichten werden steeds sterker dat de VS rechtstreeks steun zou verlenen aan groepen rebellen, geselecteerd vanwege hun gematigde en open politieke oriëntatie, die gedisciplineerd en professioneel militair opereren en strijd leveren tegen jihadistische groepen (ISIS). Zo bleken begin april 2014 rebellen behorende tot de gematigde groepering *Harakat Hazm (Beweging van Standvastigheid)*, in Syrië te beschikken over Amerikaanse anti-tankraketten. Wie dit raketsysteem heeft geleverd, staat niet vast.¹⁷⁴

¹⁷⁰ *Vrije Syrische Leger teleurgesteld over stopzetten hulp door VS*, NRC Handelsblad (12 december 2013); *VS stoppen hulp Syrische rebellen*, NRC Handelsblad (12 december 2013); *Rebellen Syrië slaags, hulp blijft weg*, Nederlands Dagblad (13 december 2013); *Top western-backed rebel in Syria is forced to flee – Islamic Front takes over aid warehouses from moderate rebels*, Wall Street Journal (11 december 2013); *U.S. cuts off aid to rebels in Syria over jihadist fears; Britain also suspends nonlethal assistance after clash tilts balance*, International New York Times (12 december 2013); *US aid freeze wil bolster Syrian rebel hardliners*, Oxford Analytica (11 december 2013).

¹⁷¹ *Syrian rebels backed by West face disarray; replacement of general underscores Supreme Military Council's chaos*, International New York Times (24 februari 2014).

¹⁷² Inmiddels zou ook de huidige *Supreme Military Council* vanwege corruptie op 26 juni 2014 zijn ontbonden. (*Syria: Rebel command disbanded*, Stratfor – Global Intelligence (27 juni 2014).

¹⁷³ *Free Syrian Army sacks chief, appoints replacement*, Reuters (16 februari 2014); *U.S.-backed Syrian opposition leader voted out of office by rebel commanders*, The Washington Post (17 februari 2014); *Syria rebel commanders reject leadership shakeup*, AP (20 februari 2014); *Syrian rebel leaders back ousted general*, The Washington Post (20 februari 2014); *Ook generaal Idris begint voor zichzelf*, Trouw (21 februari 2014); zie ook: *Muhammad Majid Al-Khatib: a rising leader in the Free Syrian Army*, Jamestown Foundation (5 maart 2014).

¹⁷⁴ *Rebellen Syrië hebben Amerikaanse raketten*, Trouw (17 april 2014); *Raketten VS gebruikt in Syrië*, Volkskrant (16 april 2014); *Anti-Assad forces gain U.S. antitank missiles*, The Washington Post (17 april 2014); *Syrian rebels who received first U.S. missiles of war see shipment as 'an important first step'*, Washington Post (28 april 2014); *U.S.: Washington likely to authorize training for Syrian rebels*, Stratfor – Global Intelligence (28 mei 2014).

2 Mensenrechten

2.1 Nationale wetgeving

2.2 Toezicht

Syrië kent geen eigen nationale mensenrechtencommissie- en/of institutie. Ondanks het feit dat Syrië partij is bij een aantal belangrijke internationale verdragen op het gebied van de bescherming van de rechten van de mens en aan zijn rapportageverplichtingen daaruit voortvloeiend voldoet, vonden er in de verslagperiode tal van ernstige schendingen van mensenrechten plaats, merendeels door regeringsgetrouwe troepen en groepen, maar ook door gewapende oppositiegroepen. De situatie met betrekking tot mensenrechten bleef in de verslagperiode onverminderd slecht, met schendingen op grote schaal, waaronder illegale moordpartijen, willekeurige arrestaties en detenties, foltering en andere vormen van mishandeling, seksueel geweld en misbruik van kinderen.¹⁷⁵ Het is niet mogelijk gebleken de mensenrechtensituatie in Syrië precies in kaart te brengen. Voor geen enkele internationale mensenrechtenorganisatie, waaronder de onderzoekscommissie van de VN-Mensenrechtenraad, was het in de verslagperiode mogelijk Syrië te bezoeken. Het ICRC opereerde met een beperkt mandaat.

2.2.1 *Rapportages VN en andere organisaties inzake humanitaire en mensenrechtensituatie in Syrië*

In de verslagperiode informeerden diverse hoge VN-functionarissen en organisaties over de humanitaire en mensenrechtensituatie in Syrië.¹⁷⁶

- *Briefings Valerie Amos aan VN Veiligheidsraad*

Op 3 december 2013 briefte Valerie Amos, Under-Secretary for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, de VN Veiligheidsraad.

Zowel het Syrische leger als de gewapende oppositie schonden dagelijks, op grote schaal, en op de meest wrede wijze het internationale humanitaire recht en de mensenrechten.¹⁷⁷ 9,3 miljoen mensen hebben behoefte aan humanitaire assistentie. 6,5 miljoen mensen zijn uit hun woning verdreven. 575.000 mensen zijn gewond en hebben medische hulp nodig. Er zijn 1,2 miljoen woningen beschadigd. 5000 van de 22.000 scholen kunnen niet meer worden gebruikt. 250.000 mensen, waaronder veel vrouwen en kinderen, bevinden zich in (meestal door regeringstroepen) belegerde gebieden, waar hulporganisaties nauwelijks toegang hebben.¹⁷⁸ Sinds het begin van het conflict in Syrië zijn 13 buitenlandse humanitaire hulpverleners om het leven gekomen, alsmede 32 medewerkers van de Syrische Rode Halve Maan. 4,3 miljoen kinderen in Syrië hebben humanitaire hulp nodig. 1,9 miljoen kinderen gaan niet meer naar school. Van de 2,2 miljoen geregistreerde Syrische vluchtelingen is meer dan de helft kind. Het niet toestaan van humanitaire hulp door het regime en de versplintering van Syrische oppositiegroepen maakte hulpverlening uiterst moeizaam. In enkele gevallen hebben gewapende groepen geweigerd humanitaire hulp van de VN toe te staan aan burgers in gebieden onder hun controle. Veelal echter verwelkomen de gewapende milities humanitaire hulp.

¹⁷⁵ Zie ook de brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 maart 2014 inzake de mensenrechtensituatie in de Arabische regio, kenmerk 2014.119503; zie ook: *2013 Human Rights and Democracy Report – Syria*, United Kingdom – Foreign and Commonwealth Report (10 april 2014).

¹⁷⁶ Zie ook: *Syria: Overview of the humanitarian response*, US Congressional Research Service (25 februari 2014).

¹⁷⁷ Zie ook: *World Report 2014 – Syria*, Human Rights Watch (21 januari 2014).

¹⁷⁸ *Syria: Aid to besieged areas being blocked*, Human Rights Watch (3 december 2013); *Living under siege – The Syrian Arab Republic*, UN News Service (19 februari 2014).

Op 28 maart 2014 briefte Amos de leden van de VN-Veilighedsraad over de implementatie door de in Syrië strijdende partijen van de VN-Veilighedsraadresolutie 2139 inzake humanitaire hulp.¹⁷⁹ De humanitaire situatie in Syrië verslechterde volgens Amos met de dag. In ruraal Damascus en Aleppo was het conflict heviger geworden. Ook in Homs en Yarmouk was de humanitaire situatie slechter dan een maand geleden. Door de voortdurende schendingen en het groeiende aantal mensen in nood was de humanitaire hulpverlening bij lange na niet voldoende. In moeilijk te bereiken gebieden kon thans aan vijf procent van de hulpbehoevende mensen hulp worden verleend. In de belegerde gebieden lag dit percentage op zes procent. Amos was met name verontwaardigd over de aanhoudende bureaucratische obstakels, belegerde gebieden en de belemmering door de Syrische autoriteiten en, in een aantal gevallen, gewapende oppositiegroepen van de aanlevering van medische goederen. Er leek nauwelijks verbetering te zijn van de humanitaire situatie sinds de aanneming van VNVR-resolutie 2139.

De VN vroeg om 6,5 miljard dollar voor hulpverlening aan Syrische vluchtelingen in 2014, het hoogste bedrag voor humanitaire hulp in de geschiedenis van de VN. In juni 2013 vroeg de VN al om 4,4 miljard dollar, waarvan tot nu toe 60 procent is ontvangen. De nieuwe aanvraag kwam daar bovenop. De VN waarschuwde dat in 2014 mogelijk driekwart van de 23 miljoen Syriërs hulp nodig had, en dat het aantal vluchtelingen in de regio in 2014 dreigde te verdubbelen. Nederland stelde sinds het uitbreken van de Syrische crisis 83,5 miljoen euro beschikbaar ter ondersteuning van Syrische vluchtelingen, ontheemden en gastgemeenschappen.¹⁸⁰

Op 30 april 2014 briefte Amos wederom de leden van de VN Veiligheidsraad over de implementatie door de in Syrië strijdende partijen van VN-Veilighedsraadresolutie 2139 inzake humanitaire hulp. De humanitaire situatie in Syrië verslechterde sinds haar briefing van 28 maart 2014 nog verder. Resolutie 2139 werd niet geïmplementeerd. In moeilijk te bereiken gebieden kon aan hoogstens 10% van de hulpbehoevende bevolking hulp worden geboden. Voornamelijk aan de kant van het regime werd geen doorgang verleend aan medische konvooien. Medische hulpmiddelen werden regelmatig ingenomen. In de stad Homs werd geen humanitaire toegang verleend. *Cross-border* hulp is zeer beperkt mogelijk. Amos riep de VN Veiligheidsraad op tot aanneming van een nieuwe resolutie, indien in de komende tijd voortgang met betrekking tot de implementatie van resolutie 2139 uitbleef.

Op 29 mei 2014 briefte Assistent-Secretary-General (*United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs* – UNOCHA) Kyung-wha Kang de leden van de VN Veiligheidsraad over de implementatie van resolutie 2139. De humanitaire situatie in Syrië was aanzienlijk verslechterd sinds de vorige rapportageperiode. In moeilijk te bereiken gebieden kon aan slechts 5% van de hulpbehoevenden voedselhulp worden verleend. In de belegerde gebieden ontving slechts 7% van de bevolking humanitaire hulp. Aan zo'n 90.000 mensen werd door het regime maar ook door de oppositie medische hulp onthouden. Het Syrische regime bleef voornaamste verantwoordelijke voor het tegenhouden van humanitaire hulp, maar de oppositie weigerde ook in ten minste twee gevallen doorgang. *Cross-border* hulp was nog steeds zeer beperkt mogelijk.

¹⁷⁹ Zie ook paragraaf 1.1 *Politieke context (december 2013 – augustus 2014)*, onder *VN-inspanningen voor een vreedzame politieke oplossing (december 2013 – augustus 2014)*.

¹⁸⁰ *Ploumen geeft zes miljoen euro aan Syrië*, Volkskrant (14 januari 2014); brief van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, mede namens de minister van Buitenlandse Zaken, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 24 februari 2014, kenmerk DSH-2014.76157.

Volgens onderzoek van het *International Rescue Committee* (IRC) vormde hongersnood thans de ernstigste bedreiging voor Syriërs.¹⁸¹ Op sommige plaatsen waren de broodprijzen vervijfvoudigd ten opzichte van de prijzen van voor de crisis. Vier op de vijf Syriërs zeiden tegen het IRC dat honger hun grootste angst was. Het Syrische regime sloot steeds vaker wijken waar zich mogelijk rebellen bevinden, hermetisch af.¹⁸² Van de 2,5 miljoen Syriërs in de moeilijk bereikbare gebieden, waren thans ongeveer 245.000 mensen van elke hulp afgesloten. 'Belegering is een oorlogswaapen geworden', alsdus Amos.¹⁸³ Humanitaire hulp bereikte de Syriërs nog altijd mondjesmaat – ze werd gesaboteerd door het Syrische regime en in mindere mate door de rebellen. In het noorden van Syrië belegerden opstandelingen de pro-Assad enclaves Nubl en Zahraa, waar 45.000 mensen vast zouden zitten. Hier werden de bewoners bevoorradt door Syrische legerhelicopters. Om een hongersnood te voorkomen, breidde het Wereldvoedselprogramma (WFP) de distributie van noodrantsoenen uit.¹⁸⁴ Ook brandstof werd uitgedeeld, zodat Syrische vluchtelingen voedsel konden bereiden ten tijde van kou en sneeuwval.¹⁸⁵ Een ander nijpend probleem was de uitbraak van ziektes. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) was de uitbraak van ziektes die door besmet water werden verspreid – vooral hepatitis, tyfus, cholera en dysenterie – onvermijdelijk, gezien de omstandigheden waarin veel Syrische vluchtelingen en ontheemden leefden. Onder Syrische vluchtelingen in Jordanië, Libanon, Iran en Turkije werden uitbraken van mazelen en tuberculose gemeld. Tekenend was de uitbraak van polio (kinderverlamming) in oktober 2013 in de Syrische provincie Deir Az-Zor aan de grens met Irak. Het was de eerste uitbraak sinds Syrië in 1999 polio-vrij werd verklaard.¹⁸⁶

Het dodental van de oorlog in Syrië was in de verslagperiode opgelopen tot meer dan 162.000 personen. Dat bleek uit tellingen van het in het VK gevestigde Syrische Observatorium voor Mensenrechten, die op 14 mei 2014 bekend werden gemaakt. De activisten van de organisatie beschikten over gedocumenteerde informatie die zij daarvoor vergaarden via netwerken in Syrië. 53.967 burgers zouden tot nog toe het leven hebben verloren. Aan de zijde van het regeringsleger, Assad-milities, Hezbollah- en andere buitenlandse sjii'tische strijders vielen naar schatting 61.170 doden. Aan de kant van de opstandelingen, waaronder ook radicale strijdgroepen als Jabhat Al-Nusra en ISIS, werden 42.701 doden geteld. Volgens het Observatorium spanden alle bij het conflict in Syrië betrokken partijen zich in om hun eigen verliezen lager voor te stellen dan zij in werkelijkheid waren. Een nauwkeurige schatting is daardoor eigenlijk onmogelijk. Het werkelijke dodental ligt vermoedelijk 70.000 personen hoger en zou dan circa 230.000 personen bedragen.¹⁸⁷

Volgens het Rode Kruis zouden meer dan 500.000 gewonden zijn gevallen. Volgens opgave van UNHCR van 14 maart 2014 zouden zo'n 6,5 miljoen Syriërs hun woon- of verblijfplaats hebben verlaten en zich ergens anders in het land hebben

¹⁸¹ Zie ook: *Naast oorlog is ook droogte een bedreiging in Syrië*, Nederlands Dagblad (10 april 2014).

¹⁸² *Voedselhulp bereikt buitenwijk Damascus*, Volkskrant (18 januari 2014).

¹⁸³ *'World must do more' to aid besieged communities in Syria, urges top UN relief official*, UN News Service (12 januari 2014).

¹⁸⁴ *World Food Programme chief says tragic Syria crisis is 'more than numbers'*, UN News Service (9 januari 2014).

¹⁸⁵ *Syrians facing coldest winter yet*, Institute for War and Peace Reporting (10 januari 2014); *UNHCR and partners step up measures to help Syrian refugees amid massive winter storm*, UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) (12 december 2013); *Lebanon: as winter storm bears down, UN and partners ramp up aid for Syrian Refugees*, UN News Service (12 december 2013); *Syria: as harsh winter sets in, UN refugee agency begins aid airlifts from Iraq*, UN News Service (10 december 2013).

¹⁸⁶ *VN: Situatie Syrië angstaanjagend*, Volkskrant (17 december 2013); *Een enorme ramp waarvan het einde niet in zicht is*, NRC Handelsblad (18 december 2013); *In Syrië zitten wanhopige burgers vast in belegerde steden en dorpen. De eerste hongerdoden zijn gevallen*, Vrij Nederland (15 januari 2014).

¹⁸⁷ *Dodental oorlog Syrië boven de 162.000*, Volkskrant (19 mei 2014); *Syrian war could evolve into territorial stalemate*, Oxford Analytica (19 mei 2014).

gevestigd. Meer dan 2,5 miljoen Syriërs, onder wie 1,2 miljoen kinderen, waren het land ontvlucht, voornamelijk naar de buurlanden (935.000 personen naar Libanon, 574.000 personen naar Jordanië, 613.000 personen naar Turkije, 223.000 personen naar Irak en 134.000 personen naar Egypte).¹⁸⁸

In een verklaring uitgegeven op 6 februari 2014 door het kantoor van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens (OHCHR) stelden zes VN Rapporteurs¹⁸⁹ dat zowel het Syrische regime als de Syrische opstandelingen zich schuldig maakten aan oorlogsmisdaden door het blokkeren van toegang tot voedsel, water en geneeskundige verzorging te gebruiken als methode van oorlogvoering. Naar schatting van de VN hadden 9,3 miljoen mensen in Syrië dringend humanitaire hulp nodig. Meer dan 6 miljoen mensen hadden dringend voedsel nodig. De nood was het hoogste voor 250.000 mensen die leefden in gebieden die werden belegerd, zoals het oosten van Ghouta, Darayya en Moadamiyah in de landelijke omstreken van Damascus, de oude stad van Homs, het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmouk bij Damascus, en Nubl en Zahraa op het platteland van de provincie Aleppo.¹⁹⁰

Ondanks resolutie 2139 van de VN-Veiligheidsraad van 22 februari 2014, waarin de VN-Veiligheidsraad eiste dat alle partijen bezorging van humanitaire hulp zouden toelaten, en zouden ophouden burgers voedsel en medicijnen te onthouden die essentieel waren voor hun overleven¹⁹¹, ging de Syrische overheid door met de belegering van gebieden. Het regime liet hier geen levensreddende medicijnen toe tot belegerd gebied, hield voedsel weg en dwarsboomde het optreden van hulpdiensten. Dit stond op 23 maart 2014 in een VN-rapport voor de leden van de VN-Veiligheidsraad, dat niet officieel werd uitgebracht. In de Palestijnse wijk Yarmouk, aan de rand van Damascus, stierven bewoners van hongersnood en gebrek aan medicijnen. Ten oosten van Damascus probeerde het regime 120.000 mensen in rebellegebied te onderwerpen door hen uit te hongeren.¹⁹²

Bevindingen Onderzoekscommissie ingesteld door de VN Mensenrechtenraad

Volgens een op 5 maart 2014 gepubliceerd rapport van de internationale onafhankelijke onderzoekscommissie voor Syrië (*Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*) ingesteld door de VN Mensenrechtenraad lagen ongeveer een kwart miljoen mensen in Syrië in belegerde plaatsen vrijwel voortdurend onder vuur.¹⁹³ Zij werden bestookt met zware wapens inclusief artillerie, en werden bovendien door de strijdende partijen vaak afgesloten van voedsel, medische hulp en andere basisbehoeften. Zowel het Syrische leger als de opstandelingen maakten gebruik van belegeringstactiek en uithongering van de

¹⁸⁸ *Syrie: Le conflit a fait plus de 140.000 morts selon une ONG*, AFP (15 februari 2014); *La guerre en Syrie: victimes et drame humanitaire*, AFP (11 maart 2014); *Pénurie et déchéance en Syrie après trois ans de conflit*, AFP (11 maart 2014); *'Meer dan 146.000 doden in oorlog Syrië*, De Telegraaf (13 maart 2014); *VN: Syrië grootste vluchtelingendrama*, De Telegraaf (14 maart 2014).

¹⁸⁹ *Special Rapporteur on the right to food*, Olivier De Schutter; *Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health*, Anand Grover; *Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, and on the right to non-discrimination in this context*, Raquel Rolnik; *Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions*, Christof Heyns; *Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, Juan E. Méndez; *Special Rapporteur on the human rights to safe drinking water and sanitation*, Catarina de Albuquerque.

¹⁹⁰ *Both sides in Syria guilty of war crimes in 'systematic effort to cause civilian suffering' – UN experts*, UN News Service (6 februari 2014).

¹⁹¹ Zie ook paragraaf 1.1 *Politieke context (december 2013 – augustus 2014)* onder *VN inspanningen voor een vreedzame politieke oplossing*.

¹⁹² *Syrië hongert 175 duizend mensen uit*, Volkskrant (26 maart 2014); *U.S. says U.N. report lays blame on Syria government for hindered aid*, Reuters (25 maart 2014); *U.N. faults Syria and rebels for blocking aid; a month after resolution ordering access for relief, report finds little progress*, International New York Times (25 maart 2014).

¹⁹³ *Attacks, sieges of civilian areas leading to mass casualties, starvation in Syria – UN panel*, UN News Service (5 maart 2014).

burgerbevolking, maar de regeringsstrijdkrachten deden dat het meest. Beide strijdende partijen maakten zich schuldig aan oorlogsmisdaden, zoals opzettelijke aanvallen op burgers, moorden, executies, martelingen en verkrachtingen. Ook bedienden de strijdende partijen zich van wapens die veel burgerslachtoffers veroorzaakten. Regeringsstrijdkrachten zetten volop luchtmacht en artillerie in, terwijl opstandelingen steeds vaker zelfmoordaanslagen pleegden en geïmproviseerde explosieven lieten ontploffen.¹⁹⁴

In het rapport pleitte de onderzoekscommissie voor vervolging van oorlogsmisdaden door het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag.¹⁹⁵ Dankzij de passieve houding van de VN Veiligheidsraad hadden de strijdende partijen in Syrië, aldus de commissie, vrij spel 'met radicalisering en escalering van geweld tot gevolg'. Hoewel de strijdende partijen in Syrië verantwoordelijk waren voor het geweld, meende de commissie dat staten die partijen steunden en wapens leverden, evengoed verantwoordelijk waren. Vooral kritisch was de commissie over het Syrische leger, dat dorpen en steden belegerde en belegerde wijken uithongerde, en over de Syrische luchtmacht die bommen op Aleppo gooide, waardoor honderden burgers om het leven kwamen.¹⁹⁶

In een update (18 maart 2014) gaf de onderzoekscommissie nog een aanvullend overzicht van de meest verschrikkelijke schendingen van mensenrechten begaan in Syrië in de periode 20 januari tot en met 10 maart 2014, zoals massa-executies door ISIS in het noorden van Syrië en het veelvuldig gebruik van vatenbommen door het Syrische regime. De voorzitter van de VN onderzoekscommissie, Paulo Sergio Pinheiro, stelde bij de presentatie van de update dat er vier vertrouwelijke lijsten door de onderzoekscommissie waren opgesteld met namen van verdachten, verantwoordelijk voor gijzelneming, marteling en executie. Daaronder waren de namen van hoofden van verschillende Syrische inlichtingendiensten, commandanten van detentiecentra, legerafdelingen, vliegvelden (waar aanvallen met vatenbommen werden gepland en uitgevoerd) en van leiders van opstandelingengroepen en pro-regime militias, die betrokken waren bij aanvallen op burgers.¹⁹⁷

Briefing VN-Gezant voor Syrië

De VN-Gezant voor Syrië, Lakhdar Brahimi, gaf op 13 maart 2014 voor de VN Veiligheidsraad en op 14 maart 2014 tesamen met de SGVN, Ban Ki-Moon een briefing over de situatie met betrekking tot de crisis in Syrië. Brahimi schetste een systematische vernietiging van Syrië, op cultureel, politiek, humanitair en economisch gebied. Sinds 2011 is het Bruto Nationaal Product (BNP) met 42% verminderd, elk jaar oorlog kostte het land 10 jaar ontwikkeling, de werkeloosheid bedroeg op dat moment 42% (ten opzichte van 8% in 2011). Syrië gleed af naar de status van Minst Ontwikkeld Land (MOL) en dreigde in 2015 een *failed state* te worden. Brahimi gaf eveneens een beschrijving van de militaire situatie. Hoewel het

¹⁹⁴ *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/25/65 (12 februari 2014); *Kwart miljoen Syriërs voortdurend onder vuur*, Volkskrant (5 maart 2014); *Kwart miljoen Syriërs ligt voortdurend onder vuur*, Trouw (6 maart 2014); *Syrie: une commission de l'ONU dénonce le recours aux sièges des villes et à la famine*, AFP (5 maart 2014); *UN panel extends Syria blame to world powers*, AP (5 maart 2014); *Syria and Security Council criticized by Rights Panel*, The New York Times (5 maart 2014); *Hundreds of thousands besieged in Syria*, www.ohchr.org (20 februari 2014).

¹⁹⁵ *War crimes evidence in Syria solid enough for indictment: U.N.*, Reuters (18 maart 2014)

¹⁹⁶ *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/25/65 (12 februari 2014); *Kwart miljoen Syriërs voortdurend onder vuur*, Volkskrant (5 maart 2014); *Kwart miljoen Syriërs ligt voortdurend onder vuur*, Trouw (6 maart 2014); *Syrie: une commission de l'ONU dénonce le recours aux sièges et à la famine*, AFP (5 maart 2014); *UN panel extends Syria blame to world powers*, AP (5 maart 2014); *Syria and Security Council criticized by Rights Panel*, The New York Times (5 maart 2014); *Hundreds of thousands besieged in Syria*, www.ohchr.org (20 februari 2014).

¹⁹⁷ *War crimes evidence in Syria solid enough for indictment: U.N.*, Reuters (18 maart 2014); *Syria conflict: UN reports mass executions by ISIS*, BBC News (18 maart 2014).

Syrische regime er sterker voorstond dan begin 2013, bleef de patstelling op het strijdtoneel voortduren. Een militaire overwinning in 2014 leek volgens Brahimi voor geen van de betrokken partijen bij het conflict een haalbare kaart.

De eerdere onderhandelingsrondes in Genève waren volgens Brahimi bijzonder teleurstellend verlopen, zeker gelet op de rol van de Syrische regering en de daarbij toegepaste verdragingsstactieken. Het bijeenroepen van de betrokken partijen voor een derde onderhandelingsronde om tot een politieke oplossing te komen, had volgens Brahimi alleen zin als de partijen bij het conflict oprechte politieke wil toonden om tot een politieke oplossing te komen. Brahimi kondigde vooralsnog geen nieuwe onderhandelingsdata aan.

2.3 *Naleving en schendingen*

2.3.1 *Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid*

Hoewel de Wet op de Noodtoestand in april 2011 werd afgeschaft, werd gedurende de verslagperiode de vrijheid van meningsuiting ernstig aan banden gelegd.¹⁹⁸

Journalisten en media

Door de voortgaande strijd in het land deed zich *geen verbetering voor in* de positie van journalisten en de media. Er was sprake van een aanhoudende beperking van de vrijheid van meningsuiting.¹⁹⁹ Vanwege censuur en toezicht, willekeurig geweld en overheidsmanipulatie was het volgens de journalistenorganisatie *Reporters Sans Frontières*, die Syrië in haar jaarlijkse rapport over persvrijheid vrijwel onderaan de lijst (nummer 176 van in totaal 179 landen) plaatste, voor journalisten bijna onmogelijk hun normale werk te doen.²⁰⁰ Verspreiding van informatie die de regering onwelgevallig was en/of kritiek leveren op het overheidsbeleid kon intimidatie, arrestatie en detentie tot gevolg hebben. Het regime verbood media verslag te doen van demonstraties en ongeregelde heden. Journalisten werden voortdurend in de gaten gehouden.²⁰¹ Zowel regeringsmilitairen als strijders van de oppositie maakten zich schuldig aan executies en mishandeling van journalisten.²⁰² Het overgrote deel van de slachtoffers was Syrische origine.

Vrijwel alle binnenlandse media waren in handen van de staat. De overige media werden nauwgezet in de gaten gehouden door de autoriteiten, waren gelieerd aan de staat of publiceerden niet over politiek gevoelige onderwerpen.²⁰³

Kranten- en/of tijdschriftuitgevers konden een verbod krijgen op publicatie. Dit geschiedde doorgaans via het intrekken van licenties of licenties werden in het geheel niet afgegeven. Er was sprake van intimidatie door veiligheidsdiensten om medewerkers en eigenaren te laten afzien van plaatsing van bepaalde artikelen. De regering bezat of controleerde bijna alle boekuitgeverijen in het land. Boeken, waarvan de inhoud kritisch was ten aanzien van de regering, waren illegaal.²⁰⁴

Tientallen journalisten die berichtten over mensenrechtenschendingen in Syrië, waren willekeurig gearresteerd en opgesloten zonder proces, gemarteld, verdwenen of gedood.²⁰⁵ Een snel toenemend gevaar was kidnapping door radicale islamitische groeperingen, die journalisten vaak als spionnen zagen. Ook criminele bendes

¹⁹⁸ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014);

¹⁹⁹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014);

²⁰⁰ Reporters Without Borders, *Press Freedom Index 2013*; *Syria 2013 Human Rights Reports*, US Department of State (27 februari 2014); *Freedom of the press 2013 - Syria*, Freedom House (24 juli 2013).

²⁰¹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014); *Freedom in the world 2014 - Syria*, Freedom House (1 mei 2014).

²⁰² *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁰³ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁰⁴ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁰⁵ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

hadden het voor losgeld voorzien op journalisten.²⁰⁶ In gebieden in handen van de Syrische oppositie vormden activisten, demonstranten en groepen die zich met documentatie van mensenrechtenschendingen bezighielden of verbonden waren aan (internationale) media, doelwit voor aanhouding, gijzeling, mishandeling en moord.²⁰⁷

Volgens *Reporters Without Borders* (RSF) waren 13 buitenlandse (onder wie vier Franse journalisten Didier François, Edouard Elias, Nicolas Hénin en Pierre Torrès) en meer dan twintig Syrische journalisten in Syrië verdwenen, volgens RSF het gevaarlijkste land ter wereld voor verslaggevers.²⁰⁸ Ook een onbekend aantal hulpverleners was ontvoerd.²⁰⁹ Het merendeel zou in handen zijn van ISIS, dat buitenlandse journalisten en hulpverleners beschouwde als spionnen, en Syrische pro-democratische activisten als tegenstanders van de islam.²¹⁰

Bij haar terugtrekking uit het district Qadi Asqar in Aleppo zou ISIS ongeveer vijftig gevangenen hebben geëxecuteerd, waaronder tenminste drie journalisten (Maher Hasrouni, Amin Abu Ahmad en Sultan Al-Shami), allen werkzaam voor Shada Al-Hurrya TV, die tesamen met twee andere collega's waren ontvoerd toen ISIS op 26 december 2013 het televisiestation aanviel.²¹¹ De in het noorden van Syrië ontvoerde Spaanse journalist Javier Espinosa en fotograaf Ricardo Garcia-Vilanova werden op 29 maart 2014 na in de stad Raqqa gevangen te zijn gehouden door ISIS vrijgelaten en bij de stad Tal Abyad overgedragen aan de Turkse autoriteiten.²¹² Algemeen werd aangenomen dat in Raqqa nog meer buitenlandse gijzelaars, onder wie journalisten, ontwikkelingswerkers en priesters werden vastgehouden. Zij zouden onder meer afkomstig zijn uit de VS, Frankrijk, Italië, België, Zweden, Denemarken en Peru.²¹³ Op 14 april 2014 kwamen drie medewerkers (Hamza Al-Hajj Hassan, Mohamed Muntich en Halim Alouh) van het Libanese TV station Al-Manar, dat in handen is van Hezbollah, in Al-Maaloula om het leven tijdens het binnentrekken van het Syrische leger in deze plaats.²¹⁴ Op 19 april 2014 werden vier Franse journalisten vrijgelaten, na tien maanden ontvoerd te zijn geweest in Syrië. De journalisten werden in juni 2013 door ISIS ontvoerd en onder vaak erbarmelijke omstandigheden vastgehouden. De eerste vier dagen van hun gevangenschap kregen zij niets te eten of te drinken, zo vertelden zij na hun vrijlating. Daarna werden zij veelal vastgehouden in ondergrondse ruimten zonder daglicht. Zij werden mishandeld, zaten regelmatig vastgeketend en werden in de waan gebracht dat zij zouden worden geëxecuteerd. Frankrijk zou geen losgeld hebben betaald.²¹⁵ Op 26 mei 2014 kwam de Italiaanse journalist Federico Motka die op 12 maart 2014 in het dorpje Atmeh in de noordelijke provincie Idlib werd ontvoerd, in de buurt van de Turkse grens weer op vrije voeten.²¹⁶

²⁰⁶ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁰⁷ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁰⁸ *Trials of being a journalist in Aleppo*, Institute for War and Peace Reporting (6 januari 2014); *Demanding an end to the crimes and abuses towards journalists and media workers in Syria*, Reporters Without Borders (2 december 2013); *In Syrië ontvoerde journalisten: verdwenen en geen enkel teken van leven*, Volkskrant (27 januari 2014). De vier ontvoerde Franse journalisten zijn inmiddels vrijgelaten.

²⁰⁹ *In Syrië ontvoerde journalisten: verdwenen en geen enkel teken van leven*, Volkskrant (27 januari 2014).

²¹⁰ *Syrian journalists face ISIS kidnap threat*, Institute for War and Peace Reporting (6 januari 2014); *Stop kidnap van journalisten door Syrische rebellen*, Volkskrant (13 december 2013); *ISIS – Major threat to media freedom in both Iraq and Syria*, Reporters Without Borders (30 december 2013); *In Syrië ontvoerde journalisten: verdwenen en geen enkel teken van leven*, Volkskrant (27 januari 2014).

²¹¹ *Three citizen-journalists among hostages executed by ISIS*, Reporters Without Borders (8 januari 2014).

²¹² *New hope? Relief at release of two Spanish journalists held hostage in Syria*, Reporters Without Borders (30 maart 2014).

²¹³ *Spaanse journalisten in Syrië vrij*, ANP (31 maart 2014); *Front: Reporters' release spotlights Syria's hidden hostage crisis*, The Guardian (31 maart 2014).

²¹⁴ *Three Al-Manar journalists killed near Damascus*, Reporters Without Borders (15 april 2014).

²¹⁵ *Ontvoerde Franse journalisten vrij*, Volkskrant (22 april 2014).

²¹⁶ *Italiaanse journalist in Syrië na een jaar bevrijd*, Algemeen Dagblad (27 mei 2014).

Volgens het rapport *Annual Prison Census 2013 – Syria* van het *Committee to Protect Journalists*, werden op 1 december 2013 twaalf Syrische journalisten door het Syrische regime gevangen gehouden. Dit aantal was eind maart 2014 opgelopen tot ongeveer 40 gevangen Syrische journalisten.²¹⁷

Radio- en televisie

De regering had enkele radio-stations en de meeste lokale televisiestations in handen. Hoewel er beperkingen bestonden ten aanzien van bezit en gebruik van schotelantennes, werden deze ruimschoots gebruikt.²¹⁸

*Internet*²¹⁹

In de verslagperiode waren er beperkingen van overheidswege met betrekking tot toegang tot het internet.²²⁰ Ook waren er betrouwbare berichten dat de overheid e-mailberichtgeving of uitspraken in *chat rooms* op het internet nauwlettend in de gaten hield. Het Syrische bewind blokkeerde in de verslagperiode enkele oppositionele Arabische internet websites.²²¹ Ook jihadistische groepen als *Jabhat Al-Nusra* en de *Islamic State of Iraq and Sham* (ISIS) bleken in de verslagperiode in staat de inhoud op websites en social media te manipuleren en in *Facebook* groepen te infiltreren, terwijl zij niet de beschikking hadden over dezelfde hoogwaardige technologie als de Syrische overheid.²²²

2.3.2

Vrijheid van vereniging en van vergadering

De Grondwet voorziet in het recht van vereniging, het oprichten van vakbonden wordt daaronder uitdrukkelijk begrepen.²²³ De in het algemeen ambtsbericht Syrië van 11 december 2013 opgenomen informatie kon vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

Vakbonden en vakverenigingen

Het was in de verslagperiode niet toegestaan een onafhankelijke vakbond of enige andere vakvereniging op te richten. Alle vakbonden moesten zijn aangesloten bij de *General Federation of Trade Unions* (GFTU)²²⁴, die werd gedomineerd door de Baath-partij. De GFTU was hiermee feitelijk onderdeel van het Syrische bewind en kon niet als onafhankelijk worden aangemerkt.

Stakingen

Met uitzondering van de agrarische sector waren stakingen bij wet toegestaan, maar deden zich in de praktijk zelden voor. In de praktijk werden werknemers verhinderd aan stakingen deel te nemen en werd hard opgetreden tegen iedere vorm van georganiseerde werkonderbreking.

Bijeenkomsten/demonstraties/vergaderingen

Demonstraties zonder voorafgaande formele toestemming waren in de verslagperiode verboden.²²⁵ Voor het houden van openbare bijeenkomsten,

²¹⁷ *Annual Prison Census 2013 – Syria*, Committee to Protect Journalists (18 december 2013); *New hope: Relief at release of two Spanish journalists held hostage in Syria*, Reporters Without Borders (30 maart 2014).

²¹⁸ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²¹⁹ Gedetailleerde vragen uit de Terms of Reference met betrekking tot internetproviders, internetcafé's, internetfilters, facebook- en twitterpagina's, websites/weblogs en mobiele telefoons konden vanwege gebrek aan informatie als gevolg van binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden beantwoord.

²²⁰ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²²¹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²²² *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014); *Enemies of the Internet 2014 – Syria: Online tracking is a family affair*, Reporters Without Borders (12 maart 2014).

²²³ Artikel 39 van de Grondwet bepaalt: *Citizens shall have the right of assembly and peaceful demonstration within the principles of the Constitution. Exercising this right shall be regulated by law.*

²²⁴ Arabisch: *Al-Ittihad Al-Amm li-Nakabat Al-Oummal*.

²²⁵ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

demonstraties of vergaderingen van meer dan drie personen was uitdrukkelijke toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken vereist. Alleen demonstraties van groepen die een nauwe band met het regime en/of de Baath partij hadden, waren toegestaan. Bij talrijke gelegenheden werden dergelijke optochten door het regime geregisseerd.²²⁶

2.3.3

*Vrijheid van godsdienst en overtuiging*²²⁷

De Grondwet voorziet in vrijheid van godsdienst.²²⁸ Over het algemeen respecteert de overheid in de verslagperiode de vrijheid van godsdienst, maar perkte dit recht in, met name ten aanzien van groeperingen die als fundamentalistisch werden aangemerkt.²²⁹ Lidmaatschap van een salafistische organisatie was niet toegestaan.²³⁰ Vanuit een ideologie van seculier Arabisch socialisme stond het regime traditioneel coöperatief tegenover de diverse religieuze minderheden in het land, mits hun activiteiten de doelstellingen van deze ideologie niet doorkruisten.

Syrië kent geen officiële staatsreligie. De Grondwet schrijft wel voor dat de president van Syrië moslim moet zijn.²³¹ Alle godsdiensten en sektes dienen officieel geregistreerd te staan bij de autoriteiten, die toezicht houden op bijeenkomsten en geldinzamelingsacties. Niet-politieke uitingen van islamitisch-religieuze beleving als het vieren van de geboortedag van de profeet Mohammed worden niet verhinderd.²³² Het gebruik van religieuze taal in openbare ruimten wordt getolereerd. Het burgerlijk wetboek en het familierecht zijn op de sharia gebaseerd, maar regels aangaande onder andere het huwelijk, scheiding en erven zijn afhankelijk van de geldende regels binnen de door het individu aangehangen religie.

Bekering

Er zijn geen verbodsbepalingen in het wetboek van Strafrecht op veranderingen van geloof of bekeringsactiviteiten.²³³ De autoriteiten erkennen de bekering van een moslim tot een ander geloof niet, dit in tegenstelling tot de bekering van een christen tot de islam. In geval van bekering van een moslim tot het christendom, wat sporadisch en heimelijk plaatsvindt, wordt de bekeerling door de autoriteiten nog steeds als moslim beschouwd, waardoor de islamitische wetgeving op hem/haar van toepassing blijft.²³⁴ Sociale en religieuze druk in moslimkringen maakt het feitelijk onmogelijk voor een moslim om van religie te veranderen, laat staan hier voor uit te komen. De autoriteiten beschouwen evangelisatie over het algemeen als een inbreuk op religie en gezin en een bedreiging voor het religieuze evenwicht in het land.²³⁵ In voorkomende gevallen kan gebruik worden gemaakt van de artikelen 462 en 463 van het wetboek van Strafrecht, en vindt er vervolging van evangelisten plaats wegens het vormen van een bedreiging in de betrekkingen tussen religieuze groepen.²³⁶

²²⁶ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²²⁷ De in het algemeen ambtsbericht Syrië van 11 december 2013 opgenomen informatie kon vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

²²⁸ Artikel 35 van de Grondwet bepaalt: (1) *Freedom of belief shall be guaranteed. The state shall respect all religions.* (2) *The state shall guarantee the performance of all religious rituals provided this does not violate public order.*

²²⁹ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³⁰ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³¹ Artikel 3 van de Grondwet bepaalt: (1) *Islam is the religion of the president of the Republic.*

²³² Sinds 2006 is de geboortedag van de profeet Mohammed een nationale feestdag.

²³³ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³⁴ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³⁵ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³⁶ Zo schrijft artikel 462 van het wetboek van Strafrecht voor dat een ieder die één van de in het openbaar te belijden godsdiensten beledigt of uiting geeft aan minachting voor één van deze godsdiensten, een gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar tegemoet kan zien. Artikel 463 van het wetboek van Strafrecht schrijft een gevangenisstraf voor van één maand tot één jaar aan een ieder die de uitoefening van een

Christenen

Er bevinden zich in Syrië diverse christelijke groeperingen, die in totaal een minderheid van ongeveer tien procent vormen.²³⁷ De christelijke gemeenschap in Syrië kan worden onderverdeeld in orthodoxe en met Rome geünieerde kerken. De vier grootste christelijke kerken zijn de Syrisch- en Grieks-orthodoxe en Syrisch- en Grieks-katholieke kerken. Het overgrote deel van de christenen behoort tot één van deze kerken. De rest is verdeeld over andere kerken, waaronder de protestantse, de Armeense en de Assyrische.²³⁸

De in de verslagperiode verslechterende humanitaire situatie in Syrië trof alle inwoners, ongeacht hun religieuze of etnische achtergrond. Er was in de verslagperiode sprake van een groeiende religieuze politisering, een verminderde religieuze tolerantie en toenemende spanningen.²³⁹ Het geweld in de verslagperiode kende daarbij in toenemende mate een sektarisch karakter. In de context van het toenemende geweld, de groeiende wetteloosheid en de afwezigheid van effectief staatsgezag in bepaalde delen van het land konden vooral christenen slachtoffer worden van religieuze haat van islamistische radicalen, gewapende milities en criminele bendes, die door financiële motieven werden gedreven.²⁴⁰ Van systematische verdrijving van christenen is in Syrië geen sprake.²⁴¹

Ontvoering van christelijke kerkleiders kwam in de verslagperiode voor. Op 22 april 2013 werden in de provincie Aleppo, in een gebied dat in handen is van de opstandelingen, de Syrisch-orthodoxe aartsbisschop van Aleppo Gregorius Youhanna Ibrahim en de Grieks-orthodoxe aartsbisschop Boulos Yaziji bij Kafar Dael bij de stad Aleppo op hun terugreis uit het Turkse deel van hun bisdom door gewapende mannen ontvoerd. Volgens onbevestigde berichten zou een groep jihadisten uit de Kaukasus onder leiding van Abu Banat verantwoordelijk zijn geweest voor de ontvoering. Over hun lot is niets bekend, maar activisten gaan ervan uit dat zij niet langer meer in leven zijn.²⁴² Abu Banat en leden van zijn groep zijn thans gedetineerd in de Maltepe gevangenis in Istanbul op verdenking van terroristische activiteiten en lidmaatschap van *Al-Qaeda*.²⁴³ Volgens anonieme activistische bronnen zouden soennitische extremisten in de stad Raqqa de Italiaanse priester-jezuïet Paolo Dall'Oglio eind juli 2013 hebben ontvoerd. De ontvoerders zouden aanhangers zijn van de jihadistische organisatie ISIS. Volgens laatste onbevestigde berichten zou de priester kort na zijn ontvoering zijn geëxecuteerd. De Syrische oppositie beweerde dat de op 2 december 2013 uit het Sint-Theclaklooster in Maalula ontvoerde twaalf orthodoxe nonnen waren meegenomen om ze te beschermen tegen de aanvallen van het Syrische leger. Nadien verschenen de nonnen nog in een door *Al-Jazeera* uitgezonden video, waarin zij zeiden dat ze goed werden behandeld. Duidelijk was echter dat de nonnen in aanwezigheid van hun ontvoerders spraken; de indruk bestond dat zij gedwongen werden te stellen

godsdienst, ceremoniën of religieuze praktijken met betrekking tot die godsdienst verstoort, of deze door daden van geweld of bedreigingen verhindert; dan wel aan een ieder die gebouwen die heilig zijn voor godsdiensten, attributen of andere voorwerpen die vereerd worden door leden van een bepaalde religie of door een gedeelte van de bevolking, verwoest, verminkt, beschadigt, ontwijdt of bezoedelt.

²³⁷ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³⁸ *Syria 2013 International Religious Freedom Report*, US Department of State (30 juli 2014).

²³⁹ Brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 maart 2014 inzake de mensenrechtensituatie in de Arabische regio, kenmerk 2014.119503.

²⁴⁰ *Christenen in Syrië beleven droevige tijden*, *Reformatorisch Dagblad* (10 april 2014).

²⁴¹ Zie de reactie van de minister van Buitenlandse Zaken van 24 juni 2014 (2014.311795) op het verzoek van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken inzake feitelijke vragen mensenrechtensituatie in de Arabische regio.

²⁴² *Berlijn bezorgd over lot christenen Syrië*, *Reformatorisch Dagblad* (8 april 2014).

²⁴³ Antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken van 18 maart 2014 op vragen van het lid Omtzigt (CDA) over een mogelijke rol van Turkije bij de kidnapping van bisschoppen in Syrië, kenmerk 2014Z02844.

dat zij goed werden behandeld. Inwoners van Maalula die de nonnen van het Sint-Theclaklooster persoonlijk kenden, viel het bovendien op dat alle nonnen in beeld verschenen zonder het borstkruis dat zij altijd droegen. De twaalf nonnen zouden zich in Yabroud bevinden, een plaats in het Qalamungebergte, een bolwerk van de aan *Al-Qaeda* gelieerde *Jabhat Al-Nusra*. Op allerlei niveaus werden kanalen geopend om met *Jabhat Al-Nusra* te onderhandelen over de vrijlating van de ontvoerde nonnen. Op 10 maart 2014 werden de nonnen vrijgelaten in ruil voor de vrijlating van een onbevestigd aantal vrouwelijke gevangenen door de Syrische overheid. De Syrische overheid zou zich nog inspannen voor de vrijlating van ongeveer 200 alawitische vrouwen en kinderen, die al maandenlang werden vastgehouden na door rebellen in de provincie Latakia te zijn ontvoerd.²⁴⁴

Op 19 december 2013 werd Gabriel Mouse Gouriye, voorzitter van de in 1957 opgerichte Assyrische Democratische Organisatie (ADO), in de stad Al-Qamishli door de Syrische veiligheidsdienst gearresteerd. Begin februari 2014 werd hij van het detentiecentrum in Al-Qamishli overgebracht naar een gevangenis in Damascus. Er is sindsdien niets meer over de voorzitter van ADO vernomen.

De positie van de naar schatting 200.000 Syrisch-orthodoxe Assyriërs/Suryoye in het noordoosten van Syrië in de provincie Al-Hassakah zou zeer moeilijk zijn. Geografisch gezien zit de christelijk-Assyrische gemeenschap klem tussen de strijdende partijen. Het zou niet mogelijk zijn het gebied over land te verlaten vanwege de voortdurende strijd. De officiële grensovergangen met Turkije zouden zijn gesloten. Met betrekking tot andere christelijke gemeenschappen in Syrië zouden christenen in Damascus relatief weinig problemen ondervinden. In Homs zouden veel christenen zijn weggetrokken naar het noordoosten (Al-Hassakah of Al-Qamishi) of naar het westen naar de bergen in Libanon of naar Latakia. In Aleppo werden de christelijke wijken Suleymaniya en Hay Al-Suriyan eerst belegerd door ISIS, later zouden deze zijn overgenomen door *Jabhat Al-Nusra* en andere groeperingen.

2.3.4 Documenten en bewegingsvrijheid *Binnenland*

In verband met de strijd die het land sinds april 2011 teisterde, kon het binnenlands personenverkeer in de verslagperiode aan strenge controle en aan beperkingen onderworpen zijn. Bewegingsvrijheid in gebieden die in handen zijn van de opstandelingen is voor (vermoedelijke) sympathisanten van het regime, zoals alevieten en sjiieten, strikt beperkt. Binnenlands personenverkeer wordt door het regime en door de opstandelingen ontmoedigd.²⁴⁵ De wegen tussen Damascus, Homs, Tartus en Latakia zijn open en onder controle van de Syrische autoriteiten. Met name in Tartus en Latakia is sprake van een grote toename van criminaliteit op en rondom de autosnelwegen. Dit is niet gerelateerd aan de oppositie of rebellengroeperingen. Personenverkeer naar andere delen van het land is problematisch. Een reis van Aleppo naar de Masnaa grensovergang met Libanon zou bij voorbeeld inmiddels tot zo'n twaalf uur kunnen duren en tegen de twintig checkpoints van verschillende groeperingen bevatten. Reizen naar de oostelijke provincies is momenteel erg gevaarlijk. De lokale burgerbevolking beweegt zich nauwelijks meer tussen Damascus en bijvoorbeeld Al-Hasakah of Deir Az-Zor.

²⁴⁴ *Nonnen aus islamistischer Geiselaft freigelassen*, Die Zeit (10 maart 2014); *Maaloula: Libération des religieuses emprisonnées par les rebelles*, AFP (10 maart 2014); *Nuns held by rebels in Syria are freed, arrive at border: witnesses*, Reuters (10 maart 2014); *Syrian rebels release nuns held since December*, AP (10 maart 2014); *Syria crisis: kidnapped nuns released in prisoner deal*, BBC News (10 maart 2014); *Release of Syrian nuns was part of a hostage swap*, The New York Times (10 maart 2014); *Syrian swap of detainees stirs backlash on both sides; in trade for nuns, state seems to confirm holding women and children*, International New York Times (12 maart 2014).

²⁴⁵ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

Buitenland

Syriërs hebben in het algemeen geen toestemming nodig van het Immigratie autoriteiten om het land te mogen verlaten, mits in hun paspoorten een uitreis-visum is geplaatst aan de grens of op het vliegveld. Zij betalen een klein exit-tarief bij het verlaten van het land. Sommige overheidsfunctionarissen dienen echter wel voorafgaande aan hun vertrek te beschikken over toestemming van de autoriteiten om het land te mogen verlaten. Ook Palestijnse Syriërs dienen voorafgaande aan hun uitreis hiervoor toestemming te vragen aan de autoriteiten in Damascus. Daarbij komt nog dat Libanon sinds enige tijd aan de grens geen inreis-visa meer verstrekt aan deze groep Palestijnen. Zij dienen vooraf bij de Libanese ambassade in Damascus een inreis-visum voor Libanon aanvragen, wat doorgaans niet wordt toegekend. In reactie hierop zouden ook de Syrische autoriteiten nauwelijks meer uitreisvisa aan Syrische Palestijnen verstrekken. De luchthaven van Damascus en/of grensovergangen werden in de verslagperiode uit veiligheidsoverwegingen regelmatig gesloten.²⁴⁶

Grenscontrole

Officiële controle aan de landsgrenzen van Syrië wordt uitgeoefend bij de grenspost Al-Tanf aan de grens met Irak, bij de grenspost Al-Qamishli aan de grens met Turkije, bij de grenspost Nasib aan de grens met Jordanië, en aan de grenspost Jdaideh, Dabbouseih en Al-Arida aan de grens met Libanon. Momenteel zijn er vier operationele grensposten aan de grens met Libanon, te weten Masnaa richting Damascus, Al-Arida/Al-Abudiya /Mashari Al-Qa in het noorden. Daarnaast zijn er nog de zogenaamde onofficiële grensposten, die veelvuldig worden gebruikt door vluchtelingen.

2.3.5 Rechtsgang

Rechterlijke macht

Het Syrische rechtssysteem is gebaseerd op het Franse rechtssysteem. De Grondwet spreekt van een onafhankelijke rechterlijke macht.²⁴⁷ In de praktijk staat de rechterlijke macht echter geregeld onder (politieke) invloed van de regering en veiligheidsdiensten. Daarnaast is de rechterlijke immuniteit niet gegarandeerd als gevolg van presidentieel decreet 98/1961.²⁴⁸

2.3.6 *Arrestaties en detenties*

De grondwet verbiedt willekeurige aanhouding en detentie. Volgens een presidentieel besluit van april 2011 mogen de autoriteiten verdachten zestig dagen vasthouden zonder aanklacht, indien zij worden verdacht van terrorisme of andere in verband daarmee staande misdrijven. Willekeurige aanhouding en detentie bleven in de verslagperiode plaatsvinden. Duizenden personen zouden zijn opgepakt. Met gebruikmaking van de uit juli 2012 daterende *Counterterrorism Law* zouden talloze vreedzame activisten in rechtszaken, die verstoken waren van iedere vorm van fundamenteel procesrecht, zijn veroordeeld voor hulp aan terroristen. Hoewel de aanklachten vaak vreedzame handelingen betroffen als het verspreiden van humanitaire hulp, het deelnemen aan vreedzame demonstraties en het

²⁴⁶ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁴⁷ Artikel 131 van de Grondwet luidt: *The judicial power is independent. The president of the Republic, assisted by the Supreme Judicial Council, shall guarantee this independence.* Artikel 133 van de Grondwet luidt: *(1) Judges are independent. They are subject to no authority other than that of the law in the discharge of their functions. (2) The honor, conscience and impartiality of judges shall be a guarantee of the rights and freedoms of individuals.*

²⁴⁸ Zie verder paragraaf 2.3.5 *Rechtsgang* van het algemeen ambtsbericht Syrië van 15 januari 2013 met betrekking tot de deelonderwerpen *Advocatuur; Aangifte misdrijf; Opbouw rechtssysteem*. Vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië kon de in deze paragraaf vervatte informatie in de verslagperiode niet worden geactualiseerd.

documenteren van mensenrechtenschendingen, brachten de autoriteiten deze aanklachten aan onder de schijn van bestrijding van gewelddadige militanten.²⁴⁹

De veiligheidsdiensten van de Syrische overheid werken autonoom en in het algemeen buiten toezicht van het gerechtelijk systeem zonder duidelijk aangegeven bevoegdheden. De militaire inlichtingendienst en de luchtmachtinlichtingendienst rapporteren aan het ministerie van Defensie. De politieke veiligheidsdienst rapporteert aan het ministerie van Binnenlandse Zaken, en de algemene inlichtingendienst rapporteert rechtstreeks aan het bureau van de president. Vier afzonderlijke politiediensten vallen onder het ministerie van Binnenlandse Zaken, zoals de politie voor de noodtoestand, de verkeerspolitie, de buurtpolitie en de oproerpolitie. Al deze diensten zijn betrokken bij het gewapende conflict in Syrië. Zij verrichtten tijdens de verslagperiode arrestaties, detineerden en mishandelden personen die verdacht werden van steun aan de oppositie. Straffeloosheid bleef een groot probleem. Het algemeen commando van de gewapende strijdkrachten kan een arrestatiebevel uitvoeren in gevallen van misdrijven begaan door militairen, leden van de interne veiligheidsdiensten en douane bij de uitoefening van hun gewone taken. Deze zaken dienen te worden berecht bij militaire rechtbanken. Er zijn geen gevallen bekend van vervolging of berechting van politie- of veiligheidspersoneel vanwege machtsmisbruik en corruptie.²⁵⁰

In gebieden die zij controleerden, stelden gewapende oppositiegroepen eigen rechtbanken en detentiecentra in. Sommige groepen gebruikten bij de rechtspleging het huidige Syrische wetboek van Strafrecht. Anderen namen een uit 1996 daterend concept *Unified Penal Code* van de Arabische Liga over, gebaseerd op de sharia. Weer anderen pasten bij de rechtspleging een mengeling van lokaal gewoonterecht en sharia toe. De deskundigheid en ervaring van rechters en religieuze deskundigen in deze instellingen varieerden sterk en waren vaak onderhevig aan de instructies van de belangrijkste gewapende groep in het betreffende gebied.²⁵¹

Volgens het *Syrian Network for Human Rights* (SNHR) zouden de Syrische autoriteiten minder vrouwen en meisjes vasthouden dan mannen. Het aantal vrouwelijke gevangenen in detentiecentra van het Syrische regime wordt geschat op 6500 personen.²⁵² Een aantal kinderen zou worden vastgehouden als losprijs voor ouders of familieleden die banden zouden hebben met oppositiestrijders, teneinde deze laatsten te dwingen zich aan de autoriteiten over te geven.²⁵³

De *Islamic State of Iraq and Al-Sham* (ISIS) onderhoudt volgens Amnesty International in het noorden van Syrië een netwerk van gevangenen. ISIS hanteert in de detentiecentra de streng-islamitische shariawetgeving. Gevangenen worden niet alleen gestraft voor overtredingen als diefstal, maar ook voor 'misdaden tegen de islam'. Hieronder verstaat ISIS roken, alcohol drinken en buitenechtelijke seksuele relaties. Straffen worden uitgesproken door sharia-rechtbanken. De processen duren soms niet meer dan enkele minuten. 'Rechters' laten mensen martelen of standrechtelijk executeren. Getuigen zeggen dat ze 'rechters' zagen, die bomgordels droegen.²⁵⁴

²⁴⁹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014); *Syria: Free all arbitrarily held detainees, hostages*, Human Rights Watch (15 maart 2014); *Free Syria's silenced voices*, Reporters Without Borders (14 maart 2014); *Syria: Website to highlight plight of detainees*, Human Rights Watch (14 maart 2014)

²⁵⁰ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵¹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵² *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵³ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵⁴ *Syria: Harrowing torture, summary killings in secret ISIS detention centres*, Amnesty International (19 december 2013); *Foltercellen bij Syrische extremisten*, Volkskrant (20 december 2013).

Omstandigheden in detentiefaciliteiten en gevangenissen

De leefomstandigheden en medische voorzieningen in detentiecentra en gevangenissen zijn over het algemeen erbarmelijk slecht en voldoen geenszins aan internationale volksgezondheidsnormen. Er is gebrek aan hygiëne en voedsel en er is sprake van overbevolking. Onafhankelijk toezicht op de situatie in gevangenissen en detentiecentra in Syrië is niet aanwezig. Internationale organisaties hebben geen toegang tot reguliere gevangenissen en detentiecentra van veiligheidsdiensten en evenmin tot geïmproviseerde gevangenissen en detentiecentra van de Syrische autoriteiten en gewapende groeperingen, waaronder ISIS. Het ICRC heeft evenmin toestemming (politieke) gevangenen te bezoeken.²⁵⁵

Volgens het *Syrian Network for Human Rights* (SNHR) zou het Syrische regime sinds 2011 meer dan 215.000 personen hebben vastgehouden, onder wie 9000 personen onder de achttien jaar en 6500 vrouwen. Er zouden thans meer dan 35.000 politieke gevangenen zijn. Duizenden gevangenen zouden zonder aanklacht incommunicado worden vastgehouden op onbekende locaties. Er zouden ten minste 88 afzonderlijke detentiecentra in het gehele land bestaan, naast talrijke niet-officiële plaatsen voor hechtenis. Minderjarigen (onder wie kinderen jonger dan acht jaar) en volwassen gedetineerden, alsmede arrestanten in voorarrest en veroordeelde gevangenen, zouden bij elkaar opgesloten zitten.²⁵⁶

De Syrische autoriteiten zouden omgebouwde militaire bases, scholen, ziekenhuizen en andere grote openbare gebouwen in steden gebruiken als gevangenissen. Volgens activisten zou het Syrische regime ook aangehouden demonstranten vasthouden in fabrieken en leegstaande warenhuizen, die overvol zijn en onvoldoende sanitaire voorzieningen hebben. In bepaalde gevallen zouden de autoriteiten gevangenen vanuit deze niet-officiële detentiecentra overbrengen naar vestigingen van de inlichtingendiensten. Gevangenen en gedetineerden worden nauwbehuurd vastgehouden met weinig of geen mogelijkheid tot rusten, persoonlijke hygiëne, medische zorg of voldoende voeding. Detentieomstandigheden bij veiligheids- en inlichtingendiensten zijn onmenselijk, met name voor politieke gevangenen of personen opgepakt in verband met de nationale veiligheid. De instellingen daar missen voldoende luchtverversing, verlichting, toegang tot drinkbaar water of voldoende voedsel, medische voorzieningen, en voldoende slaapmogelijkheden.²⁵⁷

Het sterftecijfer in gevangenissen en detentiecentra bleef in de verslagperiode hoog. Zo woedde volgens het *Syrian Network for Human Rights* (SNHR) in een gevangenis in Aleppo ziekte als gevolg van opzettelijke onthouding van medicijnen als bestraffing. Ook zou aan gevangenen die al eerder gezondheidsproblemen ondervonden, medische zorg worden onthouden in verband met astma of borstkanker. Zwangere vrouwen kregen geen medische zorg. Gevangenen die protesteerden tegen deze slechte situatie, werden op hun beurt ook weer bestraft.²⁵⁸

De gevangenisomstandigheden voor politieke gevangenen of personen opgepakt in verband met de nationale veiligheid, met name aangeklaagde islamisten, bleven in de verslagperiode zwaarder dan die voor gewone misdadigers. De autoriteiten zouden politieke gevangenen met opzet in overvolle cellen plaatsen met veroordeelde of vermeende misdadigers. Zij zouden daarbij verbale en fysieke bedreigingen en mishandelingen ondergaan. Politieke gevangenen moeten bij gebrek aan matrassen op de grond slapen en zijn het slachtoffer van regelmatige

²⁵⁵ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵⁶ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵⁷ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁵⁸ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

doorzoekingen/visitaties. Ook werd hen toegang tot familie of advocatuur ontzegd. Evenmin kregen zij lectuur, waaronder de koran. Ook mochten zij niet in hun cellen bidden.²⁵⁹

Bij aanvallen van regeringszijde op opstandelingen waren ook gevangenen vaak het doelwit. Als reactie op aanvallen van opstandelingen werden gevangenen geëxecuteerd. Van de zijde van de autoriteiten werd geen poging ondernomen om het regime voor niet-gewelddadige overtreders te verlichten. Gevangenen of gedetineerden konden nergens hun klachten kwijt. De autoriteiten deden geen moeite om klachten te (laten) onderzoeken, bijvoorbeeld via een ombudsman.²⁶⁰

Gebaseerd op 38 gesprekken die het kantoor van de VN Hoge Commissaris van de Mensenrechten (OHCHR) voerde met personen die uit detentieoordens verspreid over heel Syrië waren vrijgelaten en die de moed hadden over hun afschrikwekkende ervaringen te praten, bracht OHCHR op 14 april 2014 een thematisch rapport uit. In dit rapport werd het lijden van slachtoffers van mishandeling en marteling door Syrische regeringsfunctionarissen alsook door sommige verzetsgroepen in beeld gebracht.²⁶¹

OHCHR constateerde in het rapport een breed patroon van foltering en slechte behandeling, zowel bij regeringsdiensten als bij rebelligroepen. Marteling werd ingezet om bekentenissen af te dwingen, of om Syriërs te straffen voor betrokkenheid bij rivaliserende groepen. In Syrische gevangenen werden onder meer verkrachting, mishandeling en marteling met vuur ingezet, waarbij meerdere personen het leven lieten. De gedetineerden werden buiten het juridische apparaat om vastgehouden, zonder toegang tot de buitenwereld. Mannen, vrouwen en zelfs kinderen werden in Syrië vaak van straat geplukt en verdwenen zonder dat hun familieleden met hen in contact konden treden.²⁶²

Amnestie

Na zijn omstreden herverkiezing als president kondigde Assad op 9 juni 2014 een amnestieregeling af. Amnestie zou misdrijven betreffen die voor 9 juni 2014 waren begaan. De desbetreffende gevangenen zouden weliswaar niet op vrije voeten worden gesteld, maar hun straf zou in mindering worden gebracht. Doodstraffen zouden in levenslange gevangenisstraf worden omgezet. Alleen gevangenen die zeventig jaar zijn of ouder, dan wel ongenezelijk ziek zijn, zouden in vrijheid worden gesteld. Amnestie zou onder andere ook gelden voor veroordelingen wegens lidmaatschap van een terroristische organisatie volgens de anti-terreurwet van 2012. Oprichters van terreurgroeperingen zijn van deze amnestie uitgezonderd. Buitenlanders die in Syrië meevechten met de tegenstanders van het regime, kunnen amnestie krijgen als zij zich binnen drie maanden bij de autoriteiten melden. Ook kidnappers die hun gevangenen vrijlaten, kunnen hun straf ontlopen. Volgens mensenrechtenorganisaties profiteert slechts een klein aantal politieke gevangenen van de amnestieregeling. Ook bij de huidige amnestieregeling is onduidelijk hoeveel en welke gevangenen mogelijk onder de nieuwe amnestieregeling zullen vallen. Volgens opgaven van Syrische mensenrechtenactivisten zouden op 6 en 7 juni 2014 honderden gevangenen uit gevangenen in Aleppo en in en om Damascus zijn vrijgelaten. Zo zouden 480 gevangenen uit de Adra-gevangenis zijn vrijgelaten, onder wie tachtig vrouwen, alsmede 320 gevangenen in Aleppo.²⁶³

²⁵⁹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁶⁰ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁶¹ *Open wounds – Torture and ill-treatment in the Syrian Arab Republic*, UN Human Rights/Office of the High Commissioner (14 april 2014).

²⁶² *Open wounds – Torture and ill-treatment in the Syrian Arab Republic*, UN Human Rights/Office of the High Commissioner (14 april 2014).

²⁶³ *Syrie: Assad annonce la plus large amnestie depuis la révolte de 2011*, AFP (9 juni 2014); *Assad kündigt Generalamnestie an*, Die Zeit (9 juni 2014); *Assad belooft amnestie*, Het Financieele Dagblad (10 juni 2014).

2.3.7

Foltering, mishandeling en bedreiging

Mishandeling en foltering zijn expliciet bij wet verboden.²⁶⁴ In geval van schending kan een gevangenisstraf worden opgelegd van ten hoogste drie jaar.

Plaatselijke ngo's, de VN en internationale mensenrechtenorganisaties meldden echter dat in de verslagperiode het gebruik van wijdverbreide en systematische mishandeling/foltering door de overheid doorgang bleef vinden, zowel tijdens ondervragingen als ter bestraffing van daartoe aangemerkte tegenstanders. De meeste gevallen van mishandeling/foltering en overlijden als gevolg van mishandeling/foltering vonden volgens waarnemers plaats bij controleposten en in detentiecentra van de luchtmachtinlichtingendienst, de politieke veiligheidsdienst, de algemene inlichtingendienst en de militaire inlichtingendienst. Volgens activisten zouden er duizenden geloofwaardige gevallen zijn, waarbij veiligheidsdiensten arrestanten en gevangenen zouden hebben mishandeld en/of gefolterd. Sommige slachtoffers overleden als gevolg van mishandeling/foltering; anderen weigerden zich uit te spreken over hun naam of bijzonderheden van hun mishandeling/foltering uit vrees voor represailles van de kant van de Syrische overheid.²⁶⁵

In september 2013 maakte het *Syrian Network for Human Rights* (SNHR) melding van 2963 gedocumenteerde gevallen van overlijden als gevolg van mishandeling/foltering door de Syrische overheid sinds het begin van de crisis in 2011, waaronder 87 vrouwen en 27 kinderen. 95 procent van de slachtoffers waren mensenrechtenactivisten, demonstranten en journalisten. Volgens *Human Rights Watch* (HRW) hield de overheid duizenden demonstranten en activisten vast. Deze werden geslagen en onderworpen aan elektrische schokken, verkrachting en andere vormen van misbruik. HRW kende het bestaan van 27 detentiecentra door het gehele land, die gebruikt werden voor detentie en foltering van tegenstanders van het Syrische regime. De praktijk van het terugsturen van lichamen aan familieleden ter bevestiging van het overlijden, waarbij de lichamen sporen van marteling vertoonden, duurde in de verslagperiode voort.²⁶⁶

Er waren in de verslagperiode talrijke rapporten van mishandeling en onmenselijke behandeling van gevangenen door veiligheidsdiensten van de overheid. Op het hoofdkwartier van de militaire politie en van de militaire veiligheidsdienst in Latakia werden gevangenen systematisch gemarteld, geschopt, gestompt en geslagen. De praktijk van *shabeh*, waarbij gevangenen naakt voor langere periode werden opgehangen aan het plafond en vervolgens bewerkt met elektrische kabels ging door. Andere vormen van nog steeds toegepaste foltering betroffen het uittrekken van haar en nagels, het steken in en afsnijden van lichaamsdelen, waaronder oren en genitalia, het slaan op blote voetzolen (*falaqa*), het branden met zuur of sigaretten, het toebrengen van elektrische schokken, het ontzeggen van medische zorg, ophanging, het met geweld penetreren met voorwerpen van rectrum en vagina, het uittrekken van de ruggegraat, en het plaatsen van een persoon in een autoband en de daarbij bloot komen liggende lichaamsdelen bewerken met stokken (*dulab*).²⁶⁷

Ook het gebruik van psychologische foltering nam in de verslagperiode toe, zoals het onderbrengen van gevangenen in cellen met lichamen van eerdere slachtoffers, het dwingen van gevangenen aanwezig te zijn bij de verkrachting van andere gevangenen, het bedreigen van familieleden, met name van vrouwelijke familieleden, met verkrachting, gedwongen ontkleding en het beledigen van de geloofsovertuiging van gevangenen.²⁶⁸

²⁶⁴ Artikel 28 Grondwet: 'No one may be tortured physically or mentally or treated in a humiliating manner.'

²⁶⁵ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁶⁶ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁶⁷ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁶⁸ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

Enkele gewapende oppositiegroeperingen martelden mensen in detentiefaciliteiten opgezet door de *Judicial Council* en *Sharia Board* in Aleppo. Gevangenen die ervan werden verdacht lid te zijn van milities die het Syrische regime steunen, werden onderworpen aan ernstige lichamelijke en fysieke pijn en lijden, teneinde informatie of bekentenissen los te krijgen, of als vorm van bestraffing. Ook Koerdische strijdkrachten, met name gewapende groepen verbonden aan de Koerdische Democratische Eenheidspartij (PYD), mishandelden en hielden anti-regeringsdemonstranten alsook personen vast die verdacht werden betrokken te zijn bij andere gewapende oppositiegroeperingen.²⁶⁹

ISIS onderhield in de verslagperiode volgens Amnesty International in het noorden van Syrië een netwerk van gevangenen, waar marteling, geseling en executies aan de orde van de dag waren. In de cellen kregen mensen zweepslagen en elektrische schokken toegediend. Sommige gevangenen werden gedwongen urenlang pijnlijke lichaamshoudingen aan te nemen. Veel gevangenen zaten weken in isoleercellen opgesloten. Geregeld vonden er executies plaats. ISIS martelde ook kinderen. De jongste gevangene was acht jaar oud. Een jongen werd gemarteld in het bijzijn van zijn vader. Een 14-jarige jongen die een motor had gestolen, werd dagenlang tientallen malen met een zweep afgeranseld.²⁷⁰

2.3.8 Ontvoeringen

Het aantal verdwijningen en ontvoeringen was in de verslagperiode groot.²⁷¹ Het merendeel van deze verdwijningen, zoals aangegeven door activisten, mensenrechtenwaarnemers en internationale ngo's, vond om politieke redenen plaats. Vooral critici, medisch personeel, anti-regeringsdemonstranten en hun families/gezinnen bleken doelwit van de overheid.²⁷²

Volgens Amnesty International verschaftte de Syrische overheid geen enkele informatie over de duizenden mensen die sinds het begin van de crisis in Syrië in 2011 waren verdwenen, noch over de ongeveer 17.000 personen die sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw waren verdwenen. Ramingen van mensenrechtenorganisaties over het totaal aantal verdwijningen sinds 2011 liepen sterk uiteen. Lage schattingen gebaseerd op informatie afkomstig van familieleden en vrijgelaten gevangenen kwamen op 10.000 verdwijningen, terwijl ruimere schattingen op 120.000 verdwijningen uitkwamen.

Gewapende extremistische groeperingen die tegen het Syrische regime strijden, pleegden – met name in het noorden van Syrië – ontvoeringen die vooral waren gericht op religieuze leiders, hulpverleners, sympathisanten van het Syrische regime, journalisten en activisten.²⁷³

Op 19 december 2013 bracht de onafhankelijke onderzoekscommissie ingesteld door de VN-Mensenrechtenraad inzake Syrië een nieuw rapport uit. Volgens dit rapport maakte de Syrische regering zich schuldig aan wijdverspreide, systematische ontvoeringen van burgers met als doel de bevolking te terroriseren. Sinds het begin van de opstand tegen het Syrische regime zetten Syrische militairen, inlichtingendiensten en milities systematisch burgers in het geheim vast en martelden hen. Duizenden mensen verdwenen, van wie de meesten nooit meer zijn opgedoken. Aan het begin van het conflict ging het voornamelijk om jongeren die

²⁶⁹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁷⁰ *Syria: Harrowing torture, summary killings in secret ISIS detention centres*, Amnesty International (19 december 2013); *Foltercellen bij Syrische extremisten*, Volkskrant (20 december 2013); *Martelingen in shariagevangenen in Syrië*, Volkskrant (19 december 2013).

²⁷¹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014);

²⁷² *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014);

²⁷³ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014); 'Elke vrijdag om 11 uur executies' Trouw (22 maart 2014).

meeliepen in vreedzame demonstraties tegen het Syrische regime. In de verslagperiode werden ook burgers in gebieden die in handen waren van de Syrische oppositie, en hulpverleners die gewonden behandelden, massaal ontvoerd. Ontvoeringen op deze schaal konden volgens het rapport een misdaad tegen de menselijkheid zijn. De onderzoekers baseerden zich op interviews met slachtoffers en andere betrokkenen. In Syrië zelf konden zij geen onderzoek doen, omdat het Syrische regime dit niet toestond. Daardoor was de precieze omvang van de vermeende mensenrechtenschendingen niet bekend.²⁷⁴

ISIS hield in de verslagperiode buitenlandse journalisten, medewerkers van humanitaire organisaties en leden van rivaliserende strijdgroepen vast.²⁷⁵ Veel gevangenen hadden geen idee door welke organisatie en voor welk vergrijp zij waren opgepakt.²⁷⁶ Op 9 december 2013 werd prominent mensenrechtenactiviste Razan Zeitouneh samen met haar man Wa'el Hamada en twee medewerkers (Nazem Hamadi en Samira Khalil) ontvoerd vanuit haar kantoor in de voorstad Douma bij Damascus. Zeitouneh was één van de oprichters van de comités, die de protestacties tegen president Assad coördineerden, en moest kort na het begin van de opstand tegen president Assad in maart 2011 onderduiken. Zij gaf leiding aan het door Nederland gesteunde *Violations Documentation Center*, een belangrijk centrum voor bewijsvergaring inzake mensenrechtenschendingen. In 2011 was zij mede-winnares van de Sakharov-Prijs, en eveneens in 2011 winnares van de *Anna Politovskaya Award* en de 2013 *International Women of Courage Award*. Over het lot van de ontvoerden is niets bekend.²⁷⁷

Op 23 februari 2014 werd de vooraanstaande linkse schrijver Akram Al-Bunni bij een hotel ontvoerd. Hij had in het gebouw een huwelijksreceptie bijgewoond, toen agenten van een speciale eenheid van de inlichtingendienst hem oppakten. De christen Al-Bunni had onder de huidige president Bashar Al-Assad en diens vader, Hafez Al-Assad al twintig jaar om politieke redenen vastgezet. Ook zijn drie broers, waaronder de mensenrechtenadvocaat Anwar Al-Bunni die vijf jaar gevangenisstraf uitzat, een zuster en twee aangetrouwde familieleden waren ooit politieke gevangenen. Op 24 februari 2014 werd Akram Al-Bunni weer vrijgelaten. Volgens activisten en mensenrechtenorganisaties werden in de verslagperiode duizenden Syriërs die vreedzaam protesteerden tegen het Syrische regime, opgepakt. Het lot van velen van hen was onduidelijk, zoals de aangehouden mensenrechtenadvocaat Khalil Maatouk, een christen, of Mazen Darwish die in 2012 samen met zijn collega's Hani Al-Zitani en Hussein Ghareer werd opgepakt, omdat zij het *Syrian Center for Media and Freedom of Expression (SDCM)*, een documentatiecentrum inzake slachtoffers van het brute geweld van het Syrische

²⁷⁴ *Without a trace: Enforced disappearances in Syria*, Report of the independent international Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, UN Human Rights Council (19 december 2013).

²⁷⁵ *More abductions; families reveal two Spanish journalists kidnapped three months ago*, Reporters Without Borders (10 december 2013).

²⁷⁶ *Syria: Harrowing torture, summary killings in secret ISIS detention centres*, Amnesty International (19 december 2013).

²⁷⁷ *Opposition fighters launch search for kidnapped activists*, Daily Star (14 december 2013); *Syrische Assad-criticus Razan Zeitouneh ontvoerd*, Volkskrant (10 december 2013); *Four Syrian rights defenders abducted*, Institute for War and Peace Reporting (11 december 2013); *Abducted human lawyer Razan Zaitouneh and her three colleagues must be released unharmed*, Reporters Without Borders (11 december 2013).

regime, hielpen opzetten.²⁷⁸ Ook het lot van de activist Abdelaziz Al-Khair die twee jaar geleden door de geheime politie werd opgepakt, is onbekend.²⁷⁹

2.3.9 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

In de verslagperiode waren er talloze berichten over het willekeurig of onwettig om het leven brengen van burgers of non-combattanten door regeringsstrijdkrachten, alsmede gevangengenomen militairen, informanten en journalisten door gewapende oppositiegroeperingen.²⁸⁰ Berichten in de internationale media meldden in de verslagperiode talloze gevallen van luchtaanvallen door de overheid op de burgerbevolking in gebieden, die in handen van de opstandelingen waren.²⁸¹ Het is niet mogelijk om een gedetailleerd beeld te geven van buitenrechtelijke executies en moorden.

In het OHCHR *Report into the credibility of certain evidence with regard to torture and execution of persons incarcerated by the current Syrian regime*, waaraan door onder meer David Crane, aanklager bij het tribunaal voor Sierra Leone, sir Desmond de Silva, ex-hoofdaanklager bij het tribunaal voor Sierra Leone en sir Geoffrey Nice, voormalig hoofdaanklager in de zaak tegen de Joegoslavische oud-president Slobodan Milosevic, werd meegewerkt, zou duidelijk bewijs te vinden zijn dat het Syrische regime zich in de verslagperiode schuldig maakte aan het 'systematisch martelen en vermoorden' van gevangenen.

Het rapport, dat CNN en de Britse krant *The Guardian* op 20 januari 2014 aan de vooravond van de vredesconferentie over Syrië publiceerden, was onder meer gebaseerd op duizenden foto's van lijken van gedetineerden, die sinds het begin van de opstand in Syrië in 2011 tot augustus 2013 in gevangenschap zouden zijn omgebracht. Beeldmateriaal en documenten die met een laptop Syrië uit waren gesmokkeld, toonden aan dat naar schatting 11.000 gevangenen systematisch waren gemarteld en vermoord. De meeste slachtoffers op de foto's waren jonge mannen. Veel lichamen vertoonden sporen van marteling. Sommige slachtoffers hadden geen ogen meer, anderen leken te zijn gewurgd of geëlektrocuteerd.

De informatie was voor een belangrijk deel afkomstig van een Syrische deserteur, die in het rapport werd aangeduid als 'Caesar'. Als lid van de Syrische militaire politie werkte hij in het geheim voor een Syrische oppositiegroep. Later ontvluchtte hij Syrië. 'Caesar' stelde dat hij in opdracht van het regime foto's moest maken van vermoorde gevangenen. Hij zou soms vijftig lijken per dag hebben gefotografeerd. Het op beeld vastleggen van geëxecuteerde personen zou naar zijn zeggen bedoeld zijn om een overlijdensakte te kunnen opstellen, zonder dat de familieleden de overledene te zien kregen. De foto's moesten ook dienen als bevestiging dat de executies waren uitgevoerd. Forensische experts onderzochten in totaal 55.000 digitale foto's. Zij concludeerden dat daarop circa 11.000 slachtoffers waren vastgelegd. 'Het feit dat de lichamen werden gefotografeerd, duidt erop dat 'de systematische moorden' in opdracht van hogerhand werden uitgevoerd', aldus het rapport.²⁸²

²⁷⁸ *Syria: Free key rights defenders*, Human Rights Watch (17 maart 2014); *Syria: Government arbitrarily holds Darwish and colleagues despite UN demand, Article 19* (17 maart 2014); *On the second anniversary of the arrest of Mazen Darwish the human rights situation remains critical as two more human rights defenders are targeted*, Reporters Without Borders (20 februari 2014); *Syria: Peaceful activists must be released*, Amnesty International (16 februari 2014).

²⁷⁹ *Oppositie Syrië: dissidente auteur ontvoerd*, Trouw (24 februari 2014); *Activists say Syrian security forces abduct prominent dissident*, Reuters (23 februari 2014); *Air raids in central Syria kill 26: activists*, Reuters (24 februari 2014).

²⁸⁰ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁸¹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁸² *A report into the credibility of certain evidence with regard to Torture and Execution of Persons incarcerated by the current Syrian regime*, CNN/The Guardian (20 januari 2014); *'Industriële massamoord' in Syrië*, Volkskrant

Leden van de VN Veiligheidsraad kwamen op 15 april 2014 in een informele zitting georganiseerd door Frankrijk bijeen om enkele van deze foto's te bestuderen. De foto's moesten het beginpunt vormen van een internationaal onderzoek. Over de beelden was weinig bekend. De eerder genoemde (ex) aanklagers stelden dat de authenticiteit van zo'n 5500 foto's was vastgesteld door forensische experts. Op tien na waren alle foto's geheim voor het publiek.²⁸³

Op 7 maart 2014 werd de Nederlandse pater-jezuïet Frans van der Lugt in de stad Homs vermoord. Een gewapende en gemaskerde man schoot hem door het hoofd in de tuin van het klooster in Bustan Al-Diwan in het christelijke gedeelte van de oude stad, alwaar de pater sinds jaar en dag verbleef. Het motief voor de moord bleef onbekend.²⁸⁴

2.3.10 *Doodstraf*

Het Syrische strafrecht kent de doodstraf (door ophanging) als maximumstraf voor een aantal delicten, waaronder moord, ernstige seksuele vergrijpen, drugsmisdrijven, hoogverraad en lidmaatschap van de verboden Moslimbroederschap. Ten aanzien van de laatste groep werden de opgelegde doodstraffen voorheen omgezet in een gevangenisstraf van twaalf jaar. Het militaire strafrecht kent de doodstraf voor desertie of muiterij tijdens oorlogshandelingen.

De uitvoering van de doodstraf moet volgens de wet door het staatshoofd worden bekrachtigd. Er is doorgaans geen sprake van publieke executies, die het gevolg zijn van rechterlijke procedures. Informatie over formele uitvoering van de doodstraf wordt door de autoriteiten nauwelijks vrijgegeven.

2.4 *Positie van specifieke groepen*

Alleen het behoren tot één van de in deze paragraaf omschreven specifieke groepen zal voor zover bekend niet leiden tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf, die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging wegens een algemeen delict.

2.4.1 *Etnische minderheden*

Koerden

In Syrië verbleven voorzover bekend 1,7 tot 2 miljoen Koerden met een Syrische nationaliteit. Daarnaast waren er ongeveer 200.000 tot 300.000 personen van Koerdische afkomst in Syrië, die niet de Syrische nationaliteit hadden. De Koerdische gemeenschap in Syrië is vooral woonachtig in de noordelijke en oostelijke regio's van het land. Op 6 april 2011 gaf de president per decreet nr. 49 de Syrische nationaliteit aan een groot aantal staatloze Koerden, die als vreemdeling stonden geregistreerd in de noordoostelijke regio Al-Hassakeh. Over de verdere toepassing en uitwerking van deze maatregel in de praktijk werd ook in deze

(21 januari 2014); *Syria accused of torture and 11,000 executions*, BBC News (21 januari 2014); *Fotos sollen 'industrielle' Morde in Syrien belegen*, Die Welt (21 januari 2014); *'Foto's bewijzen oorlogsmisdaden Assad'*, Trouw (20 januari 2014).

²⁸³ *U.N. Security Council members view graphic photos of Syria dead*, Reuters (15 april 2014); *Veiligheidsraad buigt zich over foto's van Syrische lijken*, Trouw (16 april 2014); *Syria crisis; 'Torture' photos shown to UN Security Council*, BBC News (15 april 2014); *Syrian torture images to be examined by UN Security Council*, The Guardian (15 april 2014); *Security Council sees grim images of Syrian dead*, AP (15 april 2014).

²⁸⁴ *Pater Frans van der Lugt doodgeschoten*, Volkskrant (7 april 2014); *Ermordeter Jesuit in Syrien: Er teilte den Schmerz*, SpiegelOnline (7 april 2014); *Syrie: un prêtre jésuite néerlandais assassiné dans la ville de Homs*, AFP (8 april 2014); *Long a survivor in Syria, a Dutch priest is slain*, The New York Times (7 april 2014).

verslagperiode geen informatie bekend, evenmin over hoeveel staatloze Koerden in de praktijk het Syrische staatsburgerschap hebben gekregen.

In tegenstelling tot de meer homogene aaneengesloten Koerdische gebieden in Irak en Turkije, vormen de Koerdische gebieden in Syrië geen aaneengesloten Koerdische regio. Naast de verscheidenheid van en onderlinge competitie tussen verschillende (gewapende) Koerdische groeperingen maakt dit het ontwikkelen van een Koerdische autonomie in Syrië een stuk ingewikkelder. De Koerden in Syrië wonen verspreid over drie niet met elkaar verbonden Koerdische enclaves (Afrin, Ayn Al-Arab en Al-Jazeera). Deze enclaves liggen in de provincies Aleppo en Hasakah en zijn omringd door gebieden waar naast Arabieren en Turkmenen, ook christenen wonen.²⁸⁵ Toen het Syrische leger midden 2012 troepenonderdelen uit de noordoostelijke grensstreek met Turkije en Irak terugtrok, namen Koerdische strijders in betrekkelijke stilte de macht over in een groot deel van dat gebied.²⁸⁶

Koerdische strijders in Syrië kregen sinds juli 2013 steeds meer grip over gebieden, die zowel door Arabieren als Koerden werden bewoond. Hun streven was nog drie andere gemengde gebieden (Tel Ebyad, Azaz en Jarabulus), die voornamelijk door islamistische groepen als *Jabhat Al-Nusra* en ISIS werden gecontroleerd, in de provincies Raqqah, Aleppo en Hassakah in handen te krijgen, teneinde een verbinding tot stand te brengen met bestaande Koerdische gebieden. Dit zou in de praktijk echter op verzet kunnen stuiten van Arabische stammen, die door het Syrische regime in de jaren zeventig van de vorige eeuw waren overgebracht naar voornamelijk door Koerden bewoonde gebieden in de provincie Hassakah als deel van een Arabiseringsplan om de demografische balans in de regio ten koste van de Koerden te wijzigen. Koerdische partijen probeerden om die reden steun van de plaatselijke Arabische bevolking te winnen door onderscheid te maken tussen jihadisten en Arabische burgers en door deze laatsten te betrekken bij een tijdelijk Koerdisch bestuur van de regio.²⁸⁷

Hoewel Koerden sinds midden 2012 deelnamen aan het *Vrije Syrische Leger* (FSA) met een gemengde Arabisch-Koerdische brigade, *Jabhat Al-Akrad* genaamd (*Kurdish Front*), werkt de Koerdische militie *Yekîneyên Parastina Gel* (YPG – *People's Defense Units*) thans nauw samen met verschillende Arabische stammen om deze gemengde gebieden te controleren. De sterkste Syrisch-Koerdische partij Partiya Yekîtiya Demokrat (PYD – *Democratic Union Party*) voert een zacht beleid uit in onderhandelingen met de plaatselijke Arabische bevolking, gebaseerd op de ideologie van de opstandige *Partiya Karkerên Kurdistan* (PKK – *Kurdistan Workers Party*), die in 1978 in Turkije werd opgericht. Zo verkondigde de PYD in juli 2013 aan een overgangsregering te willen vormen, gebaseerd op democratisch zelfbestuur. Dit op basis van de ideologie van PKK-leider Abdullah Öcalan inzake confederalisme of democratische autonomie, waarbij in de Koerdische gebieden in Syrië, Iran, Iraq en Turkije zelfbestuur wordt ingesteld, zonder dat de territoriale integriteit van de betrokken staten wordt aangetast. Eind januari 2014 hebben de Koerdische enclaves Afrin (Afrin), Kobanê (Ayn Al-Arab) en Jazeera (Cizîre) zich onafhankelijk verklaard in *Rojava* (uit te spreken als: *Roschawa*) (Westelijk Koerdistan).²⁸⁸

²⁸⁵ *Kurdish strategy towards ethnically-mixed areas in the Syrian conflict*, Jamestown Foundation (13 december 2013).

²⁸⁶ Zie ook: *The rising costs of Turkey's Syrian quagmire*, International Crisis Group (30 april 2014).

²⁸⁷ Zie ook: *The rising costs of Turkey's Syrian quagmire*, International Crisis Group (30 april 2014).

²⁸⁸ *Kurdish strategy towards ethnically-mixed areas in the Syrian conflict*, Jamestown Foundation (13 december 2013); *In Koerdistan wappert de Syrische vlag*, Trouw (13 maart 2014); *Traurige Gewinner: Neue Landkarte für Nahost*; *Die Kurden errichten im Norden Syriens einen Teilstaat, zeigen sich tolerant – und bleiben für sich*, Die Zeit (13 maart 2014); *Realpolitik may scupper Kurdish statehood dream*, Oxford Analytica (19 maart 2014); *Traurige Gewinner*, Die Zeit (22 maart 2014); *Flight of Icarus? – the PYD's precarious rise in Syria*, International

Volgens *Human Rights Watch* werden politieke tegenstanders door de PYD geïntimideerd en willekeurig gevangen genomen. Er zou onvoldoende onderzoek worden gedaan naar moord op en verdwijning van politieke tegenstanders. Volgens de PYD werden er geen politieke gevangenen vastgehouden. De personen die gearresteerd waren, zouden volgens de PYD zich schuldig hebben gemaakt aan criminele activiteiten zoals drugshandel en bomaanslagen.²⁸⁹

In een gevecht met ISIS, waarbij ten minste 28 strijders omkwamen, merendeels islamisten, zou de Koerdische YPG het dorp Tal Brak aan de hoofdweg tussen de steden Al-Hassakah en Al-Qamishli in handen hebben gekregen. Eind 2013 vocht YPG ook al met ISIS om het bezit van Tal Brak en omgeving, aan de grens met Irak, waarlangs voorraden en manschappen door ISIS werden aangevoerd.²⁹⁰ Op 11 maart 2014 brachten drie zelfmoordenaars de explosieven in hun bomgordels in het Hadaya hotel in het centrum van Al-Qamishli tot ontploffing. Daarbij kwamen drie mensen om het leven en raakten tientallen anderen gewond. Hoewel de aanslag (nog) niet werd opgeëist, werd ISIS hiervoor verantwoordelijk geacht.²⁹¹

Palestijnen

Het overgrote deel van de Palestijnse vluchtelingen in Syrië staat geregistreerd bij het *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA)²⁹² en heeft een eigen UNRWA-registratienummer.²⁹³

De bijna een half miljoen in Syrië wonende Palestijnse vluchtelingen houden zich in het algemeen stil temidden van de strijd tussen regeringstroepen en opstandelingen, en willen niet openlijk partij kiezen voor of tegen president Assad. Palestijnse vluchtelingen in Syrië vormen een extra kwetsbare groep. Ten minste de helft van deze groep is ontheemd. Er zouden volgens een laatste opgave van UNRWA 530.000 Palestijnse vluchtelingen in Syrië verblijven. Ongeveer 400.000 Palestijnse vluchtelingen zouden behoefte hebben aan aanvullende humanitaire ondersteuning. 250.000 Palestijnse vluchtelingen zouden volgens UNRWA als gevolg van het oorlogsgeweld hun vroegere verblijfplaats in Syrië zijn ontvlucht. In het noorden van Syrië werden twee kampen (Ein Al-Tal en Neirab) bezet door de Syrische oppositie. Vanwege de verslechterende veiligheidssituatie ter plaatse is het volgens UNRWA steeds moeilijker om hen te bereiken.

Door honger en gebrek aan medicijnen kwamen volgens het Syrische Observatorium voor de Mensenrechten begin 2014 in het Palestijnse vluchtelingenkamp Al-Yarmuk in Syrië tientallen Palestijnen om het leven. Het kamp was sinds juli 2013 omsingeld door troepen van het Syrische regime die regelmatig luchtaanvallen op het kamp uitvoerden. De autoriteiten lieten geen humanitaire hulp toe in het kamp in het zuiden van Damascus, waar zich rebellen schuilhielden. De bewoners aten gras en diervoer. Er was al maanden geen electriciteit of verwarming. Op 30 januari 2014 bereikte een konvooi Yarmouk, daarbij werden negenhonderd voedselpakketten afgeleverd. De distributie leidde tot chaotische taferelen. Volgens mensenactivisten

Crisis Group (8 mei 2014); *The rising costs of Turkey's Syrian quagmire*, International Crisis Group (30 april 2014).

²⁸⁹ *Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-run enclaves in Syria*, Human Rights Watch (18 juni 2014); *Kurds committed abuses in Syria: rights group*, Reuters (18 juni 2014).

²⁹⁰ *Syrian Kurds take town from Islamists: watchdog*, Reuters (22 februari 2014).

²⁹¹ *3 suicide bombers strike at hotel in north Syria*, AP (11 maart 2014; zie ook: *Kurdish enclaves in Syria battle Islamist militant groups*, Jamestown Foundation (2 mei 2014).

²⁹² Palestijnen noemen UNRWA doorgaans *Al-Wikala* (in het Engels: *the Agency*) of *Wikalat Al-Gawt* (in het Engels: *the Relief Agency*).

²⁹³ Zie verder paragraaf 3.3.1.4 *Palestijnen* van het algemeen ambtsbericht Syrië van 15 januari 2013.

zouden in het afgelopen half jaar zeker 100 bewoners door gebrek aan voedsel en medicijnen zijn overleden.²⁹⁴

Na het bereiken van een akkoord tussen rebellen en Palestijnse groeperingen binnen het vluchtelingenkamp zouden Syrische rebellen zich volledig uit het kamp hebben teruggetrokken. Hervatting van de verspreiding van voedsel en medicamenten ging nadien ongestoord door. Een groot deel van het vluchtelingenkamp is door de gevechten verwoest; van de 150.000 bewoners die voor 2011 nog in het kamp leefden, zijn er nog 18.000 overgebleven.²⁹⁵

2.4.2

Vrouwen

Vrouwen nemen actief deel aan het maatschappelijk leven in Syrië, al zijn er maar weinig vrouwen die hoge posities innemen binnen de overheid, de politiek en het bedrijfsleven. De regering bevordert onderwijs voor vrouwen. Een belemmering voor de gelijkwaardige ontplooiing van vrouwen in de Syrische samenleving wordt gevormd door de toepassing van het traditionele islamitische familierecht. Hierdoor hebben vrouwen een achtergestelde positie, in het bijzonder in geval van huwelijk, echtscheiding en erfrecht.²⁹⁶

Vanwege het sterk patriarchale systeem dat het land kent, wordt geweld tegen vrouwen breed geaccepteerd als onderdeel van het normale leven. Huiselijk, maar ook seksueel geweld komt veelvuldig voor. Door het conflict worden vrouwen steeds vaker slachtoffer van enige vorm van (huiselijk) geweld. In het Syrische conflict wordt (seksueel) geweld tegen vrouwen ook gebruikt als methode van oorlogvoering.²⁹⁷

In gebieden in het noorden en het noordoosten van Syrië waar extreem-islamistische groeperingen als *Jabhat Al-Nusra* en *Islamic State of Iraq and Sham* (ISIS) de macht hebben overgenomen, zoals in het Sheikh Maksoud district van Aleppo, de steden Afrin en Tel Aran in de provincie Aleppo, de stad Hassakeh, de stad Ras Al-Ayn in de provincie Al-Hassakeh, de stad Idlib en de stad Tel Abyad in de provincie Raqqa, werd op grote schaal het naleven van de leefvoorschriften van de sharia afgedwongen. Daarbij werden vrouwen en meisjes onder bedreiging van bestraffing verplicht hoofddoeken (*hijabs*) en lange gewaden (*abayas*) te dragen. Ook werd het vrouwen en meisjes verboden zich vrij in het openbaar te bewegen, te werken en naar school te gaan.²⁹⁸

Hoewel verkrachting volgens de Syrische wet een ernstig misdrijf is, trad de overheid in de verslagperiode onvoldoende op om verkrachting voor, tijdens en na gevechtshandelingen tegen te gaan en eventuele daders te bestraffen.

Regeringstroepen, inbegrepen milities als de *shabiha*, maar ook gewapende oppositiegroepen maakten zich hieraan schuldig. De meeste slachtoffers van deze vorm van geweld, onder wie ook mannen, komen door vrees voor stigmatisering niet openlijk uit voor het geweld dat hen is aangedaan.²⁹⁹

Volgens ngo's die met vluchtelingen samenwerken, zouden in het hele land slachtoffers van verkrachting uit eerwraak zijn gedood.³⁰⁰

²⁹⁴ *Starvation reported at Palestinian camp in Syria*, Washington Post (15 januari 2014); *48 Palestijnen verhongerd in omsingeld vluchtelingenkamp Syrië*, Algemeen Dagblad (13 januari 2014); *Vluchtelingenkamp Yarmuk: skeletten met een vergeelde huid*, Reformatorisch Dagblad (14 januari 2014); *Syria conflict: dozens die of starvation in besieged Damascus refugee camp*, The Guardian (14 januari 2014); *Syrische kemphanen komen in Genève niet tot doorbraak*, Nederlands Dagblad (31 januari 2014); *Palestinian refugees' suffering in Syria's Yarmouk camp*, BBC News (10 februari 2014).

²⁹⁵ *Syrie: Les rebelles ont quitté le camp de Yarmouk (responsable)*, AFP (16 februari 2014); *Syrie: reprise de la distribution d'aide dans le camp de Yarmouk (ONU)*, AFP (20 februari 2014); *UN aid workers deliver food to Damascus district*, AP (20 februari 2014); *UN: Palestinians in Syrian camp are 'traumatized'*, AP (25 februari 2014); *Squeezing the life out of Yarmouk*, Amnesty International (maart 2014).

²⁹⁶ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

²⁹⁷ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014); zie ook de brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 maart 2014 inzake de mensenrechtensituatie in de Arabische regio, kenmerk 2014.119503.

²⁹⁸ *Syria: Extremists restricting women's rights*, Human Rights Watch (13 januari 2014).

²⁹⁹ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

³⁰⁰ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014).

In Syrië is de huwelijksgerechtigde leeftijd voor vrouwen zestien jaar, maar religieuze leiders hebben het recht om meisjes al op 13-jarige leeftijd in de echt te verbinden. De civiele autoriteiten registreren zo'n huwelijk pas als het meisje achttien jaar is, maar intussen kan ze wel met haar informele echtgenoot samenleven en kinderen krijgen. In Jordanië, Libanon en Turkije, waar de meeste Syrische vluchtelingen in armoede verblijven, ligt de huwelijksgerechtigde leeftijd rond de zeventien jaar en zijn sancties op ontduiking streng. In de hoop de financiële last van het gezin te verlichten of verkrachting van jonge ongehuwde meisjes te voorkomen, maar ook om bijvoorbeeld toegang tot dienstverlening te verzekeren die niet in vluchtelingenkampen verkrijgbaar zijn, worden deze laatste soms op zeer jonge leeftijd uitgehuwelijkt. Internationale hulporganisaties melden dat het aantal kindbruiden een groeiend probleem vormt.³⁰¹

2.4.3 *Homoseksuelen*³⁰²

Homoseksuele mannen en vrouwen kunnen in Syrië niet vrijelijk voor hun geaardheid uitkomen.³⁰³ Homoseksualiteit in het openbare leven is een taboe en kan leiden tot problemen in de sociale omgeving, vooral binnen de familie en de directe vriendenkring. Door de intensiteit van de oorlogssituatie in Syrië kunnen homoseksuelen blootgesteld worden aan vervolging door het Syrische leger en militante groeperingen, alsook aan verstoting door hun eigen familie.³⁰⁴ In de verslagperiode kon geen informatie worden verkregen over gevallen van eerwraak van de zijde van de familie wegens homoseksualiteit. Op grond van het Wetboek van Strafrecht is het hebben van homoseksueel contact strafbaar met maximaal drie jaar gevangenisstraf.³⁰⁵ De vraag of het bekend zijn van een (toegeschreven) homoseksuele geaardheid van een persoon in de praktijk kan leiden tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging volgens een algemeen delict, kan bij gebrek aan informatie niet worden beantwoord.

2.4.4 *Minderjarigen*³⁰⁶

Vanaf achttien jaar is een persoon in Syrië wettelijk meerderjarig en wordt hij/zij geacht handelingsbekwaam te zijn. De leerplicht in Syrië geldt tot de leeftijd van 15 jaar. Volgens een op 12 maart 2013 verschenen rapport van de United Nations Children's Fund (UNICEF) heeft het steeds bloediger wordende conflict in Syrië een steeds grotere invloed op kinderen. Velen gaan niet meer naar school. Leraren zijn gevlucht en schoolgebouwen zijn in brand gestoken. Eén op de vijf scholen is verwoest. In de noordelijke stad Aleppo zou nog maar 6 procent van de kinderen naar school gaan. Volgens UNICEF en UNHCR is het aantal kinderen dat uit Syrië is gevlucht, inmiddels opgelopen tot meer dan een miljoen. Nog eens twee miljoen kinderen zijn ontworteld in hun thuisland, omdat zij hun familie hebben verloren. Zij lopen het risico te worden aangevallen of gerekruteerd. Tot dusverre zouden duizenden kinderen in Syrië zijn omgekomen. In de verslagperiode is geen actuele informatie bekend geworden over de opvang van minderjarigen in het algemeen en over opvanghuizen voor minderjarige repatrianten in het bijzonder.

³⁰¹ *Zwangsheirat für Syrerinnen – Schmarotzer des Elends*, Spiegel on Line (26 januari 2014).

³⁰² De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

³⁰³ *Ein Tänzer auf der Flucht; Rami was die Diva der syrischen Schwulenszene. Bis er deswegen vertrieben wurde*, Die Zeit (24 april 2014).

³⁰⁴ *In Syria's war, gay men are facing a double threat*, The Washington Post (27 april 2014).

³⁰⁵ Artikel 520 wetboek van Strafrecht (uit 1949) luidt: *Ieder tegennatuurlijk seksueel contact wordt bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar*; zie ook de brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 maart 2014 inzake de mensenrechtensituatie in de Arabische regio, kenmerk 2014.119503.

³⁰⁶ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

In een op 29 november 2013 verschenen rapport getiteld *The Future of Syria: Refugee Children in Crisis* probeerde UNHCR de vluchtelingencrisis tastbaar te maken. Daarbij werd geprobeerd inzichtelijk te maken wat een vluchtelingenbestaan voor de kinderen van Syrië betekende: oorlogstrauma's, gebrekkig of soms zelfs geen onderwijs en met enige regelmaat kinderarbeid. Vooral jonge tienerjongens moeten als broodwinner optreden. Meisjes kunnen af en toe een huishoudelijk baantje vinden. In enkele gevallen zijn de kostwinnertjes niet ouder dan zeven jaar. Ze maken lange werkdagen voor winkelhouders in vluchtelingenkampen en kunnen niet naar school. Van een normaal gezinsleven is zelden sprake: vaders zijn vermist of gesneuveld, moeders gewond of getraumatiseerd en broertjes of zusjes omgekomen in het geweld. Soms reizen (jonge) kinderen zonder volwassen begeleiding op goed geluk de grens over. De oudere jongens willen volgens het rapport terug, het liefst om te vechten.

Het rapport *Stolen Futures: the hidden toll of child casualties in Syria* van de in Londen gevestigde denktank *Oxford Research Group* documenteerde de dood van 11.420 kinderen in de Syrische burgeroorlog in de periode maart 2011 en augustus 2013, waarin alleen gedocumenteerde slachtoffers zijn meegeteld. Ruwweg tien procent van de thans naar schatting 130.000 Syrische oorlogsdoden zijn kinderen. Kinderen werden vermoord door scherpschutters, kwamen om bij mortieraanvallen en bombardementen en stierven in meer dan 112 gevallen na te zijn gevangen gezet en gemarteld. Zij kwamen niet alleen om in de beruchte steden, maar in geheel Syrië. Van het zuidelijke Dara'a tot het noordelijke Aleppo, waar in de maand februari 2013 zeker 300 kinderen omkwamen. Tussen augustus 2012 en april 2013 stierven in heel Syrië meer dan 600 kinderen per maand. In augustus 2012 ging het zelfs om meer dan 900 kinderen. Jongens tussen de 13 en de 17 jaar lopen het meeste gevaar. Zij komen eerder om door gericht vuur dan door explosies, terwijl dat bij meisjes andersom is. Jongens zijn vaker slachtoffer, omdat zij vaker buiten zijn. Zij staan in de rij bij de bakker en doen andere klusjes buitenshuis als er geen vader is. Zij worden aangezien voor strijders of eenvoudigweg vermoord, omdat ze strijder kunnen worden.

Op 4 februari 2014 bracht de Secretaris-Generaal van de VN een rapport uit aan de VN Veiligheidsraad en aan de *Working Group on Children and Armed Conflict* inzake kinderen en het gewapend conflict in Syrië.³⁰⁷ Dit rapport dat de periode van 1 maart 2011 tot 15 november 2013 beslaat, geeft een beschrijving van ernstige misdrijven tegen kinderen begaan door alle partijen bij het conflict in Syrië. Het rapport maakt duidelijk dat kinderen steeds vaker bewust doelwit zijn van de strijdende partijen. Aanvankelijk waren vooral regeringstroepen verantwoordelijk voor ernstige mishandelingen. Kinderen werden onder meer ingezet als menselijk schild. Ook werden kinderen opgepakt en onder erbarmelijke omstandigheden opgesloten. Om kinderen te laten bekennen over relaties die familieleden mogelijk hebben met oppositiegroepen, werden zij vaak gemarteld. Volgens het rapport werden kinderen, soms niet ouder dan elf jaar, geslagen met zweepen en kabels, kregen zij elektrische schokken toegediend, aan hun polsen opgehangen of werden zij slachtoffer van schijnexecuties en verkrachting. Het betrof zowel jongens als meisjes. In de loop der tijd maakten ook steeds meer oppositiegroepen zich schuldig aan misdrijven tegen kinderen. Vooral groepen gelieerd aan het Vrije Syrische Leger en gewapende groeperingen van Syrische Koerden maakten zich volgens het rapport schuldig aan het recruterende van kinderen voor de strijd.³⁰⁸ Twaalf tot zeventienjarigen werden ingezet om mee

³⁰⁷ *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in the Syrian Arab Republic*, Security Council United Nations, S/2014/31 (27 januari 2014).

³⁰⁸ *Syria 2013 Human Rights Report*, US Department of State (27 februari 2014); *Zie ook het rapport Maybe we live and maybe we die*, Human Rights Watch (23 juni 2014).

te vechten, als boodschapper of smokkelaar en om checkpoints te bewaken. Uit interviews die aan het rapport ten grondslag lagen, is gebleken dat jongens zich verplicht voelden zich bij een militie aan te melden, nadat zij familieleden of vrienden hadden verloren, of omdat zij door hun omgeving onder druk waren gezet. De burgeroorlog in Syrië zou volgens het rapport inmiddels aan meer dan 10.000 kinderen het leven hebben gekost.³⁰⁹

Op 10 maart 2014 presenteerde het *United Nations Children Fund* (UNICEF) een rapport, waarin schokkende individuele verhalen worden beschreven. Sinds het begin van de burgeroorlog in Syrië drie jaar geleden zouden er zo'n 37.000 baby's zijn geboren in Syrië. Veel kinderen hebben nooit iets anders gekend dan oorlog. Twee miljoen kinderen in Syrië hebben psychologische hulp nodig als gevolg van wat zij in de burgeroorlog hebben meegemaakt. Er zijn zo'n drie miljoen kinderen van leerplichtige leeftijd die niet naar school kunnen gaan. Ook fysiek hebben Syrische kinderen het zwaar te verduren. Volgens UNICEF zijn één miljoen kinderen afgesneden van noodhulp en zeer moeilijk te bereiken. In het rapport eist UNICEF een einde aan het geweld en onbelemmerde toegang voor hulporganisaties. Ook moet er psychologische hulp komen voor getraumatiseerde kinderen.³¹⁰

2.4.5 *Dienstplichtigen*³¹¹

In Syrië bestaat militaire dienstplicht voor mannen van 18 tot 50 jaar. Voor mannen die minder opleiding dan de vijfde klas van de lagere school hebben, bedraagt de dienstdienst 21 maanden en voor mannen met een opleiding hoger dan de vijfde klas van de lagere school 18 maanden. Syrië kent geen dienstplicht voor vrouwen. Zij kunnen evenmin dienst nemen als beroepsmilitair. Wel kunnen vrouwen op vrijwillige basis bepaalde militaire taken vervullen.

Op grond van artikel 11 van de wet op de Dienstplicht zijn er de volgende vrijstellingsgronden: tenminste vijf jaar vrijwillig in het leger werkzaam zijn; tenminste tien jaar werkzaam zijn geweest voor de binnenlandse veiligheidsdiensten; om medische redenen afgekeurd zijn; voor de overige kinderen in geval van overlijden van twee kinderen gedurende militaire dienst of gewapende acties; het zijn van de enige zoon van de ouders of een van hen; het vervuld hebben van de militaire dienstplicht in een ander land en houder zijn van de nationaliteit van dat land; het afgekocht hebben van de militaire dienstplicht. De Syrische wetgeving voorziet niet in vrijstelling op grond van gewetensbezwaren. Dienstweigering (ook uit religieuze overwegingen) is strafbaar.

Volgens waarnemers zou in verband met het neerslaan van de tegen het Syrische regime bestaande opstand een groeiend aantal jonge Syriërs de militaire dienstplicht ontduiken uit angst gedwongen te worden landgenoten te doden of zelf gedood te worden. Sommigen schuilen in gebieden van het gewapend verzet, anderen vluchten naar het buitenland. Om hoeveel jongeren het gaat, valt moeilijk te schatten. Desertie tijdens de vervulling van de militaire dienstplicht is strafbaar. Tijdens de verslagperiode was er geen informatie beschikbaar over desertie.

Het huidige systeem van de militaire dienstplicht zou grofweg ongewijzigd zijn gebleven. Dienstplichtweigeraars worden door de Syrische autoriteiten gezien en behandeld als zijnde loyaal aan de oppositie. Indien gesignaleerd worden zij gearresteerd en veelal onder marteling ondervraagd. Voorzover bekend worden

³⁰⁹ *Assad strengthens grip on Syria, U.S. security chief says*, International New York Times (6 februari 2014); *VN: Syrische kinderen stelselmatig mishandeld*, Algemeen Dagblad (5 februari 2014); *Strijd in Syrië vol misdaden tegen kinderen*, Trouw (6 februari 2014).

³¹⁰ *Under siege: The devastating impact on children of three years of conflict in Syria*, Unicef (10 maart 2014); *Unicef: 2 miljoen kinderen Syrië in psychische nood*, www.refdag.nl (11 maart 2014).

³¹¹ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

dienstplichtweigeraars niet via het juridische systeem vervolgd, maar blijven zij in handen van de veiligheidsdiensten. Problemen kunnen zich voordoen indien vluchtelingen terugkeren en –mogelijk onbewust – vanwege verblijf in het buitenland niet hebben beantwoord aan een oproep om zich te melden voor de militaire dienst. Dienstplichtweigeraars worden voor zover bekend ten allen tijden opgenomen op een zwarte lijst, waartoe Syrische grensautoriteiten toegang hebben.

3 Migratie

3.1 *Ontheemden- en vluchtelingenstroom*

De voortdurende instroom van vluchtelingen afkomstig uit Syrië in de buurlanden vormt een grote uitdaging voor UNHCR en de autoriteiten in de regio.³¹² Het totale aantal geregistreerde vluchtelingen uit Syrië in de buurlanden stond begin juni 2014 op meer dan 2,8 miljoen personen, terwijl 69.700 personen in afwachting zijn van registratie bij UNHCR.³¹³ De bij UNHCR geregistreerde vluchtelingen kunnen aanspraak maken op hulpverlening.³¹⁴ Er is een omvangrijke procedure opgezet om deze vluchtelingen zoveel mogelijk te registreren, waarna zij doorstromen in de hulpprogramma's van onder andere het VN Wereldvoedselprogramma en UNICEF in de betrokken kampen. Daarnaast zijn er honderdduizenden Syriërs in de buurlanden niet geregistreerd bij UNHCR. De opvang van vluchtelingen in de buurlanden staat onder druk.³¹⁵

3.2 *Opvang in Syrië*

Syrië is altijd een belangrijk land geweest in termen van het verschaffen van asiel en opvang aan vooral Iraakse vluchtelingen. Syrië verleent onderdak aan meer dan 100.000 Iraakse vluchtelingen, 8.000 bij UNHCR geregistreerde vluchtelingen van andere nationaliteiten en zo'n half miljoen Palestijnse vluchtelingen. Syrië was daarmee een belangrijke partner voor UNHCR en UNRWA in het uitvoeren van haar protectiemandaat. Syrië heeft altijd een open-grens beleid gevoerd voor vluchtelingen en verschaft hen ook in bepaalde mate toegang tot diensten.

Palestijnse vluchtelingen afkomstig uit Irak

Na de val van het regime van Saddam Hoessein moesten talrijke Palestijnen het land, waar zij een geprivilegieerde status genoten, vanwege het geweld verlaten. Enkele duizenden van hen zochten hun toevlucht tot Syrië. Ongeveer 2.000 Palestijnse vluchtelingen uit Irak wonen in de voorsteden van Damascus, die veelal strijdtoneel zijn geworden. De meesten van hen hebben geen persoonsdocumenten. Hoewel zij nauwelijks vooruitzichten hebben op een terugkeer naar Irak, zijn zij ook erg bezorgd over hun verblijfsmogelijkheden in Syrië.

Iraakse vluchtelingen

Gebrek aan veiligheid en verslechterende sociaaleconomische omstandigheden leidden ertoe dat duizenden Iraakse vluchtelingen vanuit Syrië naar Irak terugkeerden. Het aantal bij UNHCR/Syrië geregistreerde Iraakse vluchtelingen nam af van 101.900 personen in januari 2012 tot 67.700 personen eind 2012, waarvan 4.150 nieuw bij UNHCR geregistreerde vluchtelingen uit Irak waren. Het is niet bekend hoeveel Iraakse vluchtelingen er nog in Syrië zijn. Volgens de Iraakse overheid in Bagdad vormen Irakezen in Syrië doelwit van aanvallen.

Syrische ontheemden (internally displaced persons – IDP's)

De bombardementen en gevechten hebben in vrijwel het gehele land ontheemden-stromen op gang gebracht, die binnen Syrië alle kanten opgaan. De organisatie

³¹² UNHCR new call for resettlement or other forms of admission for 100,000 Syrians, UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) (21 februari 2014); Countries urged to offer admission for additional 100,000 Syrians – UN refugee agency, UN News Service (21 februari 2014).

³¹³ Syria tops world list for forcibly displaced after three years of conflict, UNHCR (14 maart 2014); Global overview 2014: people internally displaced by conflict and violence – Syria, Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC) (14 mei 2014).

³¹⁴ Syrian refugees in the region, as at 07 Jan 2014, UNHCR.

³¹⁵ A look at Syrian refugees in neighboring countries, AP (3 april 2014).

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) noemde aantallen van ten minste 6,5 miljoen ontheemden eind 2013.³¹⁶ De meeste ontheemden zochten onderdak bij familie, vrienden of kennissen. Meer dan 173.000 ontheemden zochten hun toevlucht in openbare gebouwen. Daarnaast zochten tenminste 108.000 ontheemden eind 2013 hun toevlucht tot acht ontheemdenkampen en 25 noodopvangnederzettingen bij de Syrisch/Turkse grens. Daar kwamen zij in aanmerking voor humanitaire hulp verschaft door de VN, uitgevoerd door de *Syrian Arab Red Crescent* of één van zijn partnerorganisaties, maar ook hier waren onvoldoende voorraden beschikbaar om aan alle behoeften te kunnen voldoen.³¹⁷

3.3 *Opvang in de regio*³¹⁸

3.3.1 *Turkije*

In Turkije leven naar schatting 770.000 (begin juni 2014) vluchtelingen uit buurland Syrië. Een minderheid, 200.000 mensen, vond onderdak in 21 officiële vluchtelingenkampen in het zuidoosten van Turkije. De overigen zoeken zelf hun onderdak, grotendeels in Turkse steden.³¹⁹

De vluchtelingen uit Syrië genieten een tijdelijke bescherming (*temporary protection*) van de Turkse overheid. Turkije voerde een beleid van open grenzen, waarbij vrij personenverkeer over de grens mogelijk was, maar het land is in de loop der tijd veel selectiever geworden. Syrische vluchtelingen worden geregistreerd door de autoriteiten en ondergebracht in vluchtelingenkampen verspreid over zeven provincies en in verschillende stedelijke centra. UNHCR wordt toegestaan technisch advies te geven en deskundigheid te delen met regeringsautoriteiten. UNHCR is niet direct betrokken bij de registratie of het te voeren beleid in de opvangkampen.³²⁰ In het zuidoosten van Turkije zouden steeds meer Turkse mannen kiezen voor een tweede, Syrische vrouw. De bruidsschat is laag en de vrouwen proberen op deze manier zichzelf veilig te stellen en een onderkomen te vinden.³²¹

3.3.2 *Jordanië*

Huidige instroom (begin juni 2014)

Begin juni 2014 waren er 600.000 Syriërs als vluchteling geregistreerd in Jordanië.³²² Rond de 100.000 van hen verblijven in het kamp Zaateri of in kleinere kampen. De rest verblijft in Jordaanse dorpen en met name steden. De meesten in het noorden, maar ook zuidelijker in Amman en Zarqa zijn veel Syriërs. Zelfs in het 370 kilometer naar het zuiden liggende Aqaba zijn Syrische vluchtelingen neergestreken. Tot voor kort was het aantal binnenkomende Syrische vluchtelingen ongeveer 300 personen per dag. In mei 2014 verdubbelde dit aantal. Afhankelijk van de gevechten met name in het zuiden van Syrië kan de druk verder toenemen. Jordanië blijft Palestijnse vluchtelingen uit Syrië weren (zie hieronder). Naast Syrische vluchtelingen was er ook een toename van het aantal Iraakse vluchtelingen.

Het uitzichtloze bestaan in een vluchtelingenkamp beu, maar ook ter inspectie van hun eigendommen (onder andere landbouwgrond en huizen) en naar verluiddt het

³¹⁶ *Global overview 2014: people internally displaced by conflict and violence – Syria*, Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC) (14 mei 2014).

³¹⁷ *Global overview 2014: people internally displaced by conflict and violence – Syria*, Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC) (14 mei 2014).

³¹⁸ *Zie ook: UNHCR and host countries seek more help to cope with Syria refugee crisis*, UN High Commissioner for Refugees (UNHCR)(5 mei 2014).

³¹⁹ *Door naar Europa, of een bedrijfje beginnen*, Volkskrant (12 maart 2014); *A look at Syrian refugees in neighboring countries*, AP (3 april 2014).

³²⁰ *Zie ook: The rising cost of Turkey's Syrian quagmire*, International Crisis Group (30 april 2014).

³²¹ *Een getrouwde man als vlucht uit de oorlog*, Volkskrant (7 mei 2014).

³²² *A look at Syrian refugees in neighboring countries*, AP (3 april 2014).

opnieuw deelnemen aan de gewapende strijd, verlieten desondanks een honderdtal vluchtelingen per dag Jordanië om naar Syrië terug te gaan.³²³

Opening tweede grote vluchtelingenkamp in Azraq

Op grond van schattingen van het aantal vluchtelingen is in 2013 begonnen met de bouw van een tweede groot vluchtelingenkamp bij Azraq, ongeveer 70 kilometer ten oosten van Amman. Dit kamp werd op 30 april 2014 geopend.³²⁴ Vanaf dat moment gaan nieuwe vluchtelingen uit Syrië naar Azraq en niet meer naar het bestaande vluchtelingenkamp Za'ateri. Alleen in geval van gezinsherening kunnen Syrische vluchtelingen nog naar Za'ateri gaan. Het is de bedoeling van de Jordaanse autoriteiten om Za'ateri op een capaciteit van ongeveer 80.000 tot 100.000 vluchtelingen te houden. Azraq kan momenteel 50.000 Syrische vluchtelingen ontvangen, maar die capaciteit kan vrij snel worden vergroot tot 130.000 vluchtelingen.³²⁵

Door de lange voorbereidingstijd en door te leren van de ervaring en fouten in Za'ateri wordt Azraq als modelkamp aangemerkt. Er zijn geen tenten of caravans maar golfplaten cabines, waar per cabine ongeveer vijf mensen worden gehuisvest. De planning is gebaseerd op eenheden van zes cabines (zes families), per eenheid zijn sanitaire voorzieningen gepland. In Azraq is schoolcapaciteit gepland voor ongeveer 100.000 kinderen. Voor de energievoorziening is een groot aantal zonnepanelen gebouwd. In overleg met politie en leger is een goede veiligheidsorganisatie opgezet. Gepoogd wordt bestuur en onderhoud van het kamp voor een groot deel bij de inwoners zelf te leggen. Gelet op de geïsoleerde ligging van het kamp (de dichtstbijzijnde stad Azraq ligt op 20 kilometer) lijkt zelfwerkzaamheid ook een noodzakelijke remedie om verveling tegen te gaan.³²⁶

Het in gebruik zijnde kamp van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) vlakbij Zarqa blijft zelfstandig voortbestaan. In dit vluchtelingenkamp bevinden zich ongeveer 4000 personen. Verdere groei is mogelijk, maar wordt niet verwacht. Op zichzelf is het volgens UNHCR efficiënter om het VAE vluchtelingenkamp te laten opgaan in Azraq, maar om politieke redenen is er belang bij het zichtbaar maken en houden van de VAE bijdrage aan de vluchtelingencrisis.

Opvang buiten de vluchtelingenkampen

De opvang van Syrische vluchtelingen buiten de bestaande vluchtelingenkampen, waar het merendeel van de Syrische vluchtelingen in dorpen en steden (waaronder Mafraq en Ramtha) verblijft, is een groot probleem.³²⁷ Er is meer aandacht nodig voor de gastgemeenschappen. De toch al gebrekkige Jordaanse infrastructuur dreigt te bezwijken onder de influx (soms meer dan verdubbeling) van Syrische vluchtelingen met name in het noorden van Jordanië. Ondanks de druk op de Jordaanse bevolking in plaatsen met veel Syrische vluchtelingen zou er geen sprake zijn van grotere spanningen.

Vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst

Jordanië laat sinds oktober 2012 niet of nauwelijks vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst toe. Om binnenlands politieke redenen acht de Jordaanse regering verdere toename van het Palestijnse volksdeel in Jordanië niet wenselijk. Dit beleid wordt nationaal breed gesteund en ook de Jordaanse Palestijnen roeren

³²³ *Face à la misère en Jordanie, des réfugiés préfèrent retourner en Syrie*, AFP (18 april 2014).

³²⁴ *Third Syrian refugee camp set to open in Jordan at end of April - UN*, UN News Service (14 maart 2014).

³²⁵ *Azraq: How a refugee camp is built from scratch*, BBC News (29 april 2014).

³²⁶ *Azraq: How a refugee camp is built from scratch*, BBC News (29 april 2014).

³²⁷ *Jordan's urban refugees*, *International New York Times* (18 maart 2014); *Jordan's 'forgotten' urban refugees from Syria*, BBC News (21 maart 2014).

zich niet op dit punt. Alleen in geval van zwaarwegende humanitaire gronden worden in individuele gevallen vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst in Jordanië toegelaten. Op dit moment zijn ongeveer 12.000 vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst bij UNRWA bekend. Zij zijn voornamelijk afkomstig uit Damascus en omstreken, en uit de provincie Dara'a. Zij verblijven in het land soms met vervalste papieren, soms half ondergronds, maar in alle gevallen in moeilijke omstandigheden en in constante angst om terug gestuurd te worden naar Syrië. Een aantal vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst (ongeveer 400 personen) verblijft al sinds juli 2012 in Cyber City, een faciliteit van de overheid bij de stad Ramtha. Deze mensen zitten feitelijk gevangen. Een van de redenen voor de beperkte bewegingsvrijheid van deze groep is dat het zou gaan om afstammelingen van de 'Zwarte September' beweging, waar de vroegere Jordaanse koning Hoessein in 1970-1971 een burgeroorlog mee uitvocht. Voor deze groep zouden er maar twee mogelijkheden zijn, ofwel terugzending naar Syrië (of hervestiging in een derde land waar het Internationale Rode Kruis (ICRC) zich voor inzet) ofwel voortgezet verblijf in Cyber City.

Het merendeel van de vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst verblijft in gastgemeenschappen in stedelijke gebieden rond Amman, Irbid en Zarqa, of (ongeveer 10% van de vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst) in één van de tien bestaande UNRWA vluchtelingenkampen in Jordanië. Hier huren de meesten van hen een kamer, die zij met het hele gezin delen. De huur varieert van 50 Jordaanse Dinars (51 euro) tot 150 Jordaanse Dinars (152 euro) per week. Velen van hen kunnen niet werken omdat zij hierdoor te veel aandacht zouden gaan trekken, waardoor het risico wordt vergroot dat zij door de politie worden gecontroleerd, opgepakt en teruggestuurd naar Syrië.

Hoewel 56% van de vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst een bepaalde vorm van Jordaanse documentatie heeft - variërend van een nationaal identiteitsnummer, dat een volledig Jordaans burgerschap inhoudt (ongeveer 51% van de vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst) tot een gele of groene kaart die een mindere mate van burgerrechten in Jordanië inhoudt - vormt dit geen garantie tegen gedwongen uitzetting. Veel vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst zijn in de loop der jaren in Jordanië gedernationaliseerd, veelal vanwege vroegere banden met de Palestine Liberation Organisation (PLO) of een persoonlijke rol in de Black September Beweging in het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw. Andere vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst hebben bijvoorbeeld Egyptische documenten en vrezen controle door de politie. Deze mensen kunnen geen werk zoeken en durven zich nauwelijks op straat te vertonen. Worden deze vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst door de Jordaanse politie aangehouden dan is veelal gedwongen uitzetting naar Syrië, vaak met de hele familie (ook als deze correctie Jordaanse of Syrische documenten heeft) het gevolg.

UNRWA constateerde een stijging in het aantal gedwongen terugkeerzaken. In 2013 werden in totaal 74 vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst naar Syrië teruggestuurd. In februari 2014 bedroeg dit aantal 35 personen. Onder hen bevonden zich ook alleenstaande minderjarigen en oorlogsgewonden. Begin maart 2014 werd een vijftienjarig kind met oorlogsverwondingen gedwongen uitgezet naar Syrië. De Jordaanse moeder van het kind had de keuze of haar kind alleen naar Syrië te laten terugsturen, of met haar kind naar Syrië te vertrekken. Ondanks verwoede pogingen tot op zeer hoog niveau van UNRWA en UNICEF om uitzetting te voorkomen, lukte het niet en werden moeder en kind 's-nachts gedwongen naar Syrië uitgezet.

3.3.3

Irak

Het totaal aantal Syrische vluchtelingen in Irak bedroeg begin juni 2014 225.000 personen. Het merendeel van hen zijn etnische Koerden, die onderdak hebben gevonden in de Koerdische Autonome Regio (KAR) in het noorden van Irak. Duizenden leven in tenten en geïmproviseerde hutten bij de grens met Syrië. Velen hebben werk en een onderkomen in steden in de regio. De lokale Koerdisch-Iraakse autoriteiten staan hen toe heen en weer te reizen. Enkele Syrische vluchtelingen zochten hun toevlucht tot de uitgestrekte verlaten Iraakse westelijke provincie Anbar.³²⁸

Hoewel sinds mei 2013 grensovergangen tussen Syrië en de Koerdische Autonome Regio selectief zouden zijn gesloten voor vluchtelingen afkomstig uit Syrië, worden er Syrische vluchtelingen, merendeels Syrische Koerden, opgevangen en doorgelicht door de regering van de Koerdische Autonome Regio. Burgers worden overgebracht naar het Domiz opvangkamp, waar zij worden geregistreerd en voorzien van basisvoorzieningen. Er zijn ook Syrische vluchtelingen in Al-Qaim en in stedelijke gebieden in de centraal gelegen provincies. Er bestaan plannen om meer opvangkampen in te richten voor Syrische vluchtelingen bij Erbil en Suleymaniya. UNHCR verschaft hulpverlening aan Syrische vluchtelingen in het opvangkamp Domiz. Na registratie krijgen de vluchtelingen van de Koerdische regering binnen een dag een verblijfsvergunning, waarmee zij zich zes maanden vrijelijk in de Koerdische autonome provincie kunnen bewegen. Na deze zes maanden zal hun verblijfsvergunning worden verlengd.

3.3.4

Libanon

Het aantal Syrische vluchtelingen in Libanon staat volgens UNHCR statistieken op 1.1 miljoen personen (peildatum: begin juni 2014). Het aantal vluchtelingen staat daarmee ongeveer gelijk aan een kwart van de Libanese bevolking. In de Libanese politiek klinken in toenemende mate stemmen om de instroom van Syrische vluchtelingen te beperken, een halt toe te roepen, of zelfs om tot uitzetting over te gaan. Op de achtergrond spelen serieuze zorgen dat de aanwezigheid van ruim 1 miljoen voornamelijk soennitische Syriërs niet van tijdelijke aard is, en dat op de langere termijn de broze demografische verhoudingen in het land hierdoor onder druk komen te staan.³²⁹ Hierbij wordt door veel Libanezen een vergelijking getrokken met de 400.000 Palestijnen die sinds 1948 in Libanon verblijven, en die door velen worden gezien als de aanstichters van de Libanese burgeroorlog (1975 – 1990).

Het is moeilijk een exact beeld te krijgen van de situatie aan de grens. UNHCR wordt niet toegelaten tot de grensposten, maar beschikt wel over registratiepunten in de buurt van de grens. Het algemene beeld dat vooralsnog oprijst, is dat Syrische vluchtelingen (met uitzondering van vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst) nog steeds vrij onbeperkt het land binnen worden gelaten. In het zuiden van Libanon, waar geen officiële grensovergang is, maar wel Syrische vluchtelingen de grens oversteken, vindt UNHCR samen met lokale autoriteiten pragmatische oplossingen. Zo haalt UNHCR deze vluchtelingen met busjes op om ze te registreren in de stad Tyrus, waarna zij van lokale autoriteiten een stempel krijgen waarmee zij zich vrij kunnen bewegen.

Er worden ongeveer 50.000 Syriërs per maand geregistreerd als nieuwkomers. Ook vindt verificatie van de reeds geregistreerde vluchtelingen plaats. Daaruit blijkt dat

³²⁸ *Syrian refugees in the region, as at 07 Jan 2014, UNHCR; A look at Syrian refugees in neighboring countries, AP (3 april 2014).*

³²⁹ *Libanon houdt Syrische oorlog buiten de deur, Nederlands Dagblad (4 juni 2014).*

grofweg ongeveer 10% van de Syrische vluchtelingen zich niet meldt voor verificatie.

Een groeiend probleem is het aantal Syrische vluchtelingen dat illegaal in Libanon verblijft. De autoriteiten weigeren de vluchtelingen te ontslaan van de verplichting om bij verlenging van de verblijfsvergunning USD 200 te betalen, waar velen niet toe in staat zijn. UNHCR wordt dan ook steeds vaker geconfronteerd met Syrische vluchtelingen die zijn opgepakt omdat zij niet over de juiste papieren beschikken. Een ander probleem is dat de spaargelden, waar de meeste Syriërs min of meer over beschikken, op beginnen te raken. Rond de 80% van de Syrische vluchtelingen betaalt huur voor de onderkomens (voor zowel de grond waarop de tenten staan, als voor half afgebouwde appartementen, garages en leegstaande fabriekshallen waar men een onderkomen heeft gevonden). Bij afnemende financiële middelen ziet UNHCR het aantal uitzettingen uit Libanon toenemen. Daarnaast zijn met name het verstrekken van gezondheidszorg (duur in de Libanese context), onderwijs voor kinderen en toenemende spanningen met de gastgemeenschappen punten van grote zorg voor UNHCR.

Vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst

Volgens de UN Resident Coordinator in Libanon waren er op 1 juli 2014 naar schatting 52.000 vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst naar Libanon uitgeweken. Toelating van vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst in Libanon stagneert reeds geruime tijd. De kwestie kwam op 4 mei 2014 volop in de belangstelling toen bleek dat enkele tientallen vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst op het vliegveld van Beiroet waren gearresteerd omdat zij niet beschikten over geldige documenten waarna zij de Syrische grens zijn overgezet. Dat was blijkbaar de aanleiding voor de Libanese autoriteiten om de grens eerst te sluiten voor vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst en daarna, na protesten van UNRWA en UNHCR, terug te vallen op beleidslijnen van toepassing op deze categorie voorafgaand aan het uitbreken van de Syrische burgeroorlog (maart 2011). Volgens UNRWA leidt dit tot ernstige restricties. Zo moeten vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst om Libanon in te komen een geldig visum voor Libanon hebben, alsmede een exit stempel van de Syrische autoriteiten, een transitvisa hebben of kunnen aantonen dat zij eerstelijns familie in Libanon hebben, een uitnodiging van een ambassade en/of een uitnodiging of papieren van een onderwijsinstelling in Libanon.

Aan de grens leidt dit slechts tot enkele weigeringen – volgens UNRWA inschatting 5 tot 10 per dag – omdat het nieuws ruim verspreid is. vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst melden zich om die reden niet meer aan de grens. UNRWA is voortdurend in gesprek met de Libanese autoriteiten om versoepeling te bewerkstelligen. Achtergrond vormen de verhoogde zorgen over de veiligheid in de Palestijnse vluchtelingenkampen in Libanon en onzekerheid bij de Libanese autoriteiten of vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst op den duur weer naar Syrië zullen teruggaan en of Syrië hen zal toelaten.

3.3.5

Egypte

Volgens UNHCR zouden er begin juni 2014 138.000 geregistreerde Syrische vluchtelingen in Egypte zijn, terwijl er daarnaast nog vermoedelijk honderdduizenden ongeregistreerde Syrische vluchtelingen in Egypte zijn. In Egypte leven Syrische vluchtelingen in Groot-Caïro, Alexandrië en andere stedelijke centra. Zij worden geregistreerd bij UNHCR Caïro en ontvangen een registratiecertificaat, op grond waarvan zij de facto tijdelijke bescherming genieten. Sinds Egyptische militairen op 3 juli 2013 de Egyptische president Mohammed Morsi uit zijn ambt hebben gezet en de regerende Moslimbroederschap verboden, zijn de regels met betrekking tot de binnenkomst van Syriërs in Egypte gewijzigd. Vanaf 8

juli 2013 moeten Syriërs beschikken over inreisvisa en een betrouwbaarheidsverklaring, alvorens het land te mogen inreizen.³³⁰

Vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst

De toestand van de naar schatting 6000 vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst die Syrië zijn ontvlucht en in Egypte verblijven, blijft schrijnend, omdat deze groep zich van de autoriteiten niet bij UNHCR als vluchteling mag registreren en dus geen toegang heeft tot passende hulpverlening. Aangezien Egypte niet binnen het UNRWA-mandaat valt, kan deze groep niet terugvallen op VN vluchtelingen hulp.

Het arresteren en gevangen zetten van Syriërs en Palestijnen in Egypte vanwege een poging tot het illegaal verlaten van het land of het verlopen zijn van de geldigheidsduur van hun persoonlijke documenten hield de internationale gemeenschap en lokale vluchtelingenorganisaties in december 2013 bezig en veroorzaakte veel kritiek op de Egyptische autoriteiten. Veel van de meer dan 1500 gevangenen, onder wie zeker 250 minderjarigen, kregen de mogelijkheid de detentie te verlaten op voorwaarde dat zij zelf hun deportatie naar een ander land financierden. Een groot deel van hen koos voor deze optie en vertrok naar Libanon, Jordanië, Turkije of zelfs terug naar Syrië. Volgens de autoriteiten was dit vrijwillig vertrek; geen van de vluchtelingen werd gedwongen teruggestuurd naar Syrië. Voor de overige 206 gedetineerden die deze optie niet kozen, leek de situatie tamelijk uitzichtloos. Op 10 december 2013 werd de vrijlating van 171 van hen bekendgemaakt (onder wie vrijwel alle aanwezige vrouwen en kinderen), waarbij zij ook een verblijfsvergunning voor drie maanden kregen. Onduidelijk is wat het lot van de overige gevangenen is.³³¹

3.4

Activiteiten internationale organisaties

In Syrië zijn diverse internationale (hulp)organisaties actief. *United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR), de *International Organisation of Migration* (IOM), het *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA) en het *International Committee of the Red Cross* (ICRC) zijn de internationale organisaties, die zich in Syrië elk binnen hun eigen mandaat met het vluchtelingenprobleem bezighouden.

Syrië is geen partij bij het Vluchtelingenverdrag van Genève (1951) en het Protocol (1967); ook kent het land geen eigen nationale asielwetgeving. Sinds medio 2001 is IOM officieel vertegenwoordigd in Syrië. IOM houdt zich momenteel met de ondersteuning van hulpbehoevenden binnen Syrië.

Ook het ICRC houdt zich indirect met de positie van vluchtelingen bezig. Het ICRC is verantwoordelijk voor het faciliteren van contacten tussen de bevolking van de Golan-hoogvlakte aan de Syrische kant van de Golan en het door Israël bezette gedeelte van de Golan. Ook geeft het ICRC reisdocumenten uit aan vluchtelingen, die via hervestigingsprogramma's naar Europa of Noord-Amerika vertrekken. Hoewel het ICRC tot het merendeel van de gebieden, waar militaire activiteiten plaatsvinden, toegang heeft, is dit niet of nauwelijks het geval in belegerde gebieden of moeilijk toegankelijke gebieden. Het ICRC werkt nauw samen met de Syrische Rode Halve Maan bij het verlenen van noodhulp.

³³⁰ Zie ook het thematisch ambtsbericht inzake de positie van Syriërs in Egypte van 11 juli 2014.

³³¹ *Egypt: Release of detained Syria refugees is welcome step*, Amnesty International (20 december 2013).

3.5

Standpunt UNHCR inzake terugkeer naar Syrië

Gelet op de huidige situatie in Syrië is UNHCR van mening dat (gedwongen) terugkeer van Syrische ingezetenen, inclusief van hen waarvan het asielverzoek is afgewezen, momenteel niet wenselijk is.³³²

³³² *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update 1*, UNHCR (december 2013).

4 Literatuur

Voor dit algemeen ambtsbericht is gebruikgemaakt van de volgende openbare bronnen:

Agence France Presse (AFP)

Amnesty International

- [Situation of detained man still unknown](#) (17 april 2014)
- [Briefing note on sieges across Syria](#) (16 april 2014)
- [Squeezing the life out of Yarmouk – war crimes against besieged civilians](#) (maart 2014)
- [UN Security Council : adoption of resolution offers first sign of hope for Syria](#) (22 februari 2014)
- [Syria : Peaceful activists must be released](#) (16 februari 2014)
- [UN Security Council must not fail Syria's besieged civilians again](#) (13 februari 2014)
- [Syria peace conference must act on allegations of 'industrial-scale' torture and killings in custody](#) (21 januari 2014)
- [Urgent steps must be taken to end Syrian humanitarian crisis](#) (13 januari 2014)
- [Student still detained despite release order](#) (23 december 2013)
- [Egypt : Release of detained Syria refugees is welcome step](#) (20 december 2013)
- [Syria : Harrowing torture, summary killings in secret ISIS detention centres](#) (19 december 2013)
- [Refugee testimonies gathered during research mission to Italy in November 2013](#) (13 december 2013)
- ['Don't get on the boat' – testimonies from Syrian refugees in Italy](#) (13 december 2013)
- [Fortress Europe : Syrian refugee shame exposed](#) (13 december 2013)
- [Two students incommunicado, health at risk](#) (13 december 2013)

Article 19

- [Syria : Government arbitrarily holds Darwish and colleagues despite UN demand](#) (17 maart 2014)

Associated Press (AP)

Central Intelligence Agency (CIA)

- [World Factbook – Syria](#) (Washington, 14 mei 2014)

Committee to Protect Journalists

- [Journalists killed in 2013 – motive unconfirmed: Mohamed Abd Al-Rahman](#) (1 maart 2014)
- [Annual Prison Census 2013 – Syria](#) (18 december 2013)

Freedom House

- [Freedom in the world 2014 – Syria](#) (1 mei 2014)

- [Freedom of the press 2013 – Syria](#) (24 juli 2013)

Home Office, UK Border Agency

- [Operational Guidance Note – Syria](#) (21 februari 2014)
- [Country of origin information report – Syria](#) (Londen, 15 august 2012)

Human Rights Watch

- [Maybe we live and maybe we die](#) (23 juni 2014)
- [Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-run enclaves of Syria](#) (18 juni 2014)
- [Syria: Groups call for ICC referral](#) (15 mei 2014)
- [UN Security Council: Give ICC mandate in Syria](#) (13 mei 2014)
- [Syria: Strong evidence government used chemicals as a weapon](#) (13 mei 2014)
- [UN Security Council: Support justice for Syria](#) (14 april 2014)
- [Syria: Defying Security Council on aid access](#) (28 maart 2014)
- [Syria: Unlawful air attacks terrorize Aleppo](#) (24 maart 2014)
- [Syria: Free key rights defenders](#) (17 maart 2014)
- [Syria: Free all arbitrarily held detainees, hostages](#) (15 maart 2014)
- [Syria: Website to highlight plight of detainees](#) (14 maart 2014)
- [Syria: Welcome UN Resolution on access to aid](#) (22 februari 2014)
- [Syria: New deadly cluster munition attacks – powerful rocket attacks cause casualties, long-term danger](#) (18 februari 2014)
- [Razed to the ground – Syria's unlawful neighborhood demolitions in 2012-2013](#) (30 januari 2014)
- [World Report 2014: War on Syria's civilians unchecked](#) (21 januari 2014)
- [World Report 2014: Syria](#) (21 januari 2014)
- [Syria: Justice essential for durable peace](#) (20 januari 2014)
- [Syria: Extremists restricting women's rights](#) (13 januari 2014)
- [Syria: Dozens of government attacks in Aleppo](#) (21 december 2013)
- [Syria: Holistic approach needed for justice](#) (17 december 2013)
- [Syria: Criminal justice for serious crimes under international law](#) (december 2013)
- [Syria: Aid to besieged areas being blocked](#) (3 december 2013)

Institute for War and Peace Reporting

- [Warring factions bring chaos to Syrian civilians](#) (17 mei 2014)
- [Syrians flee Aleppo for Turkey](#) (19 februari 2014)
- [Aleppo under bombardment](#) (19 februari 2014)
- [Syrians in Jordan struggle to integrate](#) (4 februari 2014)
- [Azerbaijanis on both sides of Syrian Conflict](#) (24 januari 2014)
- [Syrians facing coldest winter yet](#) (10 januari 2014)
- [Syrian journalists face ISIS kidnap threat](#) (6 januari 2014)
- [Trials of being a journalist in Aleppo](#) (6 januari 2014)
- [Activists in Raqqa face daily threats](#) (12 december 2013)
- [Four Syrian rights defenders abducted](#) (11 december 2013)

International Centre for the Study of Radicalisation (ICSR)

- [ICSR Insight: Up to 11,000 foreign fighters in Syria; steep rise among Western Europeans](#) (17 december 2013)

International Crisis Group

- [Flight of Icarus? – the PYD 's precarious rise in Syria](#) (8 mei 2014)
- [The rising costs of Turkey's Syrian quagmire](#) (30 april 2014)

International Herald Tribune

Integrated Regional Information Networks (IRIN)

- [Aid workers adjust to increasing violence in Lebanon](#) (3 maart 2014)

Jamestown Foundation

- [Kurdish enclaves in Syria battle islamist militant groups](#) (2 mei 2014)
- [From Syria to Sulawesi: Could mujahideen Indonesia Timor become an ISIS ally](#) (4 april 2014)
- [Assad's hurricane: a profile of the paramilitary wing of the Syrian Social Nationalist Party \(SSNP\)](#) (26 maart 2014)
- [Russia arrests several North Caucasian 'Syrians'](#) (13 maart 2014)
- [The battle for Al-Quneitra, the 'Gateway to Damascus'](#) (6 maart 2014)
- [Muhammad Majid Al-Khatib: a rising leader in the Free Syrian Army](#) (5 maart 2014)
- [Islamist North Caucasus rebels training a new generation of fighters in Syria](#) (7 februari 2014)
- [Kurdish strategy towards ethnically – mixed areas in the Syrian conflict](#) (13 december 2013)
- [Turkey faces security challenges and political dilemmas in the Syrian conflict](#) (3 december 2013)

Le Monde

Nederlands Dagblad

Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC)

- [Global overview 2014: people internally displaced by conflict and violence: Syria](#) (14 mei 2014)

nrc.next

Oxford Analytica

- [Syrian regime will use poll to show its staying power](#) (3 juni 2014)
- [Syria war economy will sustain rebels – and regime](#) (27 mei 2014)
- [Syrian war could evolve into territorial stalemate](#) (19 mei 2014)
- [Syrian regime resilience sets stage for long conflict](#) (8 mei 2014)
- [Syria tensions raise Hezbollah-Israel conflict risk](#) (7 mei 2014)
- [Syrian civil war 'endgame' will build on local truces](#) (29 april 2014)
- [Syria election masks regime's multiple vulnerabilities](#) (22 april 2014)
- [Risk of new Syrian chemical weapons attack is rising](#) (4 april 2014)
- [Libya and Syria fuel jihadi activity in the Maghreb](#) (26 maart 2014)
- [Rebel offensives unlikely to break stalemate in Syria](#) (25 maart 2014)
- [Realpolitik mayt scupper Kurdish statehood dream](#) (19 maart 2014)
- [Jihadist infighting could boost Syrian rebels](#) (6 maart 2014)

- [Syria's humanitarian crisis will take years to reverse](#) (25 februari 2014)
- [Syrian ex-jihadists may destabilise Azerbaijan](#) (24 februari 2014)
- [Risk that Syria may stall peace talks is rising](#) (4 februari 2014)
- [Syria peace process could take a decade](#) (22 januari 2013)
- [Geneva talks will have no impact on Syria conflict](#) (20 januari 2014)
- [Islamic Front's rise will reshape Syrian insurgency](#) (9 januari 2014)
- [US aid freeze will bolster Syrian rebel hardliners](#) (11 december 2013)

Reformatorisch Dagblad

Reporters without Borders

- [Free Syria's silenced voices](#) (14 maart 2014)
- [Enemies of the Internet 2014 – Syria: Online tracking is a family affair](#) (12 maart 2014)
- [Disappeared, kidnapped journalists](#) (25 februari 2014)
- [On the second anniversary of the arrest of Mazen Darwish the human rights situation remains critical as two more human rights defenders are targeted](#) (20 februari 2014)
- [Three citizen-journalists among hostages executed by ISIS](#) (8 januari 2014)
- [ISIS – Major threat to media freedom in both Iraq and Syria](#) (30 december 2013)
- [Disappeared, kidnapped journalists: 2013 round-up on 15 December 2013 \(non-exhaustive list\)](#) (18 december 2013)
- [Colleagues call for release of journalists abducted in Syria](#) (12 december 2013)
- [Abducted human rights lawyer Razan Zaitouneh and her three colleagues must be released unharmed](#) (11 december 2013)
- [More abductions; families reveal two Spanish journalists kidnapped three months ago](#) (10 december 2013)
- [Demanding an end to the crimes and abuses towards journalists and media workers in Syria](#) (2 december 2013)

Reuters

Stratfor – Global Intelligence – Geopolitical Diary

- [Syria: Rebel command disbanded](#) (27 juni 2014)
- [Syria: Regime forces retake Kassab](#) (15 juni 2014)
- [The negotiations surrounding Syria's election](#) (3 juni 2014)
- [Syria: New moderate alliance forms in Idlib](#) (30 mei 2014)
- [U.S.: Washington likely to authorize training for Syrian rebels](#) (28 mei 2014)
- [Russia: Putin responds to U.S. rebel support in Syria](#) (22 mei 2014)
- [Syria: Rebel leader resigns](#) (19 mei 2014)
- [Syria: Homs cleared of rebels](#) (9 mei 2014)
- [Syria: Rebel leader asks U.S. for weapons](#) (8 mei 2014)
- [Syria: Rebels begin to leave key city](#) (7 mei 2014)
- [Syria: Attacks reported in Homs, Damascus](#) (30 april 2014)
- [Assessing the threat of jihadists returning from Syria](#) (24 april 2014)
- [Syria: A weak challenger emerges for the presidency](#) (24 april 2014)
- [Tensions grow between Hezbollah and the Syrian regime](#) (22 april 2014)

- [Syria: Top rebel leader killed](#) (17 april 2014)
- [Syria: Sources say Turkey aided rebel operation](#) (15 april 2014)
- [Syria: Rebel infighting kills 51](#) (10 april 2014)
- [Gauging the Syrian conflict](#) (9 april 2014)
- [Syrian illusions](#) (26 maart 2014)
- [The Jihadist Movement suffers from divisions and discord](#) (6 maart 2014)
- [Syria: Air strikes, clashes intensify in Yabroud](#) (12 februari 2014)

The New York Times

UNICEF

- [Under siege: the devastating impact on children of three years of conflict in Syria](#) (10 maart 2014)

UN News Service

UN Human Rights/Office of the High Commissioner

- [Open wounds – torture and ill-treatment in the Syrian Arab Republic](#) (14 april 2014)

UN Human Rights Council

- [Oral update of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic](#) (18 maart 2014)
- [Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/25/65](#) (12 februari 2014)
- [Without a trace: Enforced disappearances in Syria - Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic](#) (19 december 2013)

United Kingdom – Foreign and Commonwealth Office

- [2013 Human Rights and Democracy Report – Syria](#) (10 april 2014)

UNRWA

UN Security Council

- [Resolution 2131 \(2013\) adopted by the Security Council at its 7089th meeting, on 18 December 2013, S/RES/2131 \(2013\)](#)

UN Secretary-General

- [Report of the Secretary-General on children and armed conflict in the Syrian Arab Republic, S/2014/31](#) (27 januari 2014)

US Commission on International Religious Freedom (USCIRF)

- [USCIRF Annual report 2014 – Countries of particular concern: Syria](#) (30 april 2014)

US Congressional Research Service

- [Armed conflict in Syria: overview and U.S. response](#) (5 mei 2014)
- [Syria: Overview of the humanitarian response](#) (25 februari 2014)

US Department of State

- Country Reports on Terrorism 2013 – Foreign Terrorist Organizations: Hizbollah (30 april 2014)
- Country Reports on Terrorism 2013 – Foreign Terrorist Organizations: Al-Qa’ida (30 april 2014)
- Country Reports on Terrorism 2013 – Foreign Terrorist Organizations: Al-Qa’ida in Iraq (30 april 2014)
- Country Reports on Terrorism 2013 – State Sponsors of Terrorism: Syria (30 april 2014)
- Syria 2013 Human Rights Report (27 februari 2014)
- Syria 2012 International Religious Freedom Report (20 mei 2013)